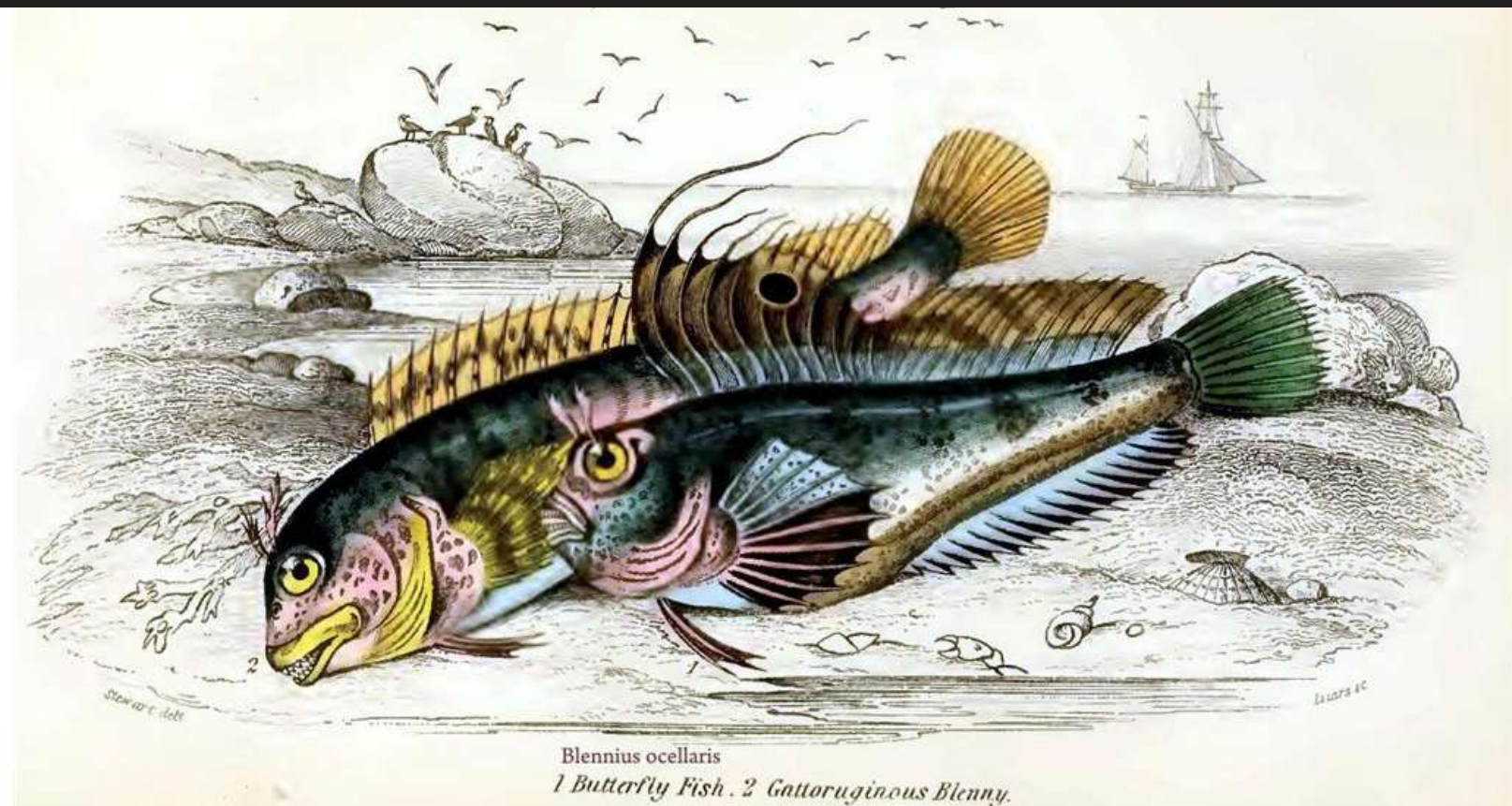

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

Blennius ocellaris
1 Butterfly Fish. 2 Gattoruginous Blenny.

ΑΘΗΝΑ
2016

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

*Αφιερώνουμε την έκδοση αυτή
στο μέλος και φίλο Γιώργο Δούναβη*

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ 1876-1935
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ ΒΡΕΤΤΟΥ
ISBN: 978-618-83040-6-2
ΑΘΗΝΑ 2016
ΣΕΛ. 102
Πέντανδρον 2016

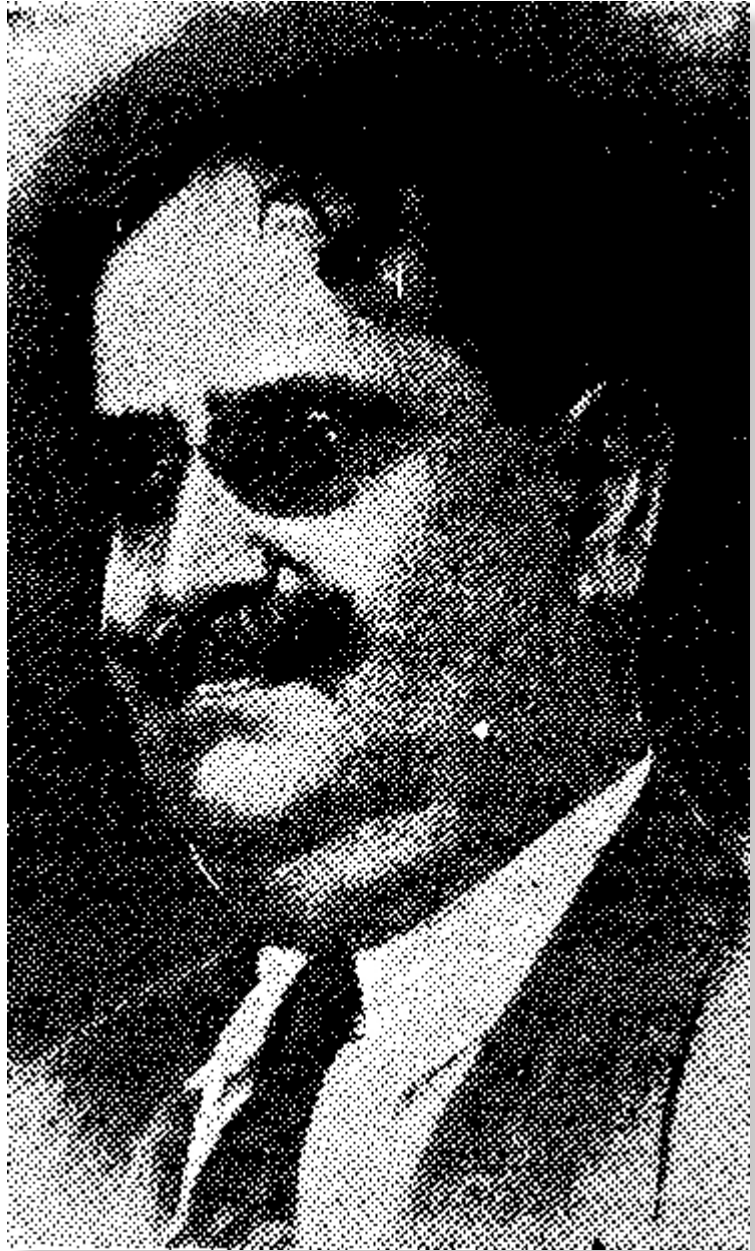

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

ΠΕΝΤΑΝΔΡΟΝ
2016

Αντί προλόγου μικρό βιογραφικό

Ο Απόστολος Μαμμέλης γεννήθηκε το 1876 στην Συκή ή Σιγή της Προύσας από ναυτικούς γονείς και πέρασε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια στην Κωνσταντινούπολη. Νεότερος αδελφός του μητροπολίτη Καλλιπόλεως Δωροθέου (1859- 1921) ο οποίος, το 1918, εξελέγη τοποτηρητής του Πατριαρχικού Θρόνου. Πραγματοποίησε τις γυμνασιακές του σπουδές στο Ελληνογαλλικό Λύκειο της Πόλης και στη συνέχεια με υποτροφία σπούδασε ιατρική και ειδικεύτηκε στην στομαχολογία στην Γερμανία στην Ιένα, στο Μόναχο, στο Βερολίνο, και στην Αυστρία στη Βιέννη.

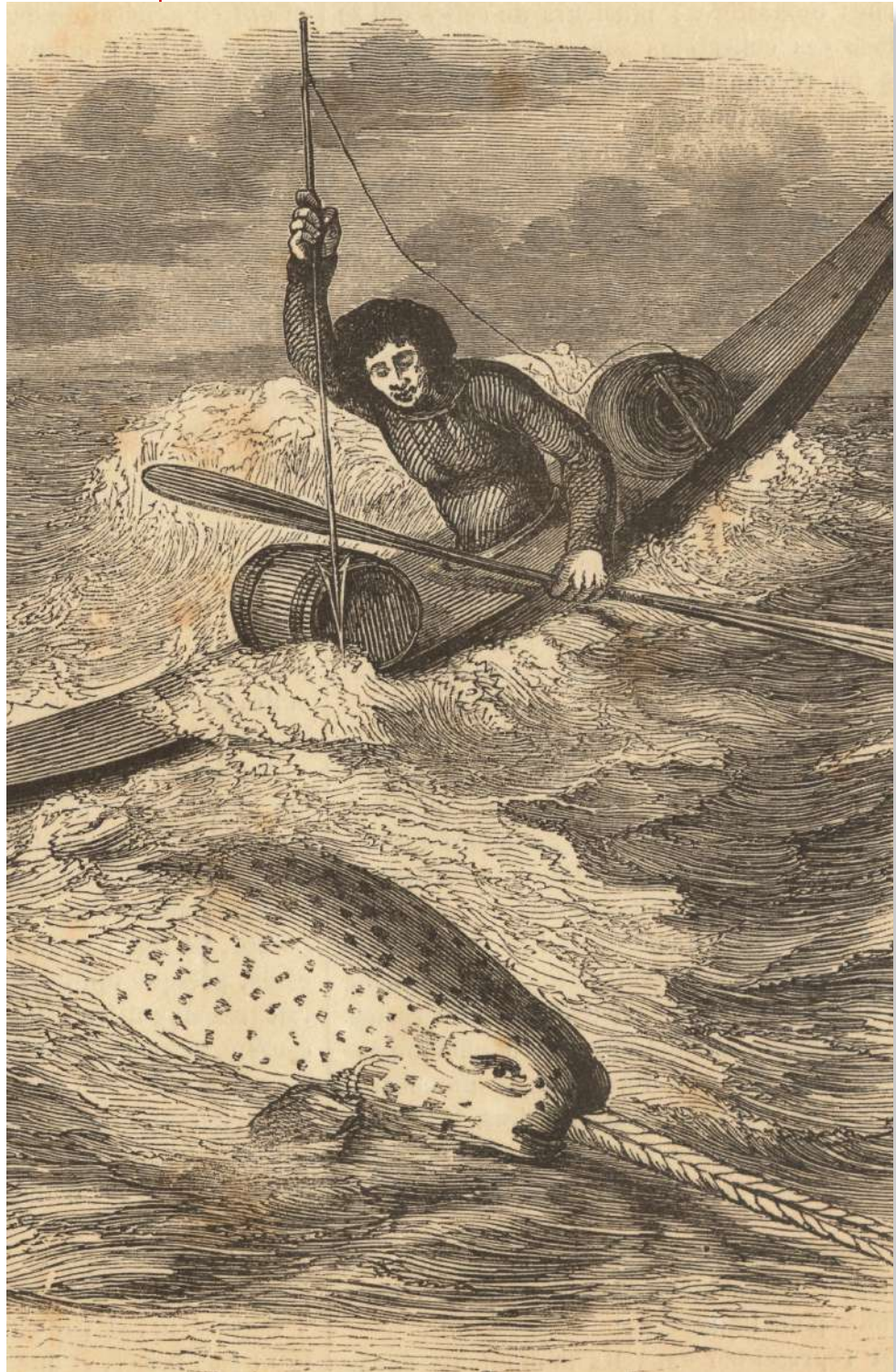
Το 1914 άρχισε σταδιακά να χάνει το φως του τυφλώθηκε, παρόλα αυτά άσκησε την ιατρική στην Πόλη μέχρι τη μικρασιατική καταστροφή του 1922 οπότε μετακόμισε στην Αθήνα, συνεχίζοντας με αμείωτο ενδιαφέρον την άσκηση του επαγγέλματός του με παραστάτη την γυναίκα του και γραμματέα την ανεψιά του. Πέθανε στην Αθήνα το 1935.

Πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα το 1904 με την έκδοση της ποιητικής συλλογής του «Πέραν της ζωής» και «Απ' τα σκότη στο φως» (Λυρικά ποιήματα).

Στους λογοτεχνικούς κύκλους έγινε γνωστός το 1925 με την ποιητική συλλογή «Θαλασσινά».

Το 1928 τιμήθηκε με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών (Αριστείο Γραμμάτων Ακαδημίας Αθηνών) για την ποιητική συλλογή «Σκοποί» («Λυρικά εθνικά ποιήματα») και το Σταθμοί («Ρυθμικές πρόζες»).

Η τελευταία ποιητική συλλογή του κυκλοφόρησε το 1934 και είχε τίτλο «Πνοή και Τέχνη» (Λυρικά ποιήματα: «Μικροτράγουδα», «Άνθια και Πουλιά», «Αφροί και Φύκια» κ.ά.).

Η γλώσσα του ναύτη και του ψαρά, τα σύνεργα της ψαρικής, τα ολονύχτια βρεξίματα και ψαρέματα χωρίς ξαποσταμό, η ζωή και το πιάσιμο των ψαριών, ως και τα παράδοξα στην όψη και τους βυθούς της αρμυρής πλάστρας, είνε άγνωστα στους πολλούς.

Για τούτο παρακαλώ τον αναγνώστη, που θέλει να μπει στο κάλλος κάθε σονέττου μου, που θέλει να ζήσει, θα 'λεγα, λίγες στιγμές, ανασαιίνοντας τα μυροφόρα περάσματα μιάς καθάριας θαλασσινής πνοής και να ηλιαστεί σ' ερημικές ακρογιαλιές πα' στο πράσινο θέλγος του ευωδιαστού πετρόχνουδου περεχυμένος μ' αφρομοσκιές απ' το κύμα, να μη διαβάσει δεύτερο σονέττο, α' δε ρίξει μια ξετινάχτρα ματιά στις σημειώσεις του πρώτου που διάβασε και που θα τις βρει στα πίσω φύλλα του βιβλίου, αρματωμένες με τον ίδιον αριθμό, που φέρνει το αντίστοιχο σονέττο. Μόνο τότε δε θα κουραστεί και θ' αγαπήσει το βιβλίο.

Μόνο τότε δε θα πελαγώσει και θα μπορέσει ψαρεύοντας μέσα στα παρθένα ευωδιάσματα, που σκορπίζει η χρυσοθαλασσιά τραγάνα και το ουρανό φύκι, -φύτρα αδερφά και τα δυό του παρθένου βυθού μιας αφάρευτης Τέχνης, - να πιάσει σπαρταριστές ομορφιές και ζωντανές, νοσταλγημένες αλήθειες, που για λόγους τεχνικούς κ' αισθητικούς, είναι αδύνατο να του τις προσφέρει το 'δεκατετράστιχο.

Για το σκαρί και την αρματωσιά των σονέττων και των σημειώσεων, πήρα το υλικό απ' τη φύση και την αλήθεια, ακολουθώντας τον παλιό μου δρόμο με την παντοτεινή πίστη πως αυτός είναι ο ίσιος. Και τράβηξα μακρυά απ' την πεζότητα, τον πολυξερισμό και τη διδαχή. Μακρυά απ' τη σοφία του ξένου... βιβλίου, την παραπομπή και την προσήλωση στους μεγάλους δε[ν]ξεροποιούς, τραγουδώντας μονάχα όσα με τραγούδησε το πέλαο κι όσα έζησα, μα κι απ' αυτά

πάλι μονάχα εκείνα, που θέλοντας βιαστικά να ντυθούν την ομορφιά και να γίνουν ρυθμός, ξεφεύγαν απ' τ' άπειρά τους κοπάδια, πο'χουν φωλιά το νου μου και βολτατζάραν στην πλώρη του μολυβιού μου.

Και δύο λέξεις ακόμα, για τα δύο μου σονέττα «Χου λάι λάι, Χου λάι λάι, Χου λάι λάι, λάι» και, «Το άπιαστο ψάρι». Τα ποιήματα αυτά θα 'πρεπε ίσως να μη μπουν, στη συλλογή. Μα και τα δυο μοσχοβολούν τόσο πολύ θάλασσα κ' είναι τόσο σφιχτά υφασμένα με τη ζωή μου, που θ' αδικούσα τη συλλογή και την Τέχνην ίσως, α' δεν τα λογάριαζα.

Απ. Μαμμέλης

Αυγινές Νότες

1

Τρεμίζει τ' αυγινό στα ουράνια αστέρι,
τ' ακρογιάλια ευωδιάζει η θαλασσίλα,
τη βάρκα μου η ψαρίλα κ' η φυκίλα
κι απ' τις στεργιές μοσχοφυσάει τ' αγέρι.

Ψηλά στο βράχο ένα άγριο περιστέρι,
κουνώντας τα φτερά σ' ανατριχίλα,
τον έρωτά του σβει πίσω απ' τα φύλλα
κι ο Γλάρος παρεκεί στήνει καρτέρι.

Χωρίς μιλιά, μα κι απ' τον πόνο λυώμα,
τραβώ κ' εγώ με τη ψυχή στο στόμα
και λάμνω κι όλο λάμνω στο σημάδι.

Με βρίσκει η νύχτα! Με πατάει τ' αγιάζι,
μα -πάντα μπρος- κάποια Φωνή μου κράζει
τα διαλεχτά τσιμπούνε στο σκοτάδι!

2

Ο Γλάρος

Βραχνό, λάβρο πουλί του βράχου ο Γλάρος,
κράχτης λευκός του απείρου, φτερουγίζει
ιχνεύοντας τα πέλαα και χιμίζει
λιμός, πορφυρομύτης, μ' ένα θάρρος

σαν κουρσάρος γιαλίσιος, όταν Σκάρος,
Κολιός, Ζαργάνα, ή Σπάρος αργυρίζει
πλανεμένος, ή ξέπνοος. Δες πώς σκίζει
το άχανο κι ως αιθέριος πέφτει χάρος

στα ψηλά, που ψηλά στην όψη ομάδα
πετιένται να σωθούν καταδιωγμένα
από θανατερό θεριών κοπάδι.

Γλάρε! Πόσες φορές στα περασμένα,
στοιχειό μέσ' απ' αφρούς με είδες να βγαίνω
και πα' στη γάμπια ορθό μούδες να δένω;!

Ο Σαργός

3

Στα πετρόφυκα απ'τ' Όρκυνο κρυμμένος,
δε βοσκά, μα ξεσκά με τ' άγριο μάτι,
στο βυθό πλανεμένο, ως πάει κάτι,
όλο ασήμι ο Σαργός, ο διαολεμένος.

Να, χιμά αστραφτερός και πεινασμένος,
δεν τον σκιάζει το δίφανο πλεμάτι·
μα λυγά, το πηδά και τη φευγάτη
Αθερίνα προκάμει φτερωμένος.

Τη φέρνει βόλτα μια, δυο, τρεις κ' εκείνη
χυτή στραφτοκοπάει ως ασημωμένη,
με το ίδιο λέπι, ως του Σαργού ντυμένη.

Κι ως τη λουχτίσει, ολάρμενα το δίνει
γιαλό, το πετροσκάλισμα ν' αρχίσει,
με Τσαγανούς τη σγάρα να γεμίσει.

4

Το Στρείδι

(Δίπτυχο)

Χλωμό κι ωμό, λαχταριστό, ολοζώντανο, παρθένο,
σε υγρά αρμυρά κλειστό γερά, δίχως φτερά κι ουρά,
σε πελαγίσια καθαρά και σε ρηγά νερά
το Στρείδι, λαίμαργο βοσκά στα βύθη καρφωμένο.

Δυο ξέρει οχτρούς, τον αργαλειό και κάποιο αρματωμένο
μικροφονιά, τον Τσαγανό, που με κρυφή χαρά
μικρή μια πέτρα κουβαλά σε πόδια αγκαθερά
κι ανάμεσά του την κυλά λίγο ως το ιδεί ανοιγμένο.

Λεύτερα, τότε, ο θυσιαστής στήνει βωμό στη λίμα
κι οργιάζοντας μ' αργές τσιμπιές στο τρυφερό του θύμα
με μια στερνή, θανατερή, στα κρύφια το ψοφάει.

Τρώει κι αφρίζει ο Τσαγανός τώρα, κι όντας ξεφάει,
κουνιέται, αδράχνει το άρμα του, φερμάρει κι αλαργάρει
στραβά-στραβά, μην τον σκιαχτούν οι πελαγίσιοι Σπάροι!

Ο Τσαγανός

5

Ακροπατώντας προτού μπει στα φύκια να χωνέψει
ο Τσαγανός, ξάφνω τηρά μπρος-πίσω κι αφιγκριέται·
λες, κάτι απάντεχο αγρικά και ξυέται και τσιμπιέται,
κοιτώντας νά 'βρει στον οβά κουφάλα να κονέψει.

Νά την η Κίχλα! Ολόδρομη χιμάει να τον παστρέψει,
μα αυτός ανάσκελα γυρνά και σύγκορμα, ως κουνιέται,
όμοιος με ψόφιο κούφταλο στο βύθος που κυλιέται,
το νηστικό πετρόγαρο ζητάει να ξεπλανέψει.

Σιμώνει η Κίχλα το φονιά· του δίνει μιά, τραβιέται,
τον τριγυρνά ξανά, μανά, φυσομανά, λυγιέται,
η λυγερή κι ωριόπλουμη, μ' ολότρεμο το σώμα,

ορθά τα λέπια, ορθάνοιχτο το πηγαδίσιο στόμα,
που ο Τσαγανός στο χνώτο της αθέλητα σκιρτάει.
Τώρα, λες κ' είναι όλη φτερό!... Τον χάρφει και πετάει!

6

Το Δρακόνι

Παραχωμένο με άμμο ως το κεφάλι,
παραμονεύει αόρατο στα βάθη,
αρματωμένο μ' ένα μόνο αγκάθι
λοξό και φονικότατο στην πάλη.

Στου κεφαλιού τη βάση έτσι ως το πάλλει,
σα βαρέσει, οι καημοί και τ' άλλα πάθη
της ζωής λυγούν μπρος στο αχ, τού που θα πάθει,
τι ο πόνος καίει το χέρι ως τη μασχάλη.

Δυό-δυό, τρεις-τρεις, μικρές περισπωμένες
σκορπισμένες κι ωραία χρωματισμένες,
πλουμίζουν πέρα ως πέρα το κορμί του.

Τ' όμορφο ψάρι με τη λάβρη ορμή του,
που ιδρώνει τον ψαρά ως να το ξεκάμει,
το λεν Δρακόνι αλλού, κι αλλού Βαρσάμι.

Το Μυλακόπι

7

Χρυσοθαλασσί, ξέφοβο και πλάνο
το Μυλακόπι στου βυθού την πλάση
μ' άλλα αδερφά του βόσκει, όντας πεινάσει
και στο άρπαγμά του ξεπερνά το Χάνο.

Χτυπά μονάχα στη Γαρίδα. Απάνω
σ' άρμενα, τρικυμίες πο 'χουν χαλάσει
και σε λισκένια τριγυρνά με βιάση,
άρπαγο, σβέλτο, αχόρταγο, ζητιάνο.

Μοιάζει την Κότσα, το Σαργό, τη Σκίνα
το Μελανούρι όντας μικρό, μα εκείνα,
θα 'λεγα εγώ, πως του είναι ξαδερφάκια.

Γλυκό και τρυφερό σαν τα Σφαντάκια,
δεν είναι ως το Πισί, μήτε ως η Γλώσσα,
μα απ' το Μερτζάνι πιο αλαφρύ στη γλώσσα.

8

Το Κελέρι

Ξέλεπο, μαύρο, αγριόψαρο, μα ωχρόλευκο από κάτω,
πλατύ ως τη βάση του κορμιού, με δυο λιγνά φτερά,
με δέρμα αδρύ, στόμα φαρδύ, με δόντια κοφτερά
κι ως η Τριγώνα μουρουγκλό, πάντα φυλάει στον πάτο.

Αν το Σαλάχι έχει αδερφό κι αξάδερφο το Βάτο,
τη Μάργα και τη Ρήνα θειές με τη βαρούσα ουρά,
δεν ξέρω· μα βοσκάει βαθιά σ' απόμερα νερά
κι αλάργα χέρι, όντας πιαστεί! Δαγκάνει... ανάθεμά το!

Γιαβρί Σκυλόψαρο, Φαγκρί, Μουγκρί, χοντρή Σφυρίδα,
Ντουλγκιέρη, Καλκανόβατο, Λειψό, Ρουφό, Σ'ναγρίδα,
όσοι δε φάγαν κ' έφαγαν, λεν, πως δεν έχουν ταίρι!

Μα 'γώ, σα γιος θαλασσινού, που μ' έπλασε η αρμύρα
του πέλαου και μ' έθρεψε με τα ιοδούχα μύρα,
λέω, στο φάγος πιο γλυκό πως είναι το Κελέρι...

Η Ζαργάνα

9

Φιδόκορμη, μονάγκαθη, χυτή, μικροματούσα,
ασπρογαλαζιασήμωτη, πιο σκούρη πα' στην πλάτη,
ατλαζωτή, καμαρωτή και μουρωτή, λουσάτη,
τινάχτρα, σβέλιτη, ακούραστη, λαφρυά, γοργοδρομούσα,

της όψης λάγνα εράστρια, μικροψαροπλανούσα,
πριονόστομη, λιμάρα αψιά πάντα, ποτέ χορτάτη
κι απ' τ' αεράκι, όπου φιλά την όψη, πιο φευγάτη
γλιστρά η Ζαργάνα, η λυγερή, κυματοκυματούσα.

Κι όντας τη βόλτα στοχαστεί μ' ασπρόψαρο, ή Γαρίδα
γυμνή, τ' αργοπιπίλισμα μυριότεχνη αρχινά,
που άβολο τέζα του ψαρά τα χείλια της κριπάρει.

Μα όντας πιαστεί, πριν χωριστή τη μυριστεί η Σ'ναγρίδα,
σουριά Ζαργάνες προβοδούν τη σκλάβα διπλαϊνά
κι ως ξενερίσει, η συνοδειά απ' τη βάρκα αργά αλαργάρει!

10

Ο Ήλιος

Μυριόπλουμο, ζωγραφιστό, πιο εύγραμμο απ' τη Λαπίνα κι ωραιότατο, τόσο όμορφο, που λέω δεν έχει ταίρι, γιαλό μ' άλλα πετρόψαρα κάνει κι αυτό καρτέρι σε βράχους και φυκόπετρες, που δε φυτρώνει η Πίνα.

Χανί της πέτρας, Πέρδικα κ' Ήλιος και Κουτσοϋρίνα, Σκορπίδι, Κίχλα και Σπαρί στο ίδιο βοσκούν λημέρι, γύρω σ' αρχαίες κουφόπετρες και σε στενόεμπα μέρη, τι είναι προσβούκια των θεριών, όντας τ' αγριέψει η πείνα.

Ψάρι στην όψη ευγενικό κι ασύγκριτο στην κόψη ο Ήλιος, νύχτα δεν τσιμπά και χάνεται απ' την όψη με τα λιμά, σα στοχαστεί Λαβράκι, ή Συναγρίδα.

Πιο τρυφερός απ' το Γοβιό κι απ' την «ψειρού» Σμαρίδα την κάτασπρη κι απ' τη Γαλειά, τη λευκοκρεατούσα, έχει τη σάρκα θρεφτικά, γλυκειά, μοσχοβολούσα.

Το Μπαρμπούνι

11

Μικρόψαρο, χυτό κι ωραίο σα σκάβει
στον άμμο ορθό, με ουρά ψηλά, χρυσίζει
το απλούμιστο κορμί του και ροδίζει,
τα λέπια ως βγούνε ζώντας! Τότε ανάβει,

λες, το αίμα του ο καημός, η καρδιά παύει,
με τη λίγη πνοή του, ωριοτρεμίζει
σύγκορμο κ' η ερυθρή νέκρα το αγγίζει!
Να, μιά σβύση ψαριού, βαρειά που ψαύει

τη ψυχή μου κι ανάλαφρα αρμενίζω
νύχτες βαρειές, ή χαραυγές, κι ορθρίζω
σε μπαρμποουνοψαρέματα μονάχος!

Ακρογιαλιά τραβώ κ' έτσι ως βολάζω,
της μοίρας μου πικρά κάτι της κράζω,
που οι Γλάροι κλαιν κ' έρμος βογγάει ο βράχος!

12

Εικόνες

Ψαρεύουν βάρκες την αυγή στο αλαργινό σημάδι
κ' οι Γλάροι, αιθέριοι ανιχνευτές, τους αρμαλούς
ματιάζουν·
βόσκει κατάγιαλα, ρηγά, ζητιάνος παραγάδι
και τα φυσέκια απ' τους γκρεμούς, μπρος στα Λαβράκια
σκάζουν.

Μανιάτη γρίπο αργοτραβούν απάνεμο ένα βράδυ,
τα ψάρια στο ξεμπράτσωμα λαχταριστά σπαράζουν·
Παγούρια πιάνουν με δαυλούς μες στο βαθύ σκοτάδι
και με καλάμια τους Σαργούς, την όψη όπου ταράζουν.

Κ' ένας κακότυχος, παλιός ψαράς, λησμονημένος,
που βάρκα δεν του απόμεινε κι αγκίστρι, ούτ' αρμιδιά,
μαύρο πετάει μπεζόβολο, μαύρος σε μαύρο κύμα.

Και σέρνει, σέρνει το σκοινί τη νύχτα αποσταμένος
και καρφωμένος ξαγρυπνά στην έρημη αμμουδιά,
ως να του γίνει ο αφροσυρμός της αναρέσας, μνήμα!

Ο Αχινός

13

Μαύρα, αχτιδάγκαθα στοιχειά, πλασμένοι
σαν τις χιονιές, τα κάστανα που κλειούνε,
οκνά κοπάδια οι Αχινόι βοσκούνε
πα' στου βυθού τ' ανάπλαγα σπαρμένοι.

Του γιαλού διαβατάρηδες κλεισμένοι
σε θάμα τέχνης ξωτικιάς, μυζούνε
όσα βρουν στους βυθούς· κ' έτσι ως κεντούνε,
τ' ακράγκαθά τους σπούνε, οι στοιχειωμένοι.

Το κάστρο που τους κλει, σιγά αν χαλάσεις,
τον πλάστη Νου στη φύση να θαυμάσεις,
πέντε φατνία και τόσα θ' αντικρίσεις

γλωσσίδα πορφυρά· προτού τ' αγγίσεις,
τα ζωϊκά νερά κι άχρωμα χύσε
και στου Αχινού τα σπλάχνα ύστερα θύσε.

14

Ο Στρούμπος

Πα' στις πέτρες τη νύχτα σκορπισμένοι,
του θαλασσίτη δροσαφρού αναισαίνουν
τα μύρα απ' την αρμύρα και βυζαίνουν
το πράσινο πετρόχνουδο αφρισμένοι.

Στο ιδιόρρυθμό τους μέγαρο κρυμμένοι,
απορείς πώς αργόσυρτοι διαβαίνουν
γλείφοντας τους βυθούς· κι ως δε χορταίνουν,
όση θαλάσσια χλόη κι αν φαν, κραγμένοι,

δεν ξέρω πόθε, ξεκινούν κοπάδια
και τρων τα ψάρια από τα παραγάδια.
Σκληρότατη, ωχροπράσινη μια τσίπα

σαν προμαχώνας τούς φράζει την τρύπα,
στου πετροτσαγανού τ' αδριά τσιμπίδια
και στ' ακροπορφυρόποδα χουχλίδια.

Ο Χόχλος

15

Πιο γοργός απ' το Στρούμπο ο Χόχλος, κλειέται
σ' ένα πανόμοιο μέγαρο, κι ως πάει
του βυθού ερευνητής, όλο τσιμπάει
λιμάρικα ό,τι βρει κι όλο κουνιέται.

Στραβοπερπάτητος, πάντα πλανιέται
ξωτσίμπιδος· μα βάρδια όντας φυλάει,
ή σκιαχτεί κάποιο οχτρό, τότες τραβάει
τα πορφυρά του αρπάγια κι αφιγκριέται.

Κυνηγά τη Γαλειά· κι απ' τ' άλλα ψάρια,
τ' άμαχα, το Σκαρμό· κι απ' το Σκορπίδι
με λύσσα πιο μεγάλη το Γοβίδι.

Δεν τρώεται· μ' αν του κόψεις τα ποδάρια
και τον δολώσεις τεχνικά, θα πιάσεις
όλα όσα τρώει δίχως να κοπιάσεις.

16

Η Πεταλίδα

Καμπούρα κι ακροφάγωτη, μα λάβρη
πετροβυζάχτρα η Πεταλίδα, παίρνει
ακέριο σπίτι απάνω της, και σέρνει
την ύπαρξή της πα' στις πέτρες. Μαύρη,

φυκωτή και λερή, βοσκή για να 'βρει,
αργοτάξιδη σέρπει και όλο φέρνει
το είναι της πιο ψηλά, που να τη δέρνει
το δροσαφροκυμάτισμα. Κι αν γαύροι

καιροί φυσούν, βοριάδες, ή μαΐστροι,
ή μπάτη σαγανάκια αριά και ως οίστροι
λαφρυά, πετρογλειφούσα εκείνη υφαίνει

το βίο της, μα στις μνήμης μου τα βάθη
τον πόνο μιας ζωής, που πάντα εχάθη
για μένα, κ' ένα δάκρυο με διαβαίνει!

Ο Ξιφιός

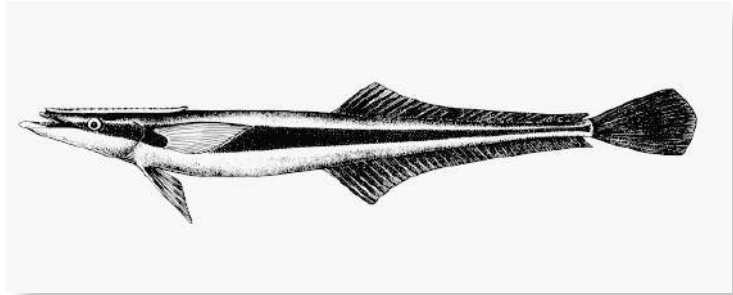
17

Με τη γερή και κοφτερή του μούρη,
σβέλτος, τεράστιος ο Ξιφιός τρυπάει
στην πλώρη του ό,τι βρει και ξαπολάει
τον τρόμο! Πώς τον θέλγει το Μουρμούρι,

το εφτάπαχο Σιβρί, το Μελανούρι
κ' η λάβρη Συναγρίδα σα χιμάει
στ' ασπρόψαρα αιμοβόρα και σκορπάει
το χαμό... Όντας η σγάρα του κιβούρι

και τάφος, με τις μέρες ξελαγιάζει
τα παλαμιδοκόπαδα κι οργιάζει,
ανάμεσά τους θύτης λυσσασμένος.

Ψάρι πανάκριβο, αν πιαστεί, δροσίζει
τον ψαρά με παρά και τον πλουτίζει
ο διχτυοχαλαστής, ο λατρεμένος!

18

Η Κολλητσίδα

Άβλαβο, μαύρο ψαράκι, κρυμμένο,
μοναχό νύχτα-μέρα, δεν προβάλλει,
στην όψη, προτιμώντας την αγκάλη
της μοναξιάς, αόρατο, χαμένο.

Κάτω απ' τις πέτρες πάντα κολλημένο,
δίχως ταίρι, λαθό κι άχαρο πάλλει
μην έχοντας φτερά, πλουμιά, ούτε κάλλη
να δείξει, ως τ' άλλα ψάρια, το... καημένο!

Αν ήμουν Θεός, ή μάνα Φύση
ή Συνείδηση Πλάστρα, θα 'χα ορίσει,
στην πλάση να μην ύπαρχε αδικία!

Το νου του ανθρώπου θα ύψωνα ως που να 'μπει
αμόλυντος στου Νου μου τ' άυλα θάμπη
κι ο πόνος θα 'χε λείψει κ' η κακία!

Ο Βάτος

19

Με στόμα κάτωθε ορατό, μα όμοιος με το Καλκάνι
στην κόψη ο Βάτος, πέλαο βοσκά σαν το Σαλάχι,
στη βάση πο' χει της ουράς το τρομερό «σιλάχι».
Κρυφτός μες τα βουρκόφυκα πάντα, καρτέρι κάνει

τους πελαγίσιους Τσαγανούς, κι ακέριους τους ξεκάνει.
Δειλός οχτρός του Κελεριού, που μόνο του αν τον λάχει,
ως το Χταπόδι το 'Στακό, δε βγαίνει πια απ' τη μάχη
γερός, πάρεξ αν τ' Όρκυνο τους μαχητές προκάνει

και φτάζει ετούτος να κρυφτεί. Βαρύ του βούρκου ψάρι,
έχει τη ράχη αδρόδερμη, τ' όλο του δίχως χάρη,
μα και το κρέας ραβδωτό κι άνοστο. Δε ζητάει

δόλωμα φρέσκο, ή διαλεχτό, τι αρώτητα χιμάει
σ' ό,τι βρει ψόφιο, ή ζωντανό στις θάλασσας τον πάτο·
κι ως λεν, κάποτε πιάστηκε σε μιάς παντόφλας πάτο!!..

20

Το Φαγκρί

Λατρεμένο του βόλτατζη καμάρι
το Φαγκρί, χρυσοπόρφυρο γυρίζει
στ' αλαργινά σημάδια και σκορπίζει,
τραβώντας το σιγά, με μιά άγρια χάρη,

παλμούς, και ρίγη, όπως κανένα ψάρι.
Την όψη πορφυρίζει, ως ξενερίζει
και το παλλόμενο είναι του πνοΐζει,
άμαχο ως πέσει στις βάρκας το αμπάρι.

Ποια ανείπωτη μαγεία του, δεν ξέρω,
με κάνει ως τώρα ακόμα να υποφέρω
και να ποθώ τις νύχτες με τ' αγιάζι

και τις αυγές, δειλή που τις ματιάζει
κι αλάλητη η ψυχή μου, ως νοσταλγία,
ντυμένη του πελάου την ευωδία!

Ο Κέφαλος

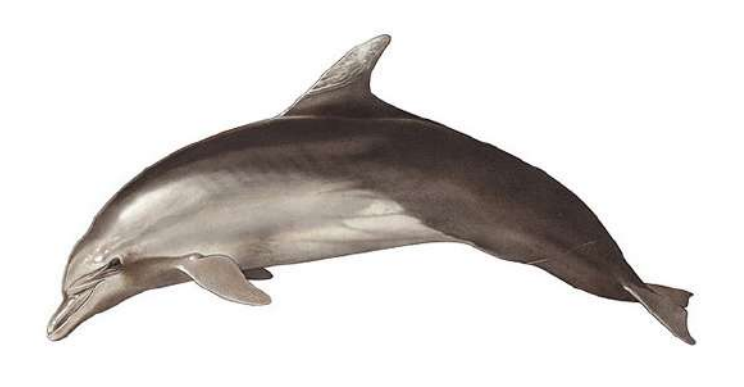
21

Θαλασσινό, μα και της λίμνης ψάρι,
με δίχως δόντια ο Κέφαλος στο στόμα,
σβέλτος, λιμάρης, μ' ολόλαμπρο χρώμα
και παμπόνηρος, όλο βολτατζάρει.

Ποτές δεν είδα ψάρι να σαλτάρει
τόσο ψηλά, μα και μακριά. Σαν κόμμα,
καλαμωτό πλεμάτι ως δει, το σώμα
λυγά, και πίσω απ' ό,τι βρει φερμάρει.

Λεν Μπάφα, απλά, τον θηλυκό, κι αν βγάζει
το ευωδιαστό αυγοτάραχο, ευωδιάζει
ο αρσενικός στη γεύση κ' υπερέχει.

Στις θολωσιές του χειμώνα, σα βρέχει,
λιμά τότε τσιμπά απ' την αμφιλύκη
ως το δείλι, μα μόνο σε σκουλήκι.

22

Το Δελφίνι

Μαύρο θεριό, πελώριο το Δελφίνι
κ' αιμόχαρο σαν τ' Όρκυνο, ταράζει
τα μάκρη του πελάου και ρημάζει
ψαρογενιές, που τη ρίζα τους κρίνει.

Στη σβελτοσύνη πρώτο, σαν το δίνει
ολοταχώς και βγάζει και τινάζει
ξέμακρα το κορμί του, αγριομανιάζει,
που δυο-δυο τα Καρέλια καταπίνει!

Μα αλάργα σα σκιαχτεί Σιβρί, ή Ντορίκι,
μια βουτά, μια πετά, που κάποια φρίκη
ξαπολά στη ψυχή, και μια αγριάδα,

που φτάνει σ' ομορφιά απ' τη γρηγοράδα!
Ω, τι σιμά στην πλώρη μπρος που τρέχει
του караβιού μου, οϊμέ, που όκια δεν έχει!...

Μπουνάτσα

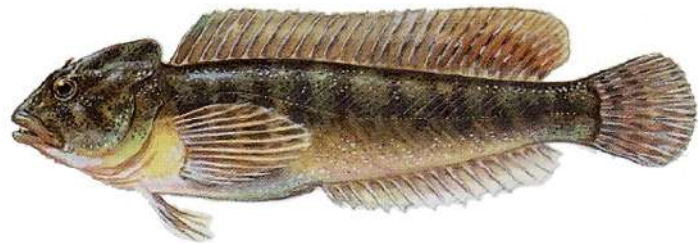
23

Ηλιοκαμμένα στο γιαλό ψαρεύουν
μ' αρμιδιές και καλάμια αρματωμένα
χαρούμενα παιδιά, κι άλλα βρεμένα
παλεύουν, ή πηδούν, άλλα χορεύουν,

δολώματα παρέκει άλλα γυρεύουν,
λάκκο άλλα σκάφτουν στα ρηγά σκυμμένα,
Μπαρμπούνια να 'μπουν χρύσοαιματωμένα,
βοσκή να βρουν Μιδιές, που τα μαγεύουν.

Να τα, ανθίζουν λευκά τα σκαλιστήρια
των Μπαρμπουνιών, που τσιμπούνε με μύρια
σκιρτήματα και πιάνονται όλο χάρη.

Μα όλο θυμό τ' αγόρια, σα φρεσκάρει,
τραβούν πίσω απ' το βράχο του «Ερημίτη»,
τις αρμαθιές τους φέρνοντας στο σπίτι.

24

Ο Γλίνος

Λιγνός, μικρός και μαύρος, δίχως λέπι,
γλοιόδερμος κι άπαχος πάντα, πλανιέται
γιαλό στις πέτρες πλάι και ξεχνιέται,
παιχνιδιάρης, τρελλός μ' ό,τι κι αν βλέπει.

Σαν τον σκιάξεις, κρυψώνα του και σκέπη
βρίσκει ένα φύκι, ή μια πέτρα, και ξυέται
πίσωθέ τους! Μα πάλι ξεπετιέται
σ' ένα φυκόκλαδο, σβέλτα κι ως πρέπει,

παρατώντας την πρόσκαιρη φωλιά του
και χαρούμενος δείχνει την κοιλιά του!
Γλυκά-γλυκά στο χέρι αν σου δαγκάσει,

να κρέμεται άσ' τον, ώσπου να ξυλιάσει! .

Α! τι δε με θυμίζει κρεμασμένος,
ο Γλίνος, των παιδιών ο αγαπημένος!

Ο Φραγκόγλινος

25

Στο κόψιμο παρόμοιος με το Γλίνο,
με φόντο καφεδί, μα πλουμισμένος
λειψά, ξωτικός κι άκαλα βαμμένος,
τον βαφτίζω του πέλαου αρλεκίνο.

Δεν ξέρω, αν το άπρεπο όνομα που δίνω
του πάει· μα είναι τόσο διαολεμένος
ξωθαλασσίτης κι άγαρμπα φκιασμένος,
που δίχως καμιά τύψη του το αφήνω!

Βοσκά γιαλό στις φυκόπετρες πλάι,
μα και βαθιά, στ' ανοιχτά κυνηγάει,
αρπαχτικά τσιμπώντας ό,τι λάχει.

Ποτέ πιασμένος πέλαο, ή μπρος στις βράχοι,
δε μου 'φερε χαρά, ούτε καρδιοχτύπι,
ο γλοιόδερμος, που τρώγεται, μα ας λείπει!...

26

Το Σκυλόψαρο

Αδρύ, μακρύ και κρύο πέρα ως πέρα,
μονάγκαθο, άγριο κι άπλουμο έχει χρώμα
σα χόμα δυο λογιά, μα άθωρο στόμα
κι ουρά κοφή σα μια κυρτή μαχαίρα,

πλατειά, διπλορραχούσα. Κι ως του αιθέρα
την όψη δε θωρεί ποτέ, το σώμα
στ' αμμόφυκα κυλά κ' είναι του στρώμα
η γλοιιά του βούρκου χλόη νύχτα-μέρα.

Ως η Σμίρνα αιμοβόρο, σα 'λοϋρίζει,
ψάρι απ' τα πλαϊνά δεν ξεμυτίζει
και δε γλυτώνει η βόλτα όντας θ' αρπάξει.

Κουλικιάζεται ακέριο ώσπου να φτάξει
τη μερσίνα: την κόβει, κι οργισμένο
τραβά στα βύθη πίσω, λυτρωμένο!

Η Ψαλίκουρδα

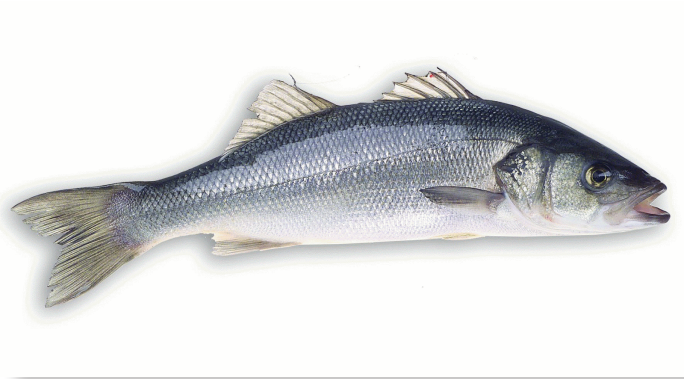
27

Σταχτί, θαλάσσιο υπόζωο, κρυμμένο,
κάτω απ' τα βόλια στ' ακρογιάλι πάλλει
η Ψαλίκουρδα λίγο πιο μεγάλη
από σπειρί ροδιού άγουρου. Αγνοημένο,

πολυπόδαρο, υπόσαρκο, πλασμένο
με μάτια ως δυο τελείες στο κεφάλι
κ' ένα αρπάγι από τρίχα για την πάλη,
πηδά ανυπόταχτο σ' άγγισμα ξένο.

Δε γνωρίζω, αν ο διάολος σαλτάρει
τόσο σβέλτα, ή με πιο ξωτικιά χάρη,
δε ξέρω ακόμα ούτε τί τρώει και πίνει

το στοιχειωμένο υπόπνοο, που αν γίνει
δόλωμα και θολώσεις, ως δολώσεις,
κατάγιαλα, Μπαρμπούνια θα τσακώσεις.

28

Το Λαβράκι

Στη γεύση πρώτο απ' όλα το Λαβράκι
μ' ολάσπρο λέπι -ασήμι ξεχυμένο-
σα φως πα' στο κορμί του το θρεμένο,
κοπαδιαστό βοσκά· κι αν το κοράκι

στο ψοφίμι ως ριχτεί, σαν το γεράκι
διαλέγει και τσιμπά, κειο πιο αγριεμένο,
λουχτίζει ό,τι βρει ψόφιο, ή πλανεμένο,
κι αγνάρια μη ζητάς ψαριού... Μεράκι

ζωντανό του ψαρά, που αυγή του αγγίζει
τον ύπνο, έχει εποχές που δε σαλντίζει.
Γιαλό, στους βράχους μπρος, όταν γυρνάνε,

με φυσέκια ψηλάθε τα χτυπάνε.
Συρτή, με δύο Γαρίδες δολωμένη,
μα σε τεχνίτη χέρια, τα πεθαίνει.

Η Συρτή

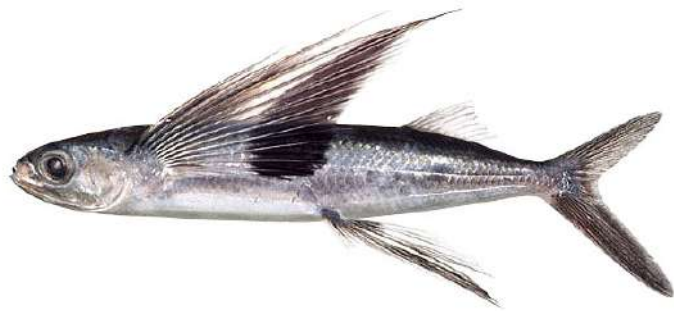
29

Απ' αλογίσια τρίχα όλη πλεγμένη
κι ως τέσσερεις οργιές διπλή μερσίνα,
στρογγυλή, γιαλικάτη, άστριφτη, φίνα,
μισοί δεξιά, μισοί ζερβά στριμμένοι

οι τρίκλωνοι αρμαλοί, κι αρματωμένη
μ' ένα μονάχα αγκίστρι, μα από κείνα
που χωνεύουν μια ολάκερη Αθερίνα,
να, η λαβρακίσια η συρτή καμωμένη.

Μόλα τριάντα οργιές με δυό Γαρίδες
ζωντανές, μα καβάλα δολωμένες
και κάνε πα' στη βόλτα σου καρτέρι,

μη λάχει και σου μπλέξουνε Σ'ναγρίδες,
ή λάβρες Λαβρακάρες πεινασμένες
και σου μείνει ο φελλός μόνο στο χέρι.

30

Το Χελιδονόψαρο

Με τα χρυσά φτερά του διπλωμένα
στις μπάντες, με τις ώρες καρτεράει
ασάλευτο στον άμμο και τηράει
στα μάκρη του βυθού τ' αλαργεμένα,

να βρει σαν πού σαλεύει δειλιασμένα
θαλασσινό υπαρχτό· τότε χιμάει
φτερουγώντας μεμιάς, κι ως το ξεφάει,
πετά σ' άλλα λημέρια αγαπημένα.

Τρυφερότατο ψάρι, έχει μιά χάρη,
που ερωτεμένο πάντα πάει ζευγάρι·
κι αν το ένα μόνο τσακωθεί και ρίξεις

ξανά, και τ' άλλο θα πιαστεί! Μη φρίξεις,
του χωρισμού αν γρικόσεις τ' ώριο θάμα,
βόγγους και μουγκρητά, που 'ναι για κλάμα!

Το Οξούζι

31

Στη σκλητάδα πανόμοιο και στην κόψη
με το Χελιδονόψαρο, δεν έχει
τα χρυσόφτερα εκείνου, που υπερέχει
στο πλούμισμα, στη χάρη και στην όψη·

μηδέ κρούει το αισθητήριο, ώσπου να κόψει
της όρασης τον ύπνο· ουδέ συντρέχει
καν το νου, που ομορφιά διψώντας τρέχει
στού ωραίου ρυθμού τις πηγές να προκόψει

πίνοντας της αλήθειας τους το νάμα.
Μια πορφυράδα ωχρή μονάχα ντύνει
με κατάψιλο λέπι το κορμί του,

που κι αν λευκό, δε θρέφει, ουδέ είναι θάμα
ο άχαρος ψαρεμός του, αργή που αφήνει
κι άπαθη τη ψυχή, μήτε η ορμή του.

32

Η Μιδιά

Γιαλό, κάτω απ' τον άμμο κι απ' τα Μίδια
της πέτρας τα ψιλά και στ' ακρογιάλι
το άβαθο και στο βούρκο άφαντο θάλλει
σκουλήκι πορφυρό με δυό τσιμπίδια

σαν αγκίδια ορατά και ίδια με φρύδια
στο στόμα πλάι. Τυφλό μες στη μεγάλη
κι αυτόφαντη γενιά, που δεν είν' άλλη
πιο υπόζωη μηδέ μες στα Χουχλίδια,

του Μπαρμπουνιού φουντώνει τη λαχτάρα
και του Σαργού ξεσκά την άδεια σγάρα.

Ω, ιδέ το, πώς ολάκερο τραβιέται,

λυγιέται, κι απ' το χέρι σου αμολιέται
κομμάτια, όντας το αγκίστρι σου ζυγώσεις,
τι δε γρικάς, ω φίλε, να δολώσεις!

Η Αθερίνα

33

Απλούμιστη, αργυρή, χαριτωμένη,
κι απ' τ' ασημένιο αχώριστη κοπάδι,
νερομαχά απ' τη χαραυγή ως το βράδυ
λαφροπλεύσα η Αθερίνα, η γραμμένη.

Αρνήτρα του βυθού, σαγηνεμένη
απ' τη μαγεία της όψης και το χάδι
του ήλιου, φωλιά δεν έχει, ούτε σημάδι
αλάργα, ή γιαλό, πλάνα όντας και ξένη,

διαβατάρα ως το Ιάρι, η Παλαμίδα,
το Σκουμπρί, ο Λιπαρίτης, η Σμαρίδα,
η Γόπα, το Χαμψί και το Λουφάρι.

Στη βόλτα δεν τσιμπά ποτέ σαν ψάρι,
μ' αν θες τη βάρκα από δαύτες γεμάτη,
ρίξε ένα τόνο αθερινί πλεμάτι!

34

Ο Κανταρτζής

Πελαγίσιο λιανόψαρο· στη βάση
κοκκινωπός, με μαύρα δαχτυλίδια
τριγύρω στο κορμί του αντί στολίδια
και πλουμίδια. Λιμός, με μια άγρια τάση

το δολωμένο αγκίστρι να προφτάσει
πρώτος αυτός, μουγγός, χωρίς παιγνίδια
ψαριού, ούτε να τσιμπήσει ως τα Γοβίδια
καν τα ψιλά, παρά μόνο με βιάση

κρεμνιέται ως το βαρίδι στο καντάρι,
πιασμένος, ζωντανός και δίχως χάρη
ο μεγάλστομος άρπαγας, ο νάνος,

που ρημάζει και μοιάζει μικρός Χάνος.
Α, Κανταρτζή! Προτού η χαρά μ' αφήσει,
πόσες φορές να σ' έχω βλαστημήσει!...

Το Παγούρι

35

Με δύο γερά τσιμπίδια αρματωμένο
το Παγούρι, με «τέμπο» ξεπροβάλλει
απ' τη βραχοφωλιά του αγάλι-αγάλι,
νηστικό, σκεφτικό, μα κι αγριεμένο.

Στραβοπόδαρο, αργό, κακοπλασμένο,
δίχως λέπι κι ουρά, χωρίς κεφάλι,
ούτ' όστρακο, ούτε ψάρι, ούτε κοράλι,
μια μπρος, μια πίσω πάει σα μεθυσμένο.

Σα στοχαστεί πλεμάτι, ή παραγάδι,
φονιάς και χαλαστής μες στο σκοτάδι
χιμά, ξεσκά, σπαράζει και ρημάζει.

Γιαλό, μπρος στη δαδόφλογα ακρανοίγει
τ' αρπάγια του· ο τεχνίτης πλάι τους μπήγει
το βεργί, που ως τ' αρπάξουνε, τ' αρπάζει!

36

Ο Λειψός

Κοκκινωπός, κοντόκορμος, γεμάτος,
μα ατροφικός πιο κάτω από τη μέση,
κοιλαράς και λιμάρης, παίρνει θέση
πελαγήσιου πετρόψαρου. «Αμπονάτος»

του κρυψώνα, σε σπήλαια ζει φευγάτος
απ' του βυθού την πάλη. Δεν του αρέσει
να βόσκει αλάργα, μα όντας του βαρέσει
η πείνα, ξεπορτίζει, και χορτάτος

στην πολυεύωδη πίσω ξαναμπαίνει
πετροσπηλιά του κι ώρες ξαποσταίνει,
τους ανθούς πιπιλίζοντας με χάρη

του φυκώνα, που κρύβει κάθε αχνάρι
του κρεατερού ψαριού, το σώμα πο'χει
λειψό, φτερά μακρυνά και στόμα απόχη!

Χου Λάι Λάι, Χου Λάι Λάι, Λάι

37

Εόρκι ορθρινό των ψαριών! Μου θυμίζει
παλιές χαρές, που σβύσαν ως το φως μου,
τα νιάτα, η λεβεντιά κι ο σύντροφός μου
στη βόλτα ο πιο τρανός, που μου στραγγίζει

τα στεγνωμένα μάτια, και μ' αγγίζει
πονούμενα σαν άλλος αδερφός μου
τη μνήμη! Μα ω καρδιά, βούβα και δος μου
σειρά να πω ως ψαράς κάτι που αξίζει.

Τον Τσερνοβή θυμάμαι και το Βράκα,
στην κουπαστή, γονατιστοί που κάναν
τη γητειά· κι αν τα ψάρια δεν προκάναν

να τσιμπήσουν, πριν πάψουν, μια σαμψάκα
θάλασσα τους ερχόταν στο κεφάλι
κι αχούσε απ' τις βλαστήμιες τ' ακρογιάλι!...

38

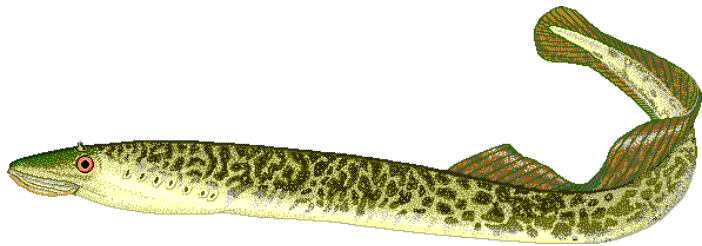
Το Χτένι

Κλεισμένο το ρηχό, ριγωτό Χτένι,
στέλνει δύο πούντες, μέσαθε που ενώνουν
τα δυό θυρόφυλλά του και κλειδώνουν
μιά σάρκα παρδαλή, που κρυανασαίνει

τα πελαγίσια μύρα. Σα διαβαίνει
κοπάδι τους βυθούς και το τσακώνουν
με τον πανάρχαιον αργαλειόν, οργώνουν
έτσι άβολα τη γης, που ό,τι να μένει

στο γιαλό δε βολεί, βότσαλο, ή πέτρα,
το σέρνουνε γραμμή. Κι αν λίγα μέτρα
του χτενόσπαρτου κάμπου ψαρευτούνε,

σαν ακρίδες ομάδι, αλλού πετούνε!
Ω χτένια όλο ευωδιά κι άρμη γεμάτα!
Στρειδεύτρα η θύμηση μας τρώει βουβάτα!..

Η Γαλειά

39

Μαύρη η Γαλειά στη σιγαλιά βοσκάει
γιαλό μες στις βραχόπετρες το βράδυ
και γλοιοδερμούσα, απαλότατη ως χάδι
παρθενικού βυζιού, άπιαστη γλιστράει

σαν το Χέλι. Φωτόσκιαχη ως γυρνάει
κατάμονη στης νύχτας το σκοτάδι,
-τι δε βοσκούν ποτέ οι Γαλειές κοπάδι,-
ναρκώνεται απ' το φως και σταματάει

ως ο Πετρογοβιός, τ' αργό Παγούρι
και τ' άλλο μικροβιός με τις Καβούροι,
που ζωντανό κατάγιαλα πλανιέται.

Τόσο γλυκειά είναι, που μian ώρα αν μένει
σε παραγάδι, ή σε δίχτυ πιασμένη,
τη μισοτρών έτσι άμαχη ως κυλιέται.

40

Το Καλκάνι

Σουριά, απ' της Μαύρης θάλασσας τα μέρη
κυνηγητά, μπουκάρουν στο «μπογάζι»
της Πόλης και ψαρεύονται σα βάζει
τ' ανοιξιάτικα η φύση. Ποιος δεν ξέρει

το Καλκάνι, το ψάρι δίχως ταίρι
στην τρυφεράδα, αμέτρητα που βγάζει
σκληρά κουμπιά στο σώμα και κουράζει,
με το κυρτό α' δεν το κόψεις μαχαίρι;

Σαν τη Ρήγα πλατύ και σαν το Βάτο,
χωρίς σπλή και λέπι, είν' από κάτω
λευκότερο και πιο όμορφο στην κόψη.

Μικρόουρο και φτενό, δεν πλέει στην όψη·
κι απόμερα ως βοσκά πάντα παρτίδα,
το βούρκο έχει κοιτίδα και πατρίδα!

Η Έφηρα

41

Αμφίβιο, μα πουλί! Σαν υδροπλάνο,
συρτά, θαρρείς, πετά, βουτά και πλέει,
ξωτικά, που το πέλαο αν άγρια κλαίει
κι αφρομανιάζει, ούτε της νοιάζει! Απάνω

το κεφάλι μονάχα υψώνει πλάνο,
τηρά με μάτι ασί, γοργαναπνέει,
ξαναβουτά, και σε λίγο αναπλέει
μ' ένα Σπαρί στο στόμα! Ως ν' αποθάνω

θα θυμούμαι στα βύθη την αγριάδα
της Έφης! Είναι μαύρη, κοκκαλιάρα,
στεγνή, με πρωτοβάθμια ασχημάδα,

κι αν κλει παλιά ψαράγκαθα στη σγάρα
και δεν την τρων, τριαδικιά έχει χάρη,
σα φτερωτό, σαν πλεούμενο, σαν ψάρι!

42

Το Πισί

Μαυρουδερό κι αμμουδερό στην πλάτη,
πλατύ και δίχως λέπι, ξεσηκώνει
με την ουρά λίγο άμμο, όντας ξαπλώνει
στο βυθό και σκεπάζεται ως το μάτι.

Κ' έτσι άγνωρο, ντυμένο την απάτη
με την αμμοσκεπή, δεν το ζυγώνει
περαστικός οχτρός, και δε γλιτώνει
στην πλώρη του αν φανεί ψαράκι, ή κάτι

πιο λιμό, Τσαγανός, Μιδιά, ή Γαρίδα·
Σαν πετά την αμμένα του χλαμύδα
και πετά, παρατά τέτοιο έν' αχγάρι,

που τον ψαρά απατά μοιάζοντας ψάρι,
Μα τ' ορφανό μου, οϊμέ, καμάκι ξέρει
πού ν' το Πισί και πού τ' άδειο λημέρι.

Η Γλώσσα

43

Ίδια με το Πισί στο χρώμα η Γλώσσα,
στην πονηριά, στο σώμα και στη ζήση,
μα πιο στενή, πιο σμιλευτή απ' τη φύση
στην κόψη, λέω, πως μοιάζει ανθρώπου γλώσσα.

Ήσυχη πα' στον άμμο, όπως η κλώσσα
όντας κλωσσά, καρτερά ώσπου ν' αγγίσει
το νόημα της ζωής και να τ' ορίσει,
με χάρη, ορμή και λίμα αρπώντας όσα

μικρόζωα πλάι της περνούν, το δρόμο
τραβώντας του χαμού κυβερνημένα
απ' τον πρωταρχικό του πέλαου νόμο,

που το ένα τ' άλλο τρώει και παν χαμένα!
Γλυκειά, λαφρυά κι ωραία στη γεύση, αφήνει
στη μπάντα ένα Σκορπιό κ' ένα Λιθρίνι.

44

Το Άπιαστο Ψάρι

Ξέρω ένα ψάρι ανάγκαθο και μάγο,
που το γλυκό όνομά του δεν το λέω·
πικρά στο τσίμπημά του μόνος κλαίω,
τι είν' άπιαστο, οϊμένα, κι αργοφάγο!

Της ομορφιάς του ακοίμητο φυλάγω
τ' όραμα, ο θλιβερός, με το μοιραίο
συντριμμό κ' έναν πόνο πάντα νέο
στο τέρμα της ζωής, νύχτα, όπως πάγω!

Πάρ' τε με, ω αγέρες! Πέλαγα, κυκλώστε
το νου μου! Ω πίκρες, το είναι μου ξεκλώστε!
Ποιοι πόθοι, απόψε αργά, μου κάνουν μάτι

κ' είν' η ψυχή μου θάνατο γεμάτη;!
Ω βράδια τ' Απριλιού κι αυγές του Μάρτη,
στο θρήνο μου σβηστείτε η λήθη ως να' ρτει!..

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

Σονέτο αρ. 1

ΑΥΓΙΝΕΣ ΝΟΤΕΣ

Στιχ. 11. **Σημάδι**: Κάποιο μέρος στ' ανοιχτά του πέλαου, που η βάρκα φουνταρισμένη, ή στα κουπιά, ψαρεύει και πιάνει ψάρια. Το «σημάδι» προϋποθέτει από κάτω πέτρα μεγάλη, ή βράχο, ή ξαρτήματα και λείψανα μεγάλου χαλασμένου άρμενου, που πλάι και μέσα του βόσκουν και φωλιάζουν καλόψαρα. Πώς και ποιοι το πρωτοβρίσκουν το «σημάδι», πώς το βρίσκουν την ημέρα στη μέση του πέλαου και τη νύχτα με το σκοτάδι, είναι ζήτημα τεχνικής των ειδικών ψαράδων και φεύγει απ' τα όρια που χάραξα για τις σημειώσεις.

Στιχ. 12. **Αγιάζι**: Είναι η τούρκικη λέξη «αγιάζ», που γίνηκε πια ρωμαίικη, σημαίνοντας την τσουχτερή και διαπεραστική δροσιά που πέφτει με την αστροφεγγιά και το σκοτάδι.

Στιχ. 14. **Τα διαλεχτά**: Τα διαλεχτά ψάρια, λ.χ. Λαβράκια, Σκίνες, Σαργοί, κ.τ.λ., γιαλό, και στα βαθιά του πέλαου τα Φαγκριά, τσιμπούνε καλύτερα στο σκοτάδι.

Σονέτο αρ. 2

Ο ΓΛΑΡΟΣ

Στιχ. 2. **Κράχτης λευκός του απείρου**: Ανάμεσα στους γέρικους Γλάρους, βρίσκονται και μερικοί, με καφεδιές περισπωμένες κατάσπαρτες πα' στ' απαλά του στήθους των φτερά, κι άλλοι με ουρανή προς το γκριζογάλανο, ή τσαγαλί ανοιχτό χρώμα, σκόρπιο πα' στις φτερούγες τους. Ασύγκριτα οπτικά σονέτα, θέλω να ονομάσω τα κατάλευκα και χαριτωμένα μικρά, ζυπνά Γλαρόνια.

Στιχ. 9. **Που ψηλά στην όψη ομάδι πετιένται**: Οι Ψαράδες, την τρισυπόστατη και μοναδική στα πελαγίσια χρονικά εικόνα, που δίνω πάρα κάτω και που παίρνει την τριπλοσύνθεσή της απ' τα θεριά στο βυθό, τους Γλάρους, και τ' ασπρόψαρα του κοπαδιού—Παλαμίδες, Σκουμπριά, Αθερίνες, Σαρδέλες, Κολιούς, Χαμψιά, Σταυρίδια και Τσίρους (άπαχα Σκουμπριά)—τη λεν «τζουρούμι». Αφάνταστης μεγαλοπρέπειας θέαμα, που αδερφώνει την ομορφιά με τη φρίκη, και

γεννά στη ψυχή το σπαραγμό και τη λαχτάρα.

Κοπάδια και σε φάλαγγες τα θεριά στο βυθό, κυνηγούν ολούθε τα κοπάδια των μικρών ψαριών, τα σμίγουν σ' ένα τεράστιο σουρί, τα κυκλώνουν σε τρόπον ώστε τα πρώτα εκατομμύριά τους να δρομίζον πάντα προς την όψη, που μόλις τη νοιώσουν, ζαναγυρνούν φοβισμένα, μα πιεσμένα απ' τα κατοπινά τους σβουρίζουν, κι αυτόματα, μαζωτά πια, φέρνονται προς την όψη να σωθούν!

Πετιένται τότε, πετιένται ολοένα και με τέτοια χάρη, που του ανίδεου η ματιά τέρπεται και χορταίνει μόνο μ' αυτήν, αδυνατώντας να ξεχωρίσει τον κυρίαρχο φόβο, αόρατος που κυβερνά τ' ακούσιο ξενέρισμα, το μαγευτικό!

Κι αρχίζει τότε το μέγα δράμα του φαγωμού! Χιλιάδες Γλάροι, λευκοί, λες, χάροι, φτεροκοπούν ψηλάθε τρυπώντας με τις άγριες, βραχνές τους κραζιές, κιαρρ, κιαρρ, κιαρρ, κιαρρ, τον ανθρώπινο «κοχλία». Πεντέξι μάχονται για μισό κεφάλι Σκουμπριού, τρεις άλλοι, παρεκεί, ματώνουν απ' τις τσιμπιές για το σκελετό κάποιου δεύτερου, άλλοι ζαναφτερώνουν, κι άλλοι δέκα-δέκα ζαναβουτώντας το κεφάλι τους, αρπάζουν ο καθένας από ένα και το παλεύουν τρώγοντάς το. Ένας παρεκεί μοναχός, ακινητώντας, με σκυμένο κεφάλι και χαμένο το μισό του αρπάγι, αβυσσοσκοπεί!

Πιο πέρα, μια μεγάλη, νιόφταχτη παρτίδα από λαιμαργους Γλάρους, αυτόματα κλώθεται στον αιθέρα σε λευκή στήλη, πέφτει μ' αστραπής γρηγοράδα σβουριστή και κατακόρυφα πα' στο νερό, που προτού τ' αγγίσει, ζαπλώνει, ασπρίζοντας τον μεταξύ νερού κ' αιθέρα χώρο, και ζαναφτερώνει αμέσως, μα ασβούριστη και ζέκλωστη πια, όπου δυο-δυο, τώρα, οι Γλάροι, και τρεις-τρεις αλαργάρουν, φέρνοντας κάτι αστραφερό στην πορφυρή τους άρμα!

Κι όλα αυτά στα παρασκήνια. Αν τ' ανθρώπινο μάτι μπορούσε να ιδεί βαθύτερα, τι γιουρούσια, τι σπαρταρισμούς και τι μεγαλόπρεπα λουχτίσματα θα 'βλεπε στην κύρια σκηνή, που ξετυλίγεται μέσα στην υγρήν άβυσσο!

Ύστερα από κάμποσην ώρα, 200 - 400 - 600 και 1000 μέτρα αλάργα απ' τον τόπο του δράματος, που φτάνει στη λύση του, ξανοίγει κανείς μιαν ακινητούσα, μακρότατη, κατάλευκη, ζωντανή γραμμή! Είναι οι χορτάτοι Γλάροι!

Μα και δίπλα τους και μπρος τους και πίσω τους, ασάλευτοι και σκόρπιοι κάθονται κι άλλοι, λευκανθοί, λες, που φύτρωσαν πα' στ'

ακίνητα κι ογράμμουρα πλάτια! Χωνεύουν!

Στιχ. 14· **Γάμπια**: Είναι το πανί ανάμεσο παπαφίγκο και μαΐστρα, ή τρίγκο. Τα μικρά άρμενα, σύμφωνα με την άρμα τους, έχουν μια τα μεγαλύτερα έχουν και μιά δεύτερη, που την λεν «γάμπια αμπάσο» και που δε μουδέρνεται, όντας πανί της μπόρας.

Στιχ. 14· **Μουδές**: Είναι τα μικρά σκοινιά, που κρέμονται ραμμένα μέσα κ' έξω στο κάτω μέρος των φύλλων των караβίσιων και καϊκίσιων πανιών, και που χρειάζονται για να δένουν το κάτω μέρος του πανιού, να γίνει πιο μικρό, όταν ο καπετάνιος προμαντεύει αέρα δυνατό. Μουδάρω. Μουδέρνω. Κατεβαίναμε με μουδαρισμένα τα πανιά.

Σονέτο αρ. 3

Ο ΣΑΡΓΟΣ

Σαργός: Τον λεν και Μαυρόψαρο. Η διαφορά του σαργού, που βόσκει γιαλό, από τον πελαγίσιο Σαργό, είναι το μαύρο δαχτυλίδι, πο'χει στην ουρά, και τα κοφτερά προβατίσια του δόντια. Ο πελαγίσιος έχει συνηθισμένα ψιλά ψαρίσια δόντια.

Στιχ 1. **Όρκυνο**: Ο Τόνος.

Στιχ. 6. **Δίφανο**: Είναι δίχτυ διπλοϋφασμένο και με διπλό μάτι, που σα'γλιτώσει απ' το ένα να μπερδευτεί στο άλλο, το ψάρι, είτε μικρό είναι, είτε μεγάλο.

Στιχ. 6. **Πλεμάτι**: Το δίχτυ γενικά. Ίσως να παράγεται απ' το πλέκω, πλέγμα, πλεγμένο, πλεμάτι, πλεμάτια.

Στιχ. 12. **Κι ως τη λουχτίσει**: Λουχτίζω. Καταπίνω αμάσητα.

Στιχ. 14· **Τσαγανός**: Είναι ο Κάβουρας.

Σονέτο αρ. 4

ΤΟ ΣΤΡΕΙΔΙ

Στιχ. 4· **Στα βύθη καρφωμένο**: Αντίθετα προς το Χτένι, που κοπάδι με τ' άλλα αδερφά του πετά και ταξιδεύει στους βυθούς, το Στρείδι βόσκει πάντα καρφωμένο.

Στιχ. 5· **Ο αργαλειός**: Ένα πολύ απλά μαστορεμένο —πρωτόγονο, μπορώ να πω— σιδερένιο εργαλείο, όμοιο προς μισό κύκλο μ' ολόισια σιδερένια βάση, με μια μεγάλη κι ολούθε σφιχτοκρατημένη, πλεχτή, σκοινένια τσέπη από πίσω, που γεμίζει από Στρείδια, φύκια,

πέτρες και Χτένια σα σέρνεται στα βύθη ο αργαλειός, τραβηγμένος απ' ένα πολύ γερό σκοινί με δεμένη την απάνω του άκρη στο μεσι-νό σιδερένιο χαλκά της πρύμης μιάς αργολάμνουσας ψαρόβαρκας. Η κάτω άκρια του σκοινοῦ δένεται σ' ένα χαλκά, ενωτικό των τριων σίδερων που φεύγουν τα δύο απ' τις άκριες της βάσης, και τ' άλλο απ' τη μέση του κύκλου του αργαλειού.

Όλοι, όσοι μόνοι τους ανοίγουν και τρων Στρείδια, ξέρουν, πως μέσα τους, πολλές φορές, βρίσκεται ένα μικρούτσικο, παστρικό κι όμορφο Τσαγανέλι (Καβουράκι). Στους ψαράδικους κύκλους υπάρχει η γνώμη, πως ο μικρός αυτός Τσαγανός είναι ο πρόσκοπος του Στρείδιού, ο προειδοποιητής του κινδύνου, ο «κολαούζος» να πούμε, που καθισμένος πα' στη μια πούντα του μισάνοιχτου Στρείδιού, κατοπτεύει τα περίγυρα και μόλις νοιώσει τον οχτρό, κεντρά με του ποδιού του την άκρη το κορμί του, που αυτόματα κλει, παίρνοντας κι αυτόν μέσα. Δε συμφωνώ, γιατί δεν μπορώ να πιστέψω, πού και πώς το Στρείδι, καρφωμένο όπως είναι, μπορεί να βρίσκει και «ν' αγκαζάρει» κάθε τόσο κ' έναν καινούργιο μικροτσαγανό, όταν αυτός μεγαλώνοντας, δεν μπορεί πια να κλειέται μέσα του. Τη γνώμη, πως στο περιστατικό τούτο μπορούσε το Στρείδι να 'ναι ο θύτης, δεν την παραδέχομαι, γιατί τούτο θρέφεται ανασαίνοντας μονάχα της πολύμορφης πλάσης του βυθού τα παρθένα μύρα, και γιατί ο Τσαγανός βρίσκεται πάντα μέσα του ζωντανός.

Ζυγίζοντας όλες τις πιθανότητες, κ' εμβαθύνοντας στις παραδοξότητες, που παρουσιάζει ο ζωντανός μικρόκοσμος των βυθών, παραδέχομαι πως οι μικροί, ταξιδεύοντας καβάλα πα' στους κυνηγάρηδες γονιούς τους, φτάνουν κι αυτοί στο στρειδότοπο, και ως ζαπολιένται στ' ανάπλαγα για παίξιμο και για βοσκή, βρίσκουν ακράνοιχτα τα Στρείδια, μπαίνουν, και κείνα ενοχλημένα απ' το γαργάλισμα, κλειούν.

Αν τώρα το Στρείδι, προτού ζαναοίξει, φτάξει να βρεθεί κάτω από κάποιο στρειδομάχαιρο, ο μικρός είναι μέσα του ζωντανός!

Σονέτο αρ. 5

Ο ΤΣΑΓΑΝΟΣ

Στιχ. 4· **Οβάς**: Ίσια μια έκταση στο βυθό. Κάμπος (τουρκ).

Στιχ. 5· **Να την η Κίχλα**: Ωραιότατο, πολυπλούμιστο ψάρι μ' ασπρουδερά, μεγάλα κι αναποδογυρισμένα χείλια. Πιάνεται πολύ συ-

χνά και ψαρεμένη απ' τ' ακρογιαλί, στην απλή νηματένια βόλτα με δολωμένο Τσαγανό. Σε πολλά μέρη τη λεν Τσαχειλού κι αλλού Χειλούτσα.

Σονέτο αρ. 6
ΤΟ ΔΡΑΚΟΝΙ

Στιχ. 7 Μπρος στο αχ, τού που θα πάθει: Το Δρακόνι χτυπά φαρμακερά. Στου ακρογιαλιού τις απάνω άκρες, 'κει που τελειώνοντας η αμμουδιά, συνορεύει με το πετρόχωμα του βραχοθέμελου και πα' στις που και που χωματόσκεπες βραχοπλαγιές, φυτρώνει κάποιο άμοσχο κι άνανθο χόρτο, αμάραντο και ταπεινό.

Δύο μικρές, ίσιες πέτρες του γιαλού, στεγνές, γρηγοροδέρνουνται, έχοντας ανάμεσά τους λίγα κλωνάρια του χορταριού. Η δροσοφόρα κ' υγρή μάζα, βιαστικά δένεται, τώρα, πα' στη μικρή λαβωματιά, ο σκληρός πόνος λυγά και παύει σε λίγο να ψαύει τη ψυχή.

Σονέτο αρ. 7
ΤΟ ΜΥΛΑΚΟΠΙ

Στιχ. 4 Χάνος: Λιμάρικο ψάρι του πέλαου. Είναι τεσσάρω λογιώ στο χρωματισμό, μα στο κόψιμο πάντα ο ίδιος. Τσιμπά σ' ό,τι βρει. Την ώρα που ζαγκιστρώνεται, τινάζει από μέσα του μιά μεγάλη, ροδό-χρυση φούσκα, που γεμίζει τ' ολάνοιχτο στόμα του.

Στιχ. 5 Χτυπά μονάχα στη Γαρίδα: Οι Ψαράδες λεν για τα ψιλά ψάρια «τσιμπά» και για τα χοντρά «χτυπά». Η Γαρίδα είναι ο μπακλαβάς των ψαριών. Δεν ξέρω ψάρι που να μη τσιμπά σε δαύτη, εκτός απ' το Λουφάρι, που κι αυτό γυμνή πολύ τη νοστιμεύεται. Το Μυλάκοπι, μέσα σε τριάντα βάρκες που ψαρεύουν με διάφορα δολώματα, χτυπά μόνο στις βόλτες πο' χουν δολωμένη Γαρίδα.

Στιχ. 7 Λισκένια: Μέρη του βυθού, που μπλέκονται τα δίχτυα. Σκαλώματα.

Στιχ. 9 Κότσα: Ψάρι νοστιμότατο που αφθονεί στα νερά της Λευκάδας και της Πρέβεζας, μα προ παντός μέσα στον κόρφο της. Οι Κότσες πιάνονται περισσότερο στα μέρη εκείνα με καλάθια. Τη λεν και Τσουπούρα ή Τσιπούρα.

Στιχ. 9 Σκίνα: Πετρόψαρο που βόσκει γιαλό και τσιμπά πιο πολύ τη νύχτα.

Στιχ. 12. **Σφαντάκια**: Το μικρό Λαβράκι, ως μισή οκά, το λεν Σφαντάκι.

Στιχ. 13. **Πισί, Γλώσσα**: Ιδέ σονέτα και σημειώσεις αρ. 42 και 43.

Στιχ. 14 **Μερτζάνι**: Το Λιθρίνι στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα τ' ονομάζουν με την όμορφη λέξη Μερτζάνι, πο'χει την αρχή της απ' το τούρκικο «μερτζάν» (πορφυρό - κοράλλι). Δεν ξέρω γιατί, από παιδί, μεταξύ Μερτζανιού και Λιθρινιού, θέλω να παραδέχομαι, όχι τόσο στο κόψιμο, όσο στην απόχρωση, μιάν αδιόρατη διαφορά! Τα πάνω από εκατό δράμια Λιθρίνια ως μισή οκά, τα λεν «Κιρμάδες».

Σονέτο αρ. 8

ΤΟ ΚΕΛΕΡΙ

Στιχ. 4· **Τρίγωνα**: Άγριο, πλατύ, μικρόστομο, λίγο μουρωτό από μπρος, κρύο ψάρι του βούρκου, με, κορμί που θυμίζει κάτι σα σχήμα μεγάλου τριγώνου (Παπλωματάς). Η Τριγώνα χτυπά με την ουρά, και τρώγεται απ' τους άμαθους και τη φτωχολογιά.

Στιχ. 5 **Σαλάχι**: Πλατύ θεριό του βούρκου, που κοπαδιαστό βοσκά στα βαθιά. Το κρέας του, όλο ραβδωτές ίνες, είναι άνοστο και βαρύ. Φευγάτο απ' τη βάση της ουράς του, υψώνεται λοξά στον αιθέρα, μακρύ ένα σκληράγκαθο, με δυό «μπαταρίες» δόντια σαν του πριονιού και μ' αντίθετο κοίταγμα η κάθε μιά. Ξωτικό, μεγαλόπρεπο όπλο, που ακίνητο και σταθερό το κουνά πάλλοντας με άφραστη δύναμη κ' ελαστικότητα την ουρά του, την ώρα που θα πιαστεί. Το Σαλάχι χτυπά φαρμακερά.

Στιχ. 5· **Κι αξάδερφο το Βάτο**: Ιδέ σονέτο αρ. 19.

Στιχ. 6 **Μάργα**: Άγριο, πλατύ ψάρι, με μιά θολερή διάχυτη πορφυράδα που αγγίζει το ξεθωριασμένο μελιτζανί.

Κοντόουρο όπως είναι, έχει την παράδοξη και μοναδική ιδιότητα να μαργώνει τ' ανθρώπινα δάχτυλα όπου την αγγίσουν. Δεν ξέρω πού το ψάρι αυτό κρύβει την αόρατη ηλεκτρική συσκευή του, αν το ρέμα της είναι «φαραδικό ή γαλβανικό»! κι αν του χρειάζεται για την άμυνά του. Τη Μάργα δεν την τρώει κανείς.

Στιχ. 6. **Ρήνα**: Πλατύ, πελώριο αγριόψαρο, με άνοστο κρέας. Πιάνεται πολύ συχνά με τη βόλτα ψαρεύοντας στα βαθιά, και κόβει, πολλές φορές, προτού το πάρεις μισή οργιά πάνω απ' τον πάτο.

Στιχ. 9· **Γιαβρί Σκυλόψαρο**: Το μικρό Σκυλόψαρο, μισή ως μιά οκά, που το κρέας του είναι πολύ τρυφερό.

Στιχ. 9· **Φαγκρί**: Ιδέ σονέτο αρ. 2θ.

Στιχ. 9· **Μουγκρί**: Μονοκόμματο, μακρύ σα φίδι ψάρι, πανόμοιο με το Χέλι της λίμνης.

Στιχ. 9· **Σφουρίδα**: Όμοιο με το Ρουφό στην όψη και στη σάρκα ψάρι, μα λίγο πιο χυτό και πιο στενό στην κόψη.

Στιχ. 10. **Ντουλγκιέρη**: (Λέξη τουρκ.) Χριστόψαρο. Πλατύ, πρασινόχλομο ψάρι με λευκό, νόστιμο κρέας. Ο Ντουλγκιέρης κρύβει μέσα του τόσα κόκκαλα, όσα όμοια μ' αυτά εργαλεία έχει κι ο ξυλουργός, για τούτο πήρε και τ' όνομά του.

Στιχ. 10. **Καλκανόβατος**: Σκέτος Βάτος, μα με αριά, κατάσπαρτα σκληρά κουμπιά, σαν Πεταλίδες, πα' στη ράχη του, χωρίς να 'χει τέτοια και στην κοιλιά, όπως το Καλκάνι.

Στιχ. 10. **Λειψός**: Ιδέ σονέτο αρ. 36.

Στιχ. 10. **Ρουφός**: Δυνατόκορμο, καφεδί ψάρι, με κατάλευκο, νόστιμο κρέας, κρύβεται γιαλό στις βραχοσπηλιές, πιάνεται, σα βοσκά, με το δίχτυ, με τη γερή, νηματένια, μονάγκιστρη βόλτα ριχμένη μέσα στην πετροφωλιά και παρατημένη όλη τη νύχτα, για να τη σύρεις τις αυγές ρουφορούφιχτη, και με το φλομοφόρο κοντάρι (ο φλόμος είναι χόρτο) χώνοντάς το βαθιά στη βραχοφωλιά και φαρμακώνοντας με την αποπνιχτικιάν ουσία του χορταριού τα νερά, όπου φλομωμένος και μισολιπόθυμος ο Ρουφός, ορμώντας να ξεμπουκάρει, τρώει την καμακιά απ' το θύτη, που καρφωμένος πα' στην πέτρα τον καρτερά.

Στιχ. 10. **Σ'ναγρίδα**: Ιδέ σημειώσεις αρ. 17.

Σονέτο αρ. 9

Η ΖΑΡΓΑΝΑ

Στίχ. 11. **Κριπάρει**: Σκίζει, σπάνει, κόβει.

Σονέτο αρ. 10

Ο ΗΛΙΟΣ

Στιχ. 1. **Λαπίνα**: Μικρό, χρωματιστό πετρόψαρο.

Στιχ. 4· **Πίνα**: Μεγάλο, με καμπυλωτά, πλατειά θυρόφυλλα από πάνω, και μουρτό από κάτω, χρυσοζεντεφί οστρακόδερμο, καρφωμένο σαν το Στρείδι στο βυθό. Η Πίνα δεν τρώγεται ωμή. Μέσα της

βρίσκεται πολύ συχνά κάποιο καβουράκι.

Στιχ. 5· **Χανί της πέτρας**: Όμοιο με τον πελαγίσιο Χάνο, μα το κορμί του πιο σφιχτοδεμένο, πιο γλυκά χρωματιστό, και τ' όλο του, θαρρείς, πιο καλόβολο και με πιο πολλή συμπάθεια θεατό.

Στιχ. 5· **Πέρδικα**: Λέγεται και Σπέρκα και Πέρκα. Μικρό πετρόψαρο κι αυτό, που βόσκει στις πέτρες, μα και σε φυκόστρωτες εκτάσεις.

Στιχ. 5· **Κουτσουρίνα**: Ψαράκι, αδερφό της Λαπίνας, πολυπλούμιστο και πολυάγκαθο. Ζωντανό, περασμένο με τέχνη στ' αγκίστρι, είναι το πιο ξεχωριστό δόλωμα τη νύχτα για τα Λαβράκια.

Στιχ. 6. **Σκορπίδι**: Ιδέ σημειώσεις αρ. 15.

Στιχ. 6. **Κίγλα**: Ιδέ σημειώσεις αρ. 5·

Στιχ. 7· **Στενόεμπα**: Τη λέξη την έπλασα, θέλοντας να δώσω τον ορισμό της φωλιάς των μικρών πετρόψαρων, που κυνηγημένα απ' τα μεγάλα, κρύβονται μέσα, χωρίς να μπορούν κι αυτά να μπουν.

Στιχ. 11 **Λιμά**: Λέγονται γενικώς τα μικρά ψάρια, γιατί τσιμπούν πάντα λιμά.

Στιχ 12. **Γοβιός**: Ασκημο πετρόψαρο. Κατάμαυρο, μαύρο, γκριζό, γκριζοκίτρινο, σταχτί και καφεδί ανοιχτό, με λευκό και τρυφερότατο κρέας.

Στιχ. 12. «**Ψειρού**» **Σμαρίδα**: Τις πελαγίσιες Σμαρίδες του βυθού, με ξεχωριστή μαγία κυνηγά, καθίζει στη ράχη τους και βυζαίνει, κάποιο πολυπόδαρο γκριζωπό παράσιτο, ψείρα, όμοιο στο μέγεθος με το μέσα του ξερού αμύγδαλου και στο σχήμα με χελώνα.

Στιχ. 12. **Γαλειά**: Ιδέ σονέτο αρ. 39·

Σονέτο αρ. 11

ΤΟ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΙ

Στιχ. 4· **Τα λέπια ως βγούνε ζώντας**: Το Μπαρμπούνι, για να κοκκινίσει, πρέπει να βγουν τα λέπια του αμέσως άμα πιαστεί. Όταν είναι ψόφιο και τα βγάλεις, δεν κοκκινίζει. ·

Στιχ. 12. **Βολάζω**: Βολή. Ρίχτω βολές, κάνω βολές, θα πει, ρίχτω τα δίχτυα και τα σηκώνω αμέσως. Σιγά-σιγά, ξεκινά η βάρκα απ' τ' ακρογιάλι ρίχνοντας το μπαρμπουνερό δίχτυ και ζώνοντας ένα ορισμένο μέρος. Αρχίζουν τότε να πετούν μεγάλες πέτρες. Τα ψάρια φεύγοντας ολούθε φοβερισμένα, μπερδεύουν στο δίχτυ που τα ζώνει.

Το ίδιο γίνεται και στ' ανοιχτά.

Σονέτο αρ. 12

ΕΙΚΟΝΕΣ

Στιχ. 2. **Αρμαλούς:** Μικρά, από τρίχα αλόγου πλεγμένα κομμάτια, που δεμένα τεχνικά το ένα με το άλλο, κάνουν τη βόλτα. 4-5 καλοί αρμαλοί, γίνονται ως μια οργιά βόλτα.

Στιχ. 3. **Ζητιάνος παραγάδι:** Οι ψαράδες ονομάζουν τα παραγάδια, που ρίχνονται γιαλό, ζητιάνους, γιατί όπως οι ζητιάνοι ζητούν μικρά πράματα, όμοια και τα παραγάδια τούτα κυνηγούνε ψιλά ψάρια.

Στιχ. 4. **Και τα φυσέκια απ' τους γκρεμούς:** Πάνω από μιά γέρι-κη γυμνοκορφή του ερημικού βράχου, ατάραγο το κύμα που γλείφει τ' αδριά του πλευρά, σκεπώντας την κούφια, που και που, βάση του, ο δυναμιτιστής ψαράς, κρατώντας το θάνατο στο χέρι, σκαλίζει με την έμπειρή του κ' έμπυρη ματιά, τους ορατούς της θάλασσας βυθούς. Μόλις ιδεί και φέρει κατάντικρά του σε τόπο βολικό το κοπάδι, ανάλογα με το ποσό και το μέγεθος των ψαριών (Κέφαλοι, Λαβράκια, Σαργοί), ρίχτει με προσοχή και δεξιοσύνη μισό, ένα, δύο, τρία πολλές φορές, και τέσσερα κάποτε, φυσέκια καταπάνω του.

Ένα κρύο, παφλαστικό βράσιμο, ένας ρημαχτής κρότος, φευγάτος μέσ' απ' το μικροπύργωμα του αφριστού νερού... και το λιγόστιγμο δράμα τελεύει, μ' αυτόματη κι απόλυτη κυρίαρχη τη νέκρα!

Την όψη, τώρα, της θάλασσας ασημώνουν κατάσπαρτα σκοτωμένα ψάρια, με την κοιλιά στραμμένη στον... ουρανό!

Δεν ξέρω, αν στη γλώσσα των ψαριών, το φαινόμενο λέγεται διαμαρτυρία!... Ξέρω μονάχα, πως η καρδιά κάθε ανώτερου ανθρώπου, μ' αρματωσιά ψηλότερης αισθητικής, αδυνατώντας να χωρέσει τη δυνατή συγκίνηση, σκιρτά κι απειθαρχεί, ανυπόταχτη σ' ό,τι λέγεται ρυθμός, και πως η σκέψη κάθε ανώτερου φυσιολάτρη κ' ερευνητή, λαβωμένη απ' την ανθρώπινη αδικία, στρέφεται κι αυτή στον... ουρανό!

Μακριάθε μια δρομερή βάρκα, κρυμμένη ως τώρα κάπου εκεί, πίσω από μια μεγάλοπετρα, σκίζει τα γαλάζια ατλάζια, φιλώντας τα βρεχάμενά της οι πλωραφροί, και φέρνεται γοργολάμνουσα στον τόπο του ξολοθρεμού! Το χέρι κ' η απόχη ζασημώνουν τώρα βιαστικά την όψη της θάλασσας, κι ασημώνουν πρυμόπλωρα τη βάρκα, πετώντας

μέσα της τ' αστραφτερά ψάρια. Το καμάκι, δείχνοντας κι αυτό τη μεγαλόπρεπή του χάρη, δίνει θριαμβικές εξετάσεις, κυνηγώντας και καμακώνοντάς τα λιγοθυμισμένα στο βυθό!

Μα κει πάλι, που δε φτάνει το μάκρος του, φτάνει με μια του βουτιά, κάποιο μικρό, λογικό σκυλοπόταμο, που κρυμμένο κι αυτό πίσω απ' τους βράχους, έπεσε με το πέσιμο του φουσεκιού στο γιαλό! Στην όψη, τώρα, απ' τους βυθούς, προβάλλει για στερνή φορά, γοργόπνοο, το σκυλοπόταμο, κρατώντας το στερνό πελώριο Λαβράκι απ' τα βρόχια, και ρίχνοντάς το στην απόχη, που ένα χέρι ψηλάθε την κρατά. Μ' ένα σάλτο πα' στη βάρκα και μια κλοτσιά στον αιθέρα, ζυγίζει με την κοιλιά στην κουπαστή, και πέφτει με το κεφάλι στ' αμπάρι. Όλα τελεψαν! Κ' η βάρκα αλαργάρει σιγά-σιγά! Ερημιά και γαλήνη πάλι σαν και πρώτα στο πέλαο! Μονάχα οι τόνοι κάποιου παλιού θαλασσινού τραγουδιού, φερμένοι απ' της αντικρινής πούντας το χαλασμένο τρεχαντήρι, καβάλα στις γιαλίσιες αύρες, ξεσηκώνουν την πονεμένη καρδιά!...

Στιχ. 5. **Μανιάτη γρίπο:** Είναι ο μικρός γρίπος. (Τράτα).

Στιχ. 6. **Ξεμπράτσωμα:** Το βγάλσιμο των ψαριών απ' το δίχτυ.

Στιχ. 7. **Παγούρια πιάνουν με δαυλούς:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 35. (Γιαλό μπρος στη δαδόφλογα ακρανοίγει.)

Στιχ. 8. **Και με καλάμια τους Σαργούς:** Στην απάνω άκρη κάποιου λυγρού καλαμιού, 2-3 οργιές μακρύ δένεται ένα γερό, ψιλό νήμα, λίγο μακρύτερο απ' το καλάμι, που καταλήγει σ' ένα σκαντήλι (μολυβαριά). Κάτω απ' αυτό κρέμεται μιάμιση πιθαμή ένα νηματάκι, ή μια μακρειά πολύ γερή μερσίνα, μ' ένα καλοδεμένο σαργίσιο αγκίστρι στην άκρη.

Είναι ωραίο το ψάρεμα, νύχτα, με το καλάμι. Ο Σαργός, το πιο ζυπνό ψάρι που ξέρω, τιμπά μονάχα στο σκοτάδι, μα σαν ιδεί φως, αλαργάρει και δε ζυγώνει πια να ξανατσιμπήσει ώς τα ξημερώματα. Για τούτο κι ο σαργοπιάστης, ο μερακλής, δολώνει πάντα μέσα σ' ένα καλάθι, το βάθος του που φωτίζει κάποιο μικρό κλεφτοφάναρο. Απ' τα δολώματα, χώρα απ' τη ζωντανή Γαρίδα, τη φρέσκια Σαρδέλα και το ζωντανό σκουλήκι (Μιδιά. Ιδέ σονέτο αρ. 32) ο σταχτής, κοντοπόδαρος Τσαγανός είναι το πιο ελκυστικό προδόρπιο του Σαργού.

Στιχ. 10. **Αρμιδιά:** Βόλτα. Απετονιά.

Στιχ. 11. **Μπεζόβολος:** Ένα κομμάτι δίχτυ στρογγυλό, με άπειρα στρογγυλά βαρίδια από μολύβι σα χοντρά κεράσια γύρω-γύρω στην άκρη του (γιακάς), με μιά μεγαλούτσικη τρύπα στο κέντρο, το γύρω

της που ζώνει το κάτω άκρο κάποιου σκοινιού, 4-5 οργιές μακρύ, και που απλωμένο ολάκερο το δίχτυ, σκεπάζει μια στρογγυλή περιοχή του βυθού της θάλασσας, 3-4 μέτρα.

Ο Μπεζόβολος ρίχνεται μόνο στα ρηγά, νύχτα, με το σκοτάδι και με το φεγγάρι. Τις αυγές και το σούρουπο, μόνο σε θολωμένα νερά, ή σε δολωμένες θολωσιές, και ποτέ σε λαγαρά νερά με τα ψάρια θεατά στο βυθό, γιατί με το άπλωμά του στον αιθέρα, προτού ακόμα τα βαριομόλυβά του αγγίσουν την όψη, τα ψάρια είναι φευγάτα. Ο Μπεζόβολος ρίχνεται απ' τη στεργιά και πάνω απ' τις ζενερισμένες πέτρες. Είναι δυο λογιά. Ο ένας όπως τον περιγράφω παραπάνω, κι ο άλλος πανόμοιος μ' αυτόν, με τη διαφορά πο'χει μέσαθε 3-4 σκοινιά (στίγκοι), που τραβώντας τα μόλις πέσει στη θάλασσα, σέρνουν τα μολύβια προς πάνω, σχηματίζοντας μια τσέπη, που μέσα της μνήσκουν τα ψάρια.

Τον δεύτερο μπορούμε να τον σύρουμε έξω στ' ακρογιάλι χωρίς να ξεφύγουν τα ψάρια τον πρώτον όμως όχι.

Στίχ. 14 **Αναρέσα:** Η αυτόματη κι ακαταμάχητη ρουφήχτρα δύναμη, που γεννιέται τη στιγμή, όπου κάθε τεράστιο κύμα, αφού ξεσπάσει σ' αμμονδερό κατάγιαλο, ή σε βράχο, πισωδρομεί. Αόρατα χίλια χέρια σε τραβούν, θαρρείς, πίσω, για να σε ζετινάξουν σε λίγο με το δεύτερο ξέσπασμα του κύματος πάλι εκεί οπόθε σε τραβήξαν. Είναι η φριχτή στιγμή, που πνίγονται οι ναυαγοί, όσο καλά κι αν ξέρουν να κολυμπούν, γιατί σαν είναι βράχος, σκορπούν απ' τα χτυπήματα οι σάρκες· σαν είναι άμμος, το δυνατό τράβηγμα της αναρέσας κλωθοτυλίγει το κορμί με τον άμμο, ο άνθρωπος παλεύοντας αποκάνει, ζαλίζεται, και πνίγεται.

Ένα μαχαίρι, που το μπήγουν στον άμμο για να κρατηθούν κάπως, λιγούνοντας έτσι την ορμή τού πισωτραβήγματος, ή μιά καβύλια, —μεγάλο σιδερένιο μυτερό καρφί χωρίς κεφάλι—, σώζει, πολλές φορές, τον προνοητικό, θαλασσο-γνώστη, μα κι άξιο ναυαγό!

Πιστεύω πως η λέξη «αναρέσα» θα 'γινε από το ανά και ρέω.

Σονέτο αρ. 13

Ο ΑΧΙΝΟΣ

Στίχ. 12. **Γλωσσίδα πορφυρά:** Ο Αχινός δεν είναι ούτε κάτι χορταστικό, μα ούτε και ως μεζές κάτι ξεχωριστό.

Δεν αρνιέμαι, πως τα πορφυρά γλωσσίδα του, γαργαλίζοντας με την τρυφεράδα τους τα «επιθήλια» του ουρανίσκου και του οισοφάγου, φέρνουν κάποια απόλαυση γευστική, μα γενικά ο Αχινός δεν είναι κάτι ξεχωριστά λαχταριστό, ως θαλασσινό.

Σονέτο αρ. 14

Ο ΣΤΡΟΥΜΠΟΣ

Ο Στρούμπος είναι χουχλίδι στρογγυλό και τρώγεται. Τόσο το κορμί του, όσο και το ζουμί του, είναι νοστιμότητα. Και μια λαϊκή παροιμία: «Το Μάρτη με φαε, ας είμαι και Στρούμπος.»

Σονέτο αρ. 15

Ο ΧΟΧΛΟΣ

Στιχ. 9. **Κυνηγά τη Γαλειά:** Ιδέ σονέτο αρ. 39.

Στιχ. 10. **Σκαρμός:** Όμοιο με σκαρμό βάρκας, ίσιο ένα ψάρι, χωρίς καμιά χτυπητή ομορφιά και χάρη, σκέτος μικρός Μπακαλιάρος, με ψιλό λέπι, πολύ ψιλά, μουρωτά, προς μέσα γυριστά δόντια, και με λευκό, νόστιμο κρέας. (Μερλούτσι.)

Στιχ. 10. **Το Σκορπίδι:** Σκορπιός. Ένα κοντόπατσο, σβέλτο ψάρι, μ' αγκαθερότατο, χοντρό κεφάλι, κορμί σκούρο προς το καφεδί, και με λευκό, νόστιμο και σφιχτό κρέας. Το Σκορπίδι χτυπά, μα το χτύπημά του δεν πονεί σαν του Δρακονιού. Στη στεριά και σε ίσκιο, το Σκορπίδι ζει περισσότερο από κάθε άλλο ψάρι, τόσο, που 3-4 ώρες ύστερα απ' το πιάσιμό του, κόβοντάς του τα φτερά για τη χύτρα, πετιέται ακόμα και σπαρταρά. Το Σκορπίδι τσιμπά σ' ό,τι βρει.

Σονέτο αρ. 16

Η ΠΕΤΑΛΙΔΑ

Στιχ. 8. **Γαύροι:** Οι θαλασσινοί λεν: «γαύριασε ο καιρός».

Στιχ. 9. **Μαΐστρος:** Βορειοδυτικός αγέρας.

Στιχ. 10. **Σαγανάκι:** Το ζαφνικό και γοργόδρομο αεράκι που περνά σαν ένα σκούρο σούρωμα πάνω απ' την ακύμαντην όψη της θάλασσας.

Στιχ. 2. και 11. **Πετροβυζάχτρα και πετρογλειφούσα:** Πλάθω τις

δύο λέξεις, γιατί η Πεταλίδα γλείφει και βυζαίνει. Βρίσκονται γιαλό πέτρες που με τους μήνες δείχνουν το μέρος μιας βγαλμένης μεγάλης Πεταλίδας, όπως βρίσκονται και μέρη πα' στις πέτρες, που βγάζοντας την Πεταλίδα από πάνω τους, δε φαίνεται πως έλειψε τίποτε από κει. Η Πεταλίδα, στη δεύτερη περίπτωση, έγλειψε το πετρόχνουδο και προχωρούσε στην πρώτη, σαν ανάσανε την ευωδιά του χνουδιού και το κατάφαγε, άρχισε να βυζαίνει και την πέτρα.

Τί μυστήριο που κρύβουν και ποιους ορίζοντες ανοίγουν στη σκέψη όλα αυτά τα υπόζωα κάτω απ' το πέτρινο τους ντόμα! Πόσους τόμους θα μπορούσε να γράψει κανείς, μπαίνοντας στην ανατομία τους και στη ζωή τους, την κρύα και σιωπηλή!

Σονέτο αρ. 17

Ο ΞΙΦΙΟΣ

Στιχ. 5. **Το εφτάπαχο Σιβρί:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 2.

Στιχ. 6. **Η λάβρη Συναγρίδα:** Αρπαχτικό κι ορμητικό ψάρι, πολύ δυνατό, με κοφτερά, μεγάλα δόντια, και τόσο κεφαλοδύναμο που σαν πιαστεί στη βόλτα και πάρει το κεφάλι του βόλτα προς τα βύθη, δεν ξέρω ποια μερσίνα και ποιο χέρι τεχνίτη μπορεί να τ' αγαντάρει και, παλεύοντάς το μ' όλα τα τερτίπια της πείρας και τη γνώση της δυναμικής ανεκτικότητας κάθε ψαριού, να το φέρει χωρίς αβαρία ως την απόχρη, γιατί βέβαια χωρίς αυτήν, τέτοιο ένα ψάρι μέσα απ' την κουπαστή δεν παίρνεται.

Στιχ. 12. **Ψάρι πανάκριβο:** Έρχεται εποχή, που ο Ξιφίος είναι πιο ακριβός απ' τη Γλώσσα κι απ' το καμπουρομπάρμπουνο. Η γλυκιά τρυφεράδα του κ' η μυθική του νοστιμάδα (σουβλάκι με δάφνη), σ' όσους τον φάγαν και ζουν σε μέρη που δεν ψαρεύεται, φέρνει κάποια αυτόματη ενόχληση στη γλώσσα και λιγούρα!

Σονέτο αρ. 18

Η ΚΟΛΛΗΤΣΙΔΑ

Στιχ. 5. **Κολλημένο:** Η κοιλιά του κλίνει προς το γκριζο' είναι πάντα λίγο φαρδύτερη απ' τ' άλλα μέρη του κορμιού του, κολνά το δάχτυλο σαν την αγγίσεις, κ' είναι πάντα κολλημένη με την πέτρα.

Στιχ. 6. **Λαθό:** Τη λέξη τη δημιούργησα και την έγραψα, παρ' όλη

τη διαμαρτυρία κάποιου φίλου μου ποιητή πως δεν είναι σωστό να πλάθω λέξεις από τη ρίζα τους. Είναι λάθος να πλάθονται λέξεις, μα το «λαθό» λάθος δεν είναι. Στην καθαρεύουσα λέμε: «Λανθάνον έλκος του στομάχου». «Ιχθύδιόν τι πορφυρούν, βιοί λανθάνον υπό πέτραν». Ας το κάνουμε τώρα λιανά και σε στίχο:

Κάποιο ψαράκι πορφυρό,
που ζει λαθό κάτω απ' την πέτρα.

Σονέτο αρ. 19

Ο ΒΑΤΟΣ

Στιχ. 1. **Καλκάνι:** Ιδέ σονέτο αρ. 40.

Στιχ. 2. **Σαλάχι:** Ίδέ σημειώσεις αρ. 8.

Στιχ. 3. «**Σιλάχι**»: Λέξη τουρκ. Όπλο, άρμα.

Στιχ. 6. **Οχτρός του Κελεριού:** Για το Κελέρι ιδέ σονέτο αρ. 8.

Σονέτο αρ. 20

ΤΟ ΦΑΓΚΡΙ

Στιχ. 1 **Του βόλτατζη:** Βόλτατζης είναι ο ψαράς που ψαρεύει χρόνο καιρό μονάχα με τις βόλτες.

Σονέτο αρ. 21

Ο ΚΕΦΑΛΟΣ

Στιχ. 1. **Θαλασσινό, μα και της λίμνης ψάρι:** Απ' τους Κέφαλους της λίμνης γίνονται οι περίφημοι λικουρίνοι, τα καπνιστά αινίτικα (νίτικα), αν κι αυτά δεν τα κάνουν μόνο στην Αίνο. Οι Κέφαλοι της θάλασσας είναι πιο καθάριοι, πιο λαμπεροί και πιο νόστιμοι.

Στιχ. 7. **Καλαμωτό:** Κάποιος έμπειρος σκοπός, καθισμένος πα' σ' ένα πρόχειρο σανιδένιο σκαμνί ενός κοντού, πρόχειρου καταρτιού, που υψώνεται πάνω απ' την πλώρη του ψαροκάικου, ή ορθός πάνω από μια ψηλωσιά της στεριάς, δείχνει με σήματα, πως το κοπάδι βόσκοντας, ή κунηγητό, περνά.

Δυό καϊκια (ψαράδικοι μπιγλιαντέδες με πλώρη και πρύμη λιγνή) ασάλευτα, με πρύμες φιλητές, με τροπωμένα κ' έτοιμα, σηκωμένα τα

κουπιά, με τις πλώρες λοξά στραμμένες προς τη στεριά, και μ' ένα κοινό, ενωτικό δίχτυ, στοιβαγμένο πα' στης πρύμης το μικροκούβερτο, μόλις δώσει το σύνθημα ο σκοπός, αρχίζουν μονομιάς το ρίζιμο του διχτυού στο γιαλό, λάμνοντας και τα δυο με βαπορίσια γρηγοράδα προς τη στεριά, και ζώνοντας το ποθητό κοπάδι, ασάκωτο ακόμα, που φτερώνει τους μαλαματένιους πόθους των μικρών και μεγάλων μερτικάρηδων! Κι αρχίζει τότε το εξαίσιον όραμα του πηδήματος των Κεφάλων έξω απ' τη θάλασσα σε ύψος και μάκρος καταπληγτικό. Οι Κεφαλοι, τώρα, ανίκανοι να ξεπηδήσουν το μάκρος των καλαμιών, που αλάργα μιά-δυό οργιές το ένα απ' τ' άλλο πλένε, ενωμένα με το πρόσθετο, διάμεσο δίχτυ που πλέει κι αυτό, πέφτουν σπαρταριστοί μέσα στο καλαμωτό, και το απ' έξω καϊκι τους μαζεύει. Το από μέσα καϊκι καμακιάζει τώρα γραμμή όσους δε σαλτάραν για να σωθούν, κι' όσους κουτοπόνηρα κρυμμένοι, με λυγισμένο το σώμα σαν κόμμα, πίσω από κάποιο μικροσκοπίδιο της αμμουδιάς, νομίζουν πως θα σωθούν!

Στιχ. 11. **Ο αρσενικός στη γεύση κ' υπερέρχει:** Η σάρκα του αρσενικού Κεφαλου είναι πιο νόστιμη και πιο σφιχτή απ' την πλαδαρή και στουπιασμένη της Μπάφας, που ζωντανή, πολλές φορές, τη χρειάζονται για κράχτρα των αρσενικών, Κ' είναι πολύ όμορφο το ψάρεμα τούτο, που κρύβει κάποιο ατραγουδίστο θέλγος των ψαρικών ερώτων!

Στη βάση του κεφαλιού και στην ουρά της ζωντανής Μπάφας περνούν μιά γάσα (ναυτική λέξη, θηλιά) από ψιλό νήμα, και την ξαπολάν πάνω από μιά ψηλόπετρα στο γιαλό. Η κράχτρα, σύμφωνα με τον πόθο του λυτρωμού, που την κυριεύει, τραβά πέλαο, όπου να σου ο πρώτος αρσενικός. Σε λίγο προκάνει ο δεύτερος, ο τρίτος, ο τέταρτος, ο εκατοστός, και το πολιόρκημα με τα γλυκοτριγυρίσματα παίρνει και δίνει. Σιγά-σιγά τότε ο ψαράς τραβά τη Μπάφα γιαλό, ακολουθώντας την αυτόματα κ' οι πολιορκητές. Μόλις το κοπάδι φτάζει κει που το θέλει ο ψαράς, ένα γοργό, υπερθαλάσσιο, βαρύ σύγγεφο, ο μπεζόβολος, πέφτει και χάνεται στα νερά, δίνοντας τέρμα στους γλυκασμούς κ' αιχμαλωτίζοντας τους τρυφερούς εραστές! Τα σκληρά δάχτυλα του ψαρά σφίγγουν τώρα πάνω απ' την πλεχτή σκεπή τα κεφάλια των ψαριών, αφήνοντας ζωντανή μόνο τη Μπάφα να πελαγοδρομήσει πάλι και να καλέσει, ποιος ξέρει πώς, μέσα στο υγρό μάκρος, τ' ανύπαρχτα κι αόρατα νέα θύματα.

Το ίδιο ψάρεμα, λεν, γίνεται και με το Σκάρο, μα στην όψη της θάλασσας τούτο και με την απόχη.

Ψάρεμα, που δεν το 'κανα, και θέαμα, που δεν το 'δα.

Στιχ. 13. **Λιμά τότε τσιμπά:** Ο Κέφαλος ψαρεύεται με ψιλή τρίχινη βόλτα και με το πιο φιλό αγκίστρι, που είδε ποτέ ανθρώπου μάτι (ανοιχτό μπεντένι). Ποτέ δε λουχτίζει το δόλωμα: το πιπιλίζει μόνο ώσπου να πιαστεί.

Στις καλές μέρες του χειμώνα, ανάμεσα στα δυό γεφύρια της Πόλης και μεσ' απ' το παλιό προς το βυθό του Κεράτιου, πενήντα, εκατό, και διακόσιες, πολλές φορές, βάρκες, ψαρεύουν Κέφαλους. Και παίρνει το ψάρεμα τούτο την όψη αληθινού ανατολίτικου πανηγυριού. Ανάμεσα στις βόλτες που ψαρεύουν, βολτατζάρουν και κάτι κατάσπροι, πελώριοι Κέφαλοι (χάσικοι) που ποτέ δεν τσιμπούν, ούτε πιάνονται σ' αγκίστρι. Τα θαυμάσια αυτά ψάρια, που χαίρεται ο άνθρωπος μονάχα να τα θωρεί, έχουν ευωδιασμένη τη σάρκα και κάτι λέπια αστραφτερά σα μεγάλα ασημένια φλουριά. Μα και το ψάρεμά τους είναι παράδοξο και πρωτότυπο. Ένα μικρό τετράγκιστρο εργαλείο, αδύλωτο, με το μέσα των αγκιστριών στραμμένο προς τ' απάνω, όμοιο με δυό σταυρωτές, μικρές άγκουρες, δεμένο από μιά πολύ χοντρή, τρεις φορές σαν τη συρτή (ιδέ σονέτο αρ. 29) τρίχινη βόλτα (τσαρπμάς), πέφτει σιγά-σιγά στο γυαλό και φτάνει μιά οργιά πάνω απ' το βυθό. Το χέρι του ψαρά, κρατώντας ακίνητο τη βόλτα, αισθάνεται τώρα πως κάποιος την αγγίζει στα βαθιά, και το καρδιοχτύπι αρχινά. Είναι πελώριος ένας Κέφαλος, αξέγνοιαστος που τρίβεται και ζυέται πα' στους αρμαλούς και στους χοντρούς αγκιδωτούς κόμπους της βόλτας. Κ' υψώνει με ορμή το χέρι του ο ψαράς (τσαρπίζω), και το τετράγκιστρο τον καρφώνει όπου τον βρει.

Στιχ. 14. **Μα μόνο σε σκουλήκι:** Ιδέ σονέτο αρ. 32 η Μιδιά.

Σονέτο αρ. 22

ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ

Στιχ. 8. **Καρέλια:** Είναι οι μικρές παλαμίδες, ως 150 δράμια.

Στιχ. 9. **Σιβρί ή Ντορίκι:** Ντορίκι είναι η Παλαμίδα πάνω από 1 οκά. Σιβρί είναι το Ντορίκι από 3 οκάδες κι απάνω. Είναι τα ψάρια που, κομμένα και παστωμένα σε χοντρά κομμάτια, παίρνουν τ' όνομα λακέρτα, που τόσο πολύ την ύμνησαν, και που στη θύμησή της γλείφε-

ται κανείς και συγχοκαταπίνει. Κάθε προκλητικό κι ωραίο κομμάτι λακέρτας, λέγεται τάκος. Δεν ξέρω, αν η λέξη τάκος, που αθέλητα ξεφεύγει κάποτε απ' το στόμα στη θέα κάποιας περνάμενης επιβλητικής κορμοστασιάς, παίρνει το μεταφορικό της κάλλος απ' αυτού.

Στιχ. 13. **Στην πλώρη μπρος που τρέχει:** Δεν είδα, μήτε ξέρω ψάρι να τρέχει με τόση επιμονή και τόσα παιγνιδίσματα μπρος απ' την πλώρη των πλεούμενων, και τόσο να τέρπεται στην όψη. Οι παλιοί θαλασσινοί λεν πως το Δελφίνι σκάζει σα δεν μπορέσει να φτάζει και να προσπεράσει το πλοίο, που θα στοχαστεί. Δεν το πιστεύω, γιατί δε φαντάζομαι να βρίσκειτα σκάφος, μ' όσα μίλια κι αν παίρνει την ώρα, που θα μπορούσε να παραβγεί στη φευγάλα με το σβέλτο και δρομερότατο Δελφίνι. Μα κι όταν παρατιέται απ' τον αγώνα δρόμου, τι μεγαλείο που παίρνει το στερνό βούτηγμά του στα βύθη! Πίσω του σκορπά έναν κόσμο από υγρά, πυροκαμένα ζαφείρια και διαμάντια, που θέλγουν φράζοντας τη ματιά, κι αόρατο, απαρακολούθητο πια, τ' οραματίζεσαι κυνηγώντας το στην άβυσσο με το νου!

Στιχ. 14. **Όκια:** Είναι οι δύο μεγάλες, θαλασσοβλεπούσες τρύπες, δεξιά κι αριστερά στην πλώρη κάθε ανώτερου άρμενου, που ο γύρος τους είναι ντυμένος από χυτό σίδηρο, και που από μέσα τους γοργοδιαβαίνει στοιχειοκράχτρα κι αργονεβαίνει αβυσσοψάχτρα και φυκοστόλιστη η βαρειά αλυσίδα (καδένα) της άγκουρας.

Σονέτο αρ. 23 ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ

Μπουνάτσα: Όταν δεν κουνιέται φύλλο, και την ολόισιαν όψη της θάλασσας δεν τη σουρώνει πνοή.

Στιχ. 6. **Λάκκο άλλα σκάφτουν στα ρηγά:** Δυό, τρία, τέσσερα μέτρα μακριά απ' τη στεριά κ' ένα ως δυό γόνατα βαθιά μέσα στη θάλασσα, σκάβουν μεγάλους και βαθιούς ως δέκα πόντους λάκκους στον άμμο τοποθετώντας μέσα τους τα καλοδόλωτα, μερσινοδεμένα ψιλά αγκίστρια μιας μπαρμπουνερής καλαμοκρέμαστης βόλτας. Μισό «Πάτερ ημών» ύστερα απ' το τέλεμα του σκάψιμου, προτού ακόμα ξεθολώσουν καλά τα νερά, προβάλλουν απ' ανοιχτά, μέσα στα καθάρια νερά, νεραιδολαλημένα κοπαδάκια -τα καημένα τα Μπαρμπούνια- με την πλώρη στο θολωμένο λάκκο. Η θολούρα σε λίγο λιγεύει, και στο βυθό και στις πλαγιές του λάκκου βλέπεις καρφωμένα Μπαρμπούνια

με το μισό κεφάλι χαμένο στον άμμο! Σκαλίζουν! Σκαλίζουν και τρων Μιδιές. Η νηματένια βόλτα τώρα, σιγά-σιγά, τεζάρει, η λυγερή πούντα του καλαμιού σαλεύει απαλά, στέλνοντας χαρμόσυνα μηνύματα στο χέρι του ψαρά, που ολόχαρος σηκώνει το καλάμι με κρεμαστά δύο Μπαρμπούνια σπαρταριστά!

Στιχ. 8. **Μιδιές:** *Ιδέ σημειώσεις αρ. 32.*

Στιχ. 12. **Σα φρεσκάρει:** *Όταν ο αγέρας γίνεται ολόενα πιο δυνατός. Οι θαλασσινοί λεν: «Φρεσκάρισε ο καιρός».*

Σονέτο αρ. 24

Ο ΓΛΙΝΟΣ

Γλίνος: *Το γνωστό παιχνιδιάρικο ψαράκι ανάμεσα στις πέτρες της ακροθαλασσιάς. Σε πολλά μέρη το λεν: Σαλιάρη.*

Σονέτο αρ. 25

Ο ΦΡΑΓΚΟΓΛΙΝΟΣ

Φραγκόγλινος: *Δεν ξέρω ποια σχέση έχει το ψαράκι αυτό με τους Φράγκους και πώς και πόθε πήρε τ' όνομά του. Ίσως ο λαός, βλέποντας τον έτσι παρδαλά ντυμένο -φράγκικα-, του 'δωσε τον τίτλον αυτόν της ευγένειας!*

Σονέτο αρ. 26

ΤΟ ΣΚΥΛΟΨΑΡΟ

Στιχ. 3. **Σα χόμα δυο λογιά:** *Το Σκυλόψαρο, στον κόσμο των ψαράδων, είναι γνωστό με το γενικό όνομα «Σκύλος». Οι αντιπροσωπευτικοί του τύποι είναι δύο: ο Δροσίτης, ο χωματοκαφεδής, που ως μια, δυο, τρεις, τέσσερες οκάδες τρώγεται, σε πολλά μάλιστα μέρη με ξεχωριστό φανατισμό, κι ο γκριζος Γάτος, ο πιο λυγρόκορμος, με κατάσπαρτες, μαύρες πα' στη ράχη του βούλες, τόσο μεγάλες, όσο άσκεπο μαύρο τόπο αφήνει το ανοιχτό βλέφαρο μιας μεγαλοματούσας. Το κρέας του Γάτου, αν και φέρνει μια βαρειά βόχα, τρώγεται από πολλούς.*

Στιχ. 4. **Κι ουρά κοφτή σα μιά κυρτή:** *Το Σκυλόψαρο έχοντας μια τεράστια κορμική δύναμη, όχι μονάχα δαγκάνει, μα και χτυπά*

και κόβει με την αφάνταστα λυγερή του ουρά. Ποτές δε λουχτίζει σαν άλλα μεγάλα ψάρια τ' ακίστρι, μα πιάνεται πάντα από τ' αχείλι, και χρειάζεται μαχαίρι για να κοπεί το τρυπημένο μέρος τ' αχειλιού και να λευτερωθεί τ' ακίστρι. Τόσο σκληρόδερμο είναι και τόσο αδρύ. Το Σκυλόψαρο, σαν την οχιά στη στεριά, γεννά ζωντανά.

Στιχ. 9. **Ως η Σμίρνα:** Σμέρνα. Όμοιο με χοντρό φίδι, μα λίγο πιο πλατύ, πολυπλούμιστο, ζωτικό, με άνοστη σάρκα ψάρι. Ζει μέσα στις βραχότρυπες, και δαγκάνει με τέτοια αγριάδα, που τα δόντια του αφήνουν τ' αχνάρια τους και στο σίδηρο. Για τη Σμίρνα λεν, πως βγαίνοντας στην ακροθαλασσιά, ερωτεύεται με τα φίδια της στεριάς. Δεν το 'δα, μα το πιστεύω, γιατί μ'έτυχε δυό φορές, ψαρεύοντας μεσημεριάτικα με καλάμι πετρόψαρα, σ'ερημικές ακρογιαλιές, να ιδώ να κατεβαίνουν και να λούζονται δυο φίδια στο γιאלό και σε λίγο να χάνονται πάλι μέσα στα τσολιά και τα ξερά μικροχόρτα της χέρσας γης.

Στιχ. 14. **Τραβά στα βύθη πίσω, λυτρωμένο:** Την ώρα που το Σκυλόψαρο πιασμένο στη βόλτα ανεβαίνει, όσο νοιώθει πως οι οργιές για την όψη λιγέουν, κάνει τέτοιους ελιγμούς, τέτοια κορμωστριψίματα και τέτοια διπλοτριπλοκουλουριάσματα, προπαντός ο μικρός Γάτος, που πολλές φορές το καταφέρνει να κόψει με την αδριά του ράχη τη μερσίνα και να λυτρωθεί.

Σονέτο αρ. 27 Η ΨΑΛΙΚΟΥΡΔΑ

Στιχ. 8. **Πηδά ανυπόταχτο:** Η ψαλίκουρδα πετά και πετά σαν τον ψύλλο. Όπως εκείνος, κι αυτή, στη διαδρομή που κάνει, προτού ξανακαθίσει δε φαίνεται. Δεν τσιμπά, δεν κεντρά, κι ούτε βλάφτει αλλιώς πώς το γυμνό ανθρώπινο σώμα.

Κάποτε κούρασα το νου μου, να τον ρωτώ, σε τι μπορούσε να χρειάζεται ένα τόσο πολυσύνθετο μικρόπλασμα. Απάντηση, που να με ικανοποιούσε, δεν πήρα. Θέλω να πιστεύω πως το άβλαβο τούτο πεταχτάρι του ακρογιαλιού, δεν πλάστηκε αποκλειστικά για να το τρων τα ψάρια, αφού, δολωμένο όντας, δεν το τρων με λαχτάρα και δεν το νοστιμεύονται, κι αφού γεννιέται και ζει πλάι στο γιאלό, κάτω απ' τα βότσαλα και τ' αμμολίθια.

Ίσως η πλάστρα Φύση, προνοώντας για όσα βόσκουν στη θάλασσα, δημιουργεί το τεράστιο αυτό απόθεμα από ψαλίκουρδες, σμίγοντας

αγέρα, αρμύρα κ' ήλιο, για να το προσφέρει «εν καιρώ», με το πρώτο θαλάσσωμα, στα πεινασμένα ζωντανά του γυαλού.

Σονέτο αρ. 28

ΤΟ ΛΑΒΡΑΚΙ

Στιχ. 7· **Λουχτίζει ό,τι βρει:** Το Λαβράκι τρώγει τ' ασπρόψαρα γραμμή, καθώς και κάθε τι θαλασσινό που ασπρίζει. Τρώγει όχι μόνο παστωμένα Σταυρίδια, παλαμιδάντερα, παλιές κερωμένες σαρδέλες, όλα γενικά τα γαράτα και τα μεγάλα σκούρα σκουλήκια της στεριάς, μα και τα βατράχια ακόμα, που με τόση λαχτάρα τα κυνηγά ο Γουλιανός (Γλιανός), το γλοιωδέστατο ψάρι της λίμνης, που το κρεατερό του φιλέτο στα κέντρα συχνά το προσφέρουν, στους ανίδεους, για μαγιονέζα Λαβράκι. Όμως, παρ' όλ' αυτά, μοναδικό δόλωμα του Λαβρακιού είναι η Γαρίδα κ' η ζωντανή Κουτσοϋρίνα, το μικρό πλουμιστό πετρόψαρο, που τόσο συχνά το βρίσκουμε ακέριο στη σγάρα του.

Στιχ. 9 -10 **Που αυγή του αγγίζει τον ύπνο:** Το Λαβράκι, το Φαγκρί κι ο Σαργός είναι τα ζωντανά ονειροπλάσματα, που τα φασματώνει κάποια σκληρή θαλασσινή θεότητα, για να κόβουν του βόλτατζη τον ύπνο. Ο αναγνώστης, ψαράς, ή ερασιτέχνης, που έζησε τη θάλασσα και κακοπέρασε και βράχηκε ψαρεύοντας τα ψάρια αυτά, θα σκιρτήσει διαβάζοντάς με· ο ανίδεος θα χαμογελάσει με κάποιον οίχτο, που του αζίζει· κι ο κυνηγός, που του γλύκανε την ερωτιάρα πίκρα, μυροφόρα η νυχτερινή βουνίσια αύρα και του παγώσαν τα δάχτυλα απ' το καρτέρι στο χιόνι, θα μελαγχολήσει φέρνοντας μπρος του με το Λαβράκι, το Φαγκρί και το Σαργό, μία Μπεκάτσα, ένα Τρυγόνι κ' ένα Λαγό.

Στίχ. 10. **Έχει εποχές που δε σαλντίζει:** Η λέξη σαλντίζω είναι καθιερωμένη στην ψαράδικη γλώσσα κι αποτελεί πλέον όρο που σημαίνει: Χύνομαι κι αρπάζω, χιμάω κι αρπάζω. Α.χ. Το Λουφάρι δε σαλντίζει σ' ό,τι λάχει. Σάλντιζε μα δεν πιάστηκε. Η Σμίρνα σαλντίζει στον άνθρωπο.

Σονέτο αρ. 29

Η ΣΥΡΤΗ

Η Συρτή: Η Συρτή πρέπει να 'ναι 50 οργιές.

Στίχ. 2. **Μερσίνα, μεσίνα και μεσινέζα:** Βγαίνει ακατέργαστη απ' το μεταξοσκούληκο, και μόνο μια απ' το καθένα, προτού ακόμα αυτό κλειστεί ψόφιο στο κουκούλι του και ζανανθίσει σ' αλευρόχνουδη πεταλουδίτσα.

Μακρρές ως μιάμιση πιθαμή η κάθε μιά, έχουν ασπρόθολο και πολλές φορές ασπροθαλασσί χρώμα. Εφτά-οχτώ από δαύτες, ειδικά δεμένες, κάνουν μιά οργιά μερσινίσιο μπεντένι, απαραίτητο για κάθε κοινή βόλτα. Ένας δυνατός τεχνίτης μ' εφτάτριχη μια βόλτα, αρματομένη με την πιο ψιλή σμαριδιά μερσίνα, τραβά Φαγκρί τριω οκαδιώ και το παίρνει. Είτε μ' ανοιχτό μπεντένι ψαρεύει κανείς (Σαργοί στο πέλαο) είτε με ζόκα (μολύβι χυμένο σε καλούπι μικρού ψαριού, με θαμένο το μισό κάτω μέρος τ' αγκιστριού μέσα του. Η ζόκα γυαλίζεται με διάργυρο σε κάθε ριζιά κ' είναι η ψεύτικη κράχτρα των ψαριών), η μερσίνα πρέπει να 'ναι πάντα παστρική, γιατί καλύτερα τότε το ψάρι γελιέται, ζυγώνει κι αρπάζει.

Στίχ. 13. **Η λάβρες Λαβρακάρες:** Το ψάρεμα του Λαβρακιού με τη συρτή, γίνεται λάμονοντας πολύ-πολύ σιγά. Πα' στην πρύμη καθισμένος ο ψαράς, μια μαζεύει προς τη βάρκα και μια απλώνει το χέρι του, κρατώντας πάντα τη βόλτα, που το διπλογαρίδωτο αγκίστρι της την ακλουθά 30 οργιές μακριά, προκλητικό κ' έτοιμο να λουχτιστεί.

Σαν αρπάξει το ψάρι και πιαστεί, ο λαμνοκόπος σιγάρε μονομιάς, βοηθώντας με το μπρος-πίσω της βάρκας, τεχνίτης κι αυτός, τον τεχνίτη, ώσπου να πάρει το ψάρι στ' αμπάρι. Τι στιγμές! Τι καρδιοχτύπια και τι ψυχικό λυωτήρι, όταν μάλιστα ο παλεμός ψαριού και ψαρά βαστά μισή και πιο πολλήν ώρα!

Σονέτο αρ. 30

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΟΨΑΡΟ

Στίχ. 11. **Κι αν το ένα μόνο τσακωθεί:** Είναι περίεργο το φαινόμενο, ότι πάντοτε ύστερα από το πιάσιμο του ενός Χελιδονόψαρου, πολύ σπάνια τυχαίνει να ξεφύγει το δεύτερο. Αν λάχει να πιαστούν και τα δύο, είναι πάντα στο μέγεθος πανόμοια.

Στίχ. 14. **Μουγκρητά:** Μόλις γλιτώσει απ' τ' αγκίστρι το μεγάλο Χελιδονόψαρο, 2-3-4 οκάδες, και πέσει στ' αμπάρι, ακούς κάποτε να βογγά τρεις φορές κι ολόένα πιο αδυνατισμένα. Αυτό που ακούς, είναι κάτι μεταξύ λυγμού και στεναγμού. Ίσως να 'ναι κάποιο υπόλοιπο

συμπυκνωμένου αγέρα εντός του, αυτή η στερνή του πνοή, που περνώντας απ' τα σπάραχνά του γεννά τον παράδοξον αχό.

Σονέτο αρ. 31

ΤΟ ΟΞΟΥΖΙ

Οξούζι: Λέξη τούρκικη, που το ψάρι τούτο στη διαδρομή των αιώνων την πήρε απ' το σκλάβο λαό και που θα πει «Ορφανό». Φρεσκοπιασμένο τ' Οξούζι, βάζοντας το πλάι στο ωραιόκορμο αδέρφι του, το Χελιδονόψαρο, αλαλάζεις απ' τη χτυπητή μεγαλοπρέπεια του δεύτερου και παραξενεύεσαι απ' τη γύμνια και την ορφάνια του πρώτου. Ανάλογα, λοιπόν, κ' εγώ θέλησα να το τραγουδήσω. Για τούτο κι ολάκερο το σονέτο του δεν είναι παρά μιά άρνηση.

Στίχ. 1. **Σκλητάδα:** Γενιά.

Σονέτο αρ.32

Η ΜΙΔΙΑ

Στίχ. 9. **Του Μπαρμπουνιού φουντώνει τη λαχτάρα:** Η Μιδιά, το σκουλήκι που περιγράφω στο σονέτο και που βρίσκεται σε τέσσερα μέρη στις άκρες του γιαλού, είναι το πιο ελκυστικό δόλωμα του Μπαρμπουνιού, του Σαργού και γενικά των πετρόψαρων. Όπως διόλου όμως χωριστά μαγεύει το Μπαρμπούνι, αφού μ' αυτό περισσότερο θρέφεται βγάζοντάς το μέσ' απ' τον άμμο με το διπλό του κάτασπρο σκαλιστήρι. Τα σκουλήκια, που βρίσκονται ένα-δύο γόνατα μέσα στη θάλασσα σκεπασμένα με τον άμμο, και τα βγάζουμε βυθίζοντας όσο μπορούμε πιο βαθύτερα το φκιάρι, είναι πιο γεμάτα, πιο πολυπόδαρα και πιο κρεατερά, από κείνα που βγαίνουν μπήγοντας το μαχαίρι ανάμεσα πέτρα και ψιλά της Μίδια, και που είναι πιο λιγνά, πιο χορευτά και πιο λυγερά, έχοντας πα' στη ραχινή τους μεριά μιά μαυροπράσινη απόχρωση, που δεν την έχουν τα πρώτα. Τα σκουλήκια, που βρίσκουμε έξω απ' τη θάλασσα, μα πλάι στ' ακρογιαλί, αλαργάροντας βαριόπετρες και σκάβοντας τ' από κάτω τους αμμολίθια, είναι πιο πλατιά, πιο αργοκίνητα, πιο βολικά για τ' αγκίστρι, κ' έχουν, δολωμένα όντας, φτωχότερη ελκυστική χάρη, από κείνα που βρίσκουμε σκαλίζοντας με τα δάχτυλα τον ακρογιαλίσιο βούρκο (κυματοφίλητοι λόφοι παλιών σκουπιδιών), που τα δολώνουν στα χιλιόπηχα μπαρμπουνοπαράγα-

δα, ως και στις φιλάγκιστρες βόλτες των Κεφάλων και πο 'χουν στο χρωματισμό και στο μάκρος μικρή μια ομοιότητα με τα σκουλήκια του υγρού αγρού, αν κι αυτά μπρος-πίσω μουρωτά, απόδαρα και γεμάτα από θολό, πηχτό σκουληκονέρι, φέρνουν μια «sui generis» μυρωδιά που κανένα απ' τα θαλασσινά δεν την έχει. Σ' αυτά τσιμπά, τη νύχτα, μονάχα ο Σαργός και το Λαβράκι, ρίχνοντας νηματένια βόλτα από στεριάς.

Στιχ. 13. Όντας τ' αγκίστρι σου ζυγώσεις: Τη Μιδιά της πέτρας, ψιλή και γοργολύγιστη όπως είναι, χρειάζεται χωριστή πείρα κ' επιτηδειότητα να την περάσεις πέρα ως πέρα τ' αγκίστρι χωρίς να κοπεί. Κ' είν' όμορφο το δόλωμα, σαν κρέμεται ακέριο το κάτω μέρος της Μιδιάς απ' τ' αγκίστρι, κράζοντας μυστηριακά με τα χοροπηδήματά της τα ψάρια, αν, εννοείται, στο αναμεταξύ, παίρνοντας τα λι-μά μυρωδιά, δεν την ξεπαστρέψουν, αφήνοντας τ' αγκίστρι γυμνό.

Σονέτο αρ. 33

Η ΑΘΕΡΙΝΑ

Στίχ. 9· Ιλάρι: Ο μικρός Κέφαλος. Το Κεφαλόπουλο.

Στίχ. 10 Λιπαρίτης: Ο Τσίρος, από τις 15 Μαΐου κι απάνω, σαν παίρνει να παχαίνει, γίνεται Λιπαρίτης, και το σαραντάμερο καταντά σε Σκουμπρί.

Στίχ. 14 Τόνος: Ένας τόνος δίχτυ είναι από 35 έως 150 οργιές.

Στίχ. 14 Αθερινιά: Τα δίχτυα που ψαρεύουν τις Αθερίνες είναι ξεχωριστά και τα λεν, αθερινιά, όπως των Μπαρμπουνιών, μπαρμπουνερά κ.τ.λ.

Σονέτο αρ. 34

Ο ΚΑΝΤΑΡΤΖΗΣ

Κανταρτζής: Εκείνο, που αισθάνεται στο χέρι του ο ψαράς απ' το τσίμπημα του μικρού αυτού ψαριού, τρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ, όμοιο με τον ήχο που βγάζει το τράβηγμα του βαριδιού απ' το χέρι του Κανταρτζή πα' στα παλιά, μεγάλα κοντάρια, έδωσε ίσως αφορμή στο λαό να του δώσει τ' όνομα «Κανταρτζής».

Στιχ. 14 Να σ' έχω βλαστημήσει: Χίλιες φορές θα 'χω δαγκάσει και κόψει κεφάλια Κανταρτζήδων απ' αγανάχτηση, βλέποντας την

καταστροφή που φέρνανε στα λιγιστά, πολλές φορές, δολώματα. Δεν μπορώ να περιγράψω τι παθαίνει ο άνθρωπος, και προπαντός ο μερακλής ψαράς, βλέποντας τον ξαφνικά κρεμασμένο στ' αγκίστρι. Μια μέρα, θυμωμένος που με τις ώρες δεν τσάκωνα κανένα καλόψαρο, κατάπια κ' έκανε απ' αυτούς ωμό, γιατί με χασομερούσε την ώρα που τον ξεμπράτσωνα απ' τ' αγκίστρι, νομίζοντάς το, φαίνεται, κι αυτό δόλωμα, και μη θέλοντας να τ' αμολάσει.

Σονέτο αρ. 35

ΤΟ ΠΑΓΟΥΡΙ

Παγούρι: Είναι ο μεγάλος Πετροκάβουρας με την ίσια, κατάστιχτη, πολλές φορές, μ' ασπρουδερά στίγματα διαδρομή της εξώτερης όψης του καύκαλού του, με τα δυό χοντρά μπροστινά του πόδια, δυσανάλογα προς τ' όλο του κορμί, βρασμένα που παίρνουν ένα βαθύ, φραουλί χρώμα, κ' είναι γεμάτα με σφιχτό, κατάλευκο, νοστιμότητα κρέας. Το Παγούρι είναι ο πιο γλυκός κι ο πιο απολαυστικός θαλασσινός μεζές.

Στίχ. 12. Γιαλό μπρος στη δαδόφλογα ακρανοίγει: Στις γαλήνιες βαθιές νύχτες, γιαλό, στα ρηχά, με τη μπουνάτσα, μπρος απ' την πλώρη της βάρκας, αόρατη που γλιστρά πσ' στο άπτυχο γάλαζιο, φεύγει κάποιο μικροκόνταρο που καταλήγει σε μιά φλογοβολούσα σκάρρα (μασαλάς, πυροφάνι).

Όλα όσα ανασαίνουν, όλα όσα βόσκουν πα' στα φαλακρά, θαλασσοβρεχτα βραχοθέμελα, πά' στις νεραϊδογκρέμιστες, πλατιές, πρασινόχνουδες πέτρες, πα' στις γλιστερές, ζενερισμένες πετροκορφές, και μέσα στο γιαλό, σταματούν όπου βρεθούν, ακίνητα μπρος στη μεθύστρα δύναμη του φέγγους και καρτερούν τη σπλαχνικιά παρέμβαση του σκοταδιού, να τα ζαναπρυμίσουν.

Γραφικότατο, νυχτερινό θέαμα, που τ' ομορφαίνει η ζωντανή του γραμμή, το ξεχωρίζει, η ζωτικιά του σύνθεση, και, το ρυθμίζει η διπλή, από στεριά και θάλασσα, χτυπητή του αγριάδα, παίρνοντας το βαθμό της επιβολής, απ' τη δύναμη της φλογοβολής.

Μα, να οι θύτες. Το βεργί και το καμάκι, βουβοί πράκτορες του θανάτου, σταλτοί μέσ' απ' τη βάρκα, σταματούν τ' ακούσιο σταμάτημα, λυτρώνοντας τα γιαλίσια νυχτόβια απ' το μάργωμα του φωτός.

Οι γλώσσες τώρα της φλόγας πιο θρεμμένες, γλείφουν την ουσία του

σκοταδιού σε πιο μακρυνές εκτάσεις, κ' η βάρκα γλιστρά παρεκεί!
Όλα, δώθε απ' της πλώρης το πυρφόρο μικροκόνταρο, πίσσα! Κι
όλα σιωπηλά. Η νύχτα είναι της σιωπής αυταδερφή, μα το άναστρο
σκοτάδι, το βαθύ, το φόβο έχει υμνητή νοερό, το σύντροφο του
γλωσσοδέτη!

Μονάχα μέσ' απ' της βάρκας το βυθό, ένας βαθύς, σιγανός βρα-
σμός, ένας μονότονος, αλαργινός, θαρρείς, αφρολυωμός, ένα παρά-
ξενο, μαλακό τρίξιμο, τρυπώντας την τρισκότεινη γαλήνη, αλαφρο-
δέρνει «το τύμπανο» κι αφήνει στον πρωτόβγαλτου παγουροπιάστη
την ψυχή, διάπλατα ανοιχτή θύρα, να μπουν, καλεσμένοι απ' τη φα-
ντασία, και να οργιάσουν σ' ανατριχιαστικά αγκαλιάσματα η τσιμου-
διά με τον τρόμο!

Είναι το αφριστό θρόισμα, φευγάτο μέσ' απ' το πλεχτό μνήμα —το
παλιό, βρεμένο σακκί— που κρύβει τους νοσταλγημένους, μικρούς κι
ακέφαλους ξεγυμνωτές της ακρογιαλιάς!

Είναι τα Παγούρια! Σαλεύουν, αφρίζουν, ψυχομαχούν!

Σονέτο αρ. 36

Ο ΛΕΙΨΟΣ

Λειψός: Το όνομα «Λειψός», που έδωσε στο ψάρι αυτό ο λαός,
μας βεβαιώνει ακόμα μιά φορά, πως μόνο αυτός ξέρει να δίνει τον
καλύτερο χαρακτηρισμό, γιατί το κορμί του είναι πραγματικά λει-
ψό. Σαν το βλέπεις, μέσα σου λες: κάτι του λείπει. Σε μερικά μέρη
τον λεν Σκορπιδομάνα, γιατί το όλο του μοιάζει με Σκορπίδι, αν κι
αυτό πάλι είναι τριώ λογιώ στο χρωματισμό. Μα πώς θα πούμε τότε
τον αρσενικό; Σίγουρα, «Σκορπιδομπαμπά». Για τούτο λέω, πως το
«Λειψός» του πάει καλύτερα.

Στίχ. 12 **Φυκώνα:** Μέρος του βυθού, κατάμεστο από παρθένα
φυκόδεντρα. Δεν ξέρω, αν γράφηκε ποτέ η λέξη· ξέρω μόνο, πως
ένοιωσα την ανάγκη να την πλάσω.

Στίχ. 14 **Απόχη:** (Κιεπτσές, κιεπτσέ). Ένας τουρβάς από δίχτυ μ'
ένα μεγαλούτσικο σιδερένιο γύρο από πάνω, στερεωμένο σ' ένα μι-
κροκόνταρο. Με την απόχη παίρνουν τα χοντρά ψάρια μέσα στη βάρ-
κα, από φόβο μην κοπεί η βόλτα την ώρα που ξενερίζουν. Χρειάζεται
ακόμα για να βάζουν τα ψάρια μέσα και να τα βαστά, κρεμασμένα
στη θάλασσα, πάντα φρέσκα.

Σονέτο αρ. 37

ΧΟΥ ΛΑΪ ΛΑΪ, ΧΟΥ ΛΑΪ ΛΑΪ, ΛΑΪ

Χου λάι-λάι, Χου λάι-λάι, Χου λάι-λάι, λάι: Άγνωστο ποιας νεκρής, ή ζωντανής γλώσσας ακατανόητες λέξεις. Το άλφα και τ' ωμέγα μιάς πρωτότυπης γητειάς, που γινόταν τις αυγές για να τσιμπήσουν τα ψάρια, και που τον τρόπο της εκτέλεσής της περιγράψω παρακάτω.

*Στίχ. 3-4. **Κι ο σύντροφός μου, στη Βόλτα ο πιο τρανός:** Βλαδίμηρος Παππάς. Ξεχωριστό βλαστάρι του πολύκλωνου δέντρου της οικογένειας των Παππάδων απ' το Κατήκιοϊ (Χαλκηδών) της Πόλης. Ερασιτέχνης ψαράς, αρμαλοπλέκτης κι αρμαλοδέτης, μεταρρυθμιστής του φουρουλντακιού (φουρουλντάκι είναι το μικρό, σβουριστό, μπρούντζινο σώμα, που δένεται ανάμεσα βόλτα και μερσίνα, για να μη στρίβει η βόλτα), πλάστης ιδικού του αρμαλόκομπου χωρίς τριχάγκιδα, σημαδογνώστης και βυθογνώστης, τίμιος κι ωραίος, πλατανόκορμος κι ωραιόπαθος, μα σκιάχτρο κάθε νυχτερινού «ντερέμπη», θεοσεβής και σωστό παλικάρι, λέω πως τα νερά της Προποντίδας δεν είχαν να δείξουν πιο δυνατό τεχνίτη στη βόλτα.*

*Στίχ. 9. **Τον Τσερνοβή θυμάμαι και το Βράκα:** Κ' οι δυό απ' τα πολυψάρευτα Τούζλα, ανάμεσα στο μυρωμένο Παντείχι και τη βαριόμοιρη Αρετσού, την εβάνδρη. Ο πρώτος, τύπος του δυνατού λαμνοκόπου· ο δεύτερος, Βράκας, ή Βρακίδης, παλιός τεχνίτης και σημαδάς. Ξεσπιτωμένοι κ' οι δυό τώρα, μαθαίνω πως κυλιένται σε κάποιο νησί της πολυνοστάλητης λεύτερης Μάνας, αρμενίζοντας δίχως βάρκα, ποιος ξέρει πού, μονάχα με το νου!*

*Στίχ. 12. **Μια σαμψάκα:** Με κατάνυξη θρήσκου βουδιστή, γονατιστός στην κουπαστή, κρατώντας ο Βλαδίμηρος με το ζερβί την καθιστή (βόλτα) και προφέροντας αργά, πολύ αργά, τις ακατανόητες λέξεις χου λάι-λάι, χου λάι-λάι, χου λάι-λάι-λάι, ράντιζε τα μούτρα και τα στήθια του, σε βαθμό που να στάζει, κ' ύστερα περεχούσε κ' εμάς. Ήταν μια ιεροτελεστία, κι αλίμονο σαν κουνούσε κανείς. Τότε δούλενε το σαμψάκι, της βάρκας ο ξυλένιος μαστραπάς!*

Πόσες φορές, ω Βλαδίμηρε, μαζί μου δεν υψώθηκαν παλικάρος κι αδάμαστος γίγαντας, νύχτα, στις άγριες κι αλαργινές κακοτοπιές που ψαρεύαμε!

*Κ' έσβησες δίχως να χυθεί στον τάφο σου ένα δάκρυ,
χωρίς καμπάνες ν' ακουστούν, στεφάνια να ευωδιάσουν,*

μονάχος, ξένος κ' έρημος στις Βουργαριάς μίαν άκρη,
χωρίς παπά και ψαλμοδιές, χωρίς να σε θυμιάσουν!

Για σένα κλαίν τα πέλαγα, κλαίν κ' οι γιαλοί κ' οι βράχοι,
κλαίν τα Όρκυνα μες στις σπηλιές, και τα στοιχειά που ακούνε,
κλαίν τα Δελφίνια αργόπορα στην όψην ως τη ράχη,
κι οι Γλάροι στις γκρεμοφωλιές κλειστοί βραχνοβογγούνε!

Μυρόπνοα και πικρόφυλλα, μέσ' απ' τη στάχτη της ανάμνησης,
φυτρώνουν λίγ' αμάραντα λουλούδια, που τις βαθιές τους ρίζες πο-
τίζω πάντα ακόμα, προτού γλυκοχαράξει, με τα πυρά μου δάκρυα,
για σένα, ω λατρεμένη μου σύντροφε! Πάρ' τα! Οι ουράνιες αύρες,
προφταίνουντάς σε στο ατρικύμιστό σου ταξίδι, ας φέρουν στην ψυχή
σου την ευωδιά, που αναδίνει η συγκινημένη τους πνοή!

Πάρ' τα λουλούδια μου, νεκρέ, στο αλαργινό ταξίδι!
Ωχρά τ' αγιαίνει η θύμηση, νύχτα όταν μνήσκω μόνος,
κι ογρά τα στέρνει ο βόγγος μου στη μνήμη σου στολίδι!
Πάρ' τα, προτού ολοζώντανο με σαβανώσει ο πόνος!.,,

Σονέτο αρ.38

ΤΟ ΧΤΕΝΙ

Στίχ. 7. **Με τον πανάρχαιον αργαλειό:** Για τον αργαλειό ιδέ ση-
μειώσεις αρ. 35

Στίχ. 12. **Σαν ακρίδες ομάδι:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 4: Στα βύθη
καρφωμένο.

Στίχ. 14. **Στρειδεύτρα η θύμηση:** Τόσο το βγάλσιμο των Στρε-
ιδιών απ' τους βυθούς, όσο και το πιάσιμο των χτενιών στους βυθούς
με τον αργαλειό, λέγεται στρειδεύω. Στρειδευτής κάποιιο φεγγάρι της
ζωής μου, δε μου μείνε, παρά στρειδεύτρα η θύμηση, που με τρώει,
την ώρα που μ' αυτήν τρώγω τα χτένια!

Σονέτο αρ.39

Η ΓΑΛΕΙΑ

Στίχ. 8. **Ναρκώνεται απ' το φως:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 35.

Στίχ. 9· **Ο Πετρογοβιός:** Ο μαύρος Γοβιός της πέτρας. Το πετρογούβιδο με το χοντρό κεφάλι, τα ψιλά κάτασπρα δόντια και το λευκό τρυφερότατο κρέας.

Στίχ. 9· **Τ' αργό Παγούρι:** Ιδέ σονέτο και σημειώσεις

Στίχ. 12. **Τόσο γλυκειά είναι:** Η Γαλειά, μαύρη, μά όμοια στην κόψη με μικρό Χέλι της λίμνης, είναι ένα απ' τα πιο τρυφερά πετρόψαρα. Λευκόσαρκη όπως είναι και θρεφτικά, με ξεχωριστή λατρεία και λαχτάρα την αγοράζουν και την τρών οι τουρκοκρατούμενοι Εβραίοι. Το φαινόμενο, δε μπορώ να τ' αποδώσω μονάχα στην τρυφεράδα του μαύρου ψαριού.

Στίχ. 13. **Παραγάδι:** Είν' ένα μακρύ (μάννα) ψιλό, ή χοντρό ειδικά γερό σκοινί (σιτζήμι) 200-400-600-1000 οργιές, σύμφωνα με το είδος και το βάρος των ψαριών που προορίζεται. Σε διάφορα διαστήματα μιάς, δύο, τριών και οχτώ οργιών (ψάρεμα θεριών), κρέμονται σφιχτοδεμένα μισή, μια και δυο οργιές ψιλότερα σκοινιά, ή νήματα (παράμαλα) μ' ένα αγκίστρι δεμένο στην άκρη τους, ανάλογο κι αυτό με τα ψάρια που θα πιάσει. Στις δυο άκριες της μάννας, δένουμε από ένα μακρύ σκοινί (καλούμα, παρούμα) 10-30-40-50 οργιές, ανάλογο κι αυτό με το βάθος που θα ριχτεί το παραγάδι. Στην άκρια καθε καλούμας δένουμε από ένα ξεροκολόκυθο (μπούγκλος) ή από ένα κοκκινοβαμμένο κ' επίτηδες μαστορεμένο τενεκέ ολούθε κλεισμένο, που να μπορεί να πλέει στην όψη και να φαίνεται μακριάθε. Ξαπολούμε τότε το ξεροκολόκυθο στη θάλασσα, χωρίς ν' αφήσουμε απ' το χέρι την καλούμα, και στην ένωσή της με τη μάννα, δένουμε μια βαριά πέτρα. Η βάρκα τώρα στέκει στα κουπιά. Σιγά-σιγά τότε κατεβάζουμε την πέτρα, ακολουθούθα η μάννα με τα δολωμένα της αγκίστρια, και καρτερούμε όσο να βρει πάτο. Η βάρκα τότε κάνει αγάλι-αγάλι μπρος, κι ο τεχνίτης που κυβερνά το ρίζιμο του παραγαδιού, δένει σύμφωνα με τα ρέματα και τον καιρό που φυσά, δεύτερη, τρίτη, τέταρτη και στερνή πέτρα, στην αντίθετη τώρα άκρια της μάννας, ζαπολώντας και τη δεύτερη καλούμα με το ξεροκολόκυθο της.

Την ίδια τεχνική θ' ακολουθήσουμε και στο σήκωμα του παραγαδιού, που μπορεί να μένει στο βυθό δύο, τρεις και περισσότερες ώρες, ανάλογα με τα νερά που θα ριχτεί.

Το παραγάδι μπορεί να πιάσει πολλά ψάρια, μα μπορεί και τίποτα να μην πιάσει, όταν ρίχνοντάς το στα σημάδια, σε πάρουν χωρίς νά το καταλάβεις τα ρέματα κι αλαργάρες απ' τον ψαρότοπο. Ανάλογα με το μήκος του, το παραγάδι, μαζεύεται σ' ένα στρογγυλό, ρηχό πανέρι, που ο γύρος του είναι αρματωμένος μ' ένα στενοκομμένο φελλό, για να καρφώνεται άβλαβη μέσα στη μαλακή του ψίχα η μούρη των

γυμνών αγκιστριών.

Στίχ. 14 **Τη μισοτρόν:** Παγούρια, Τσαγανοί, Χόχλοι, Στρούμποι και γενικά όλη η ζωντανή εμφάνιση του χουχλιδόκοσμου, με χωριστή μανία τη νύχτα, πέφτει πα' στο κορμί της πιασμένης ζωντανής Γαλειάς, κατατρώγοντας τα κρεατερά της μέρη κι αφήνοντας μόνο το σκελετό, τ' αγκάθια της ουράς, της κοιλιάς και της ράχης, με απείραχτο κρεμασμένο το κεφάλι απ' τ' αγκίστρι του νυχτερινού παραγαδιού, ή μπερδεμένο στις κλωστές του αποβραδής ριχμένου διχτυού.

Σονέτο αρ. 40

ΤΟ ΚΑΛΚΑΝΙ

Στίχ. 1. **Σουριά:** Σουρί, σουριά. Κοπάδια.

Στίχ. 2. **Μπουκάρουν:** Μπαίνουν μέσα από τη μπούκα (στόμιο). Όμοια και το «ζεμπουκάρουν».

Στίχ. 2. **Μπογάζι:** Το στενό που έχει δύο εξόδους. Εδώ «μπογάζι της Πόλης» (λέξη τούρκικη) σημαίνει το Βόσπορο.

Στίχ. 8. **Κυρτό:** Πλατύ, καμπυλωτό μαχαίρι, καμωμένο αποκλειστικά για το κόψιμο του Καλκανιού.

Στίχ. 9. **Ρήνα:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 8.

Στίχ. 9. **Βάτος:** Ιδέ σονέτο αρ. 19.

Στίχ. 13. **Παρτίδα:** Μέρος του όλου, ένα ποσό. Μιά παρτίδα Λαβράκια.

Σονέτο αρ. 41

Η ΕΦΗΑ

Έφηα: Κοινά θαλασσοπούλι, ψαροπούλι, караμπαντάκι (τουρκ.).

Στίχ. 8 **Σπαρί:** Είναι το μικρό του Σπάρου, κι αυτός το μικρό του Σαργού, κ' έχουμε: Σαργό, Σαργοσπάρι, Σπάρο και Σπαρί.

Στίχ. 9. **Στα βύθη την αγριάδα:** Είναι τρομαχτικό να ιδεί κανείς την Έφηα στο βυθό, τρέχοντας και κυνηγώντας τα ψάρια ως μέσα στις φωλιές τους.

Σονέτο αρ. 42

ΤΟ ΠΙΣΙ

Στίχ. 9 **Μιδιά:** Ιδέ σονέτο αρ. 32.

Στίχ. 13 **Καμάκι:** Εργαλείο σιδερένιο, με πέντε κ' έξι χωριστές,

μακριές, μουρωτές άκριες, που κάθε μιά πλάι της έχει κ' ένα αγκιδωτό δόντι σαν του αγκιστριού, και που ψηλα απ' τη μέση της ενωτικής γραμμής, πάνω απ' ένα στερεό σιδερένιο λαιμό, βρίσκεται ο βαθυλόος χώρος, που τον γεμίζει η μουρωτή άκρια ενός ζυλένιου, μακριού κονταριού.

Στίχ. 14 **Πού ν' το Πισί:** Το Πισί χτυπιέται με το καμάκι, πιάνεται με το δίχτυ, με τη βόλτα, κι ακόμα πιο λαχταριστά με την μακροκόνταρη απόχη. (Για την απόχη, ιδέ σημειώσεις αρ. 36). Γιαλό, με τη μπουνάτσα, βραδυπορώντας η βάρκα απαλοφιλιέται με τα καθάρια, ρηχά νερά, που σκεπούν τους ορατούς, αμμόστρωτους βυθούς. Ο τεχνίτης, καρφωμένος πα' στην πλώρη της, μόλις ιδεί το Πισί, κατεβάζει με τέχνη την απόχη, φέρνοντας το στόμα της ως μπρος στο ψάρι, που ενοχλημένο απ' το απρόσμενο φαινόμενο και μη μπορώντας να κάνει πίσω ή δίπλα, κάνει μπρος, όπου πέφτει μέσα στην πλεματένια αγκάλη της απόχης. Το πιάσιμο αυτό του Πισιού, θέλει κάποια γύμναση κ' επιτηδειότητα.

Το Πισί της θάλασσας είναι στο κορμί πανόμοιο με το Πισί του γλυκού νερού, με τη διαφορά πως αυτό έχει πα' στη λευκότερη του κοιλιά σπαρμένες, καφεδιές και μαύρες, ολόισιες με το δέρμα του βούλες, που το Πισί της θάλασσας δεν τις έχει ποτέ. Σ' εκείνους που ζέρουν να τρων, το Πισί του γλυκού νερού φέρνει κάποια λαφριά χωματίλα.

Σονέτο αρ. 43

Η ΓΛΩΣΣΑ

Γλώσσα: Όσοι ζέρουν να φαν και νοιώθουν να συγκρίνουν, θέλουν να πουν πως η Γλώσσα είναι το πιο αλαφρύ, το πιο τρυφερό και πιο κάλοχώνευτο ψάρι. Συμφωνώ. Η Γλώσσα όσο από πάνω είναι σκούρη και αδριά, τόσο από κάτω είναι λευκότατη και απαλή.

Στίχ. 14. **Σκορπιός:** Ιδέ σημειώσεις αρ. 15·

Στίχ. 14. **Λιθρίνι:** Ιδέ σημειώσεις αρ. η, Μερτζάνι.

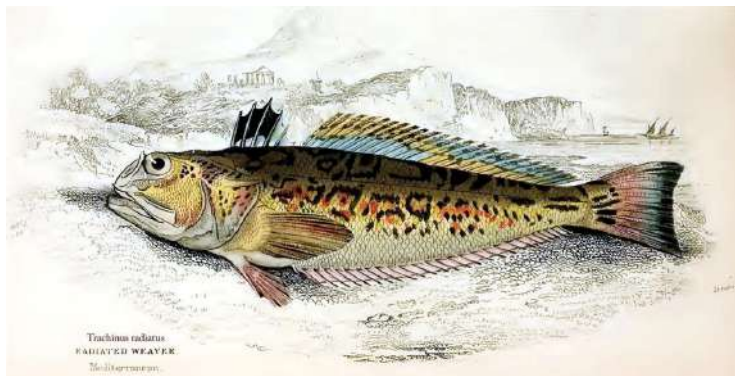
Σονέτο αρ. 44

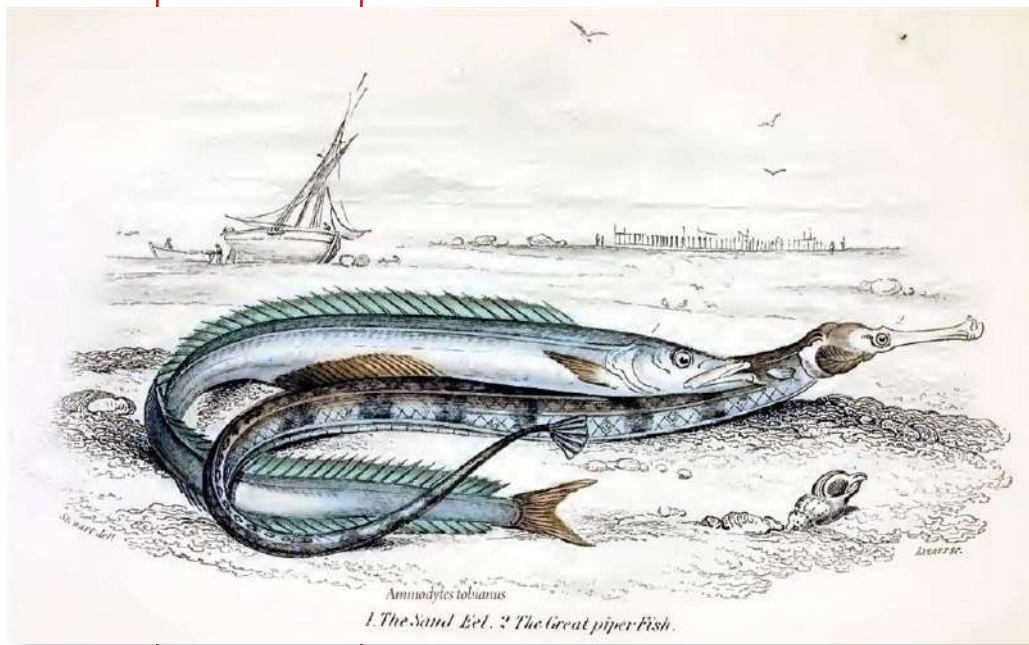
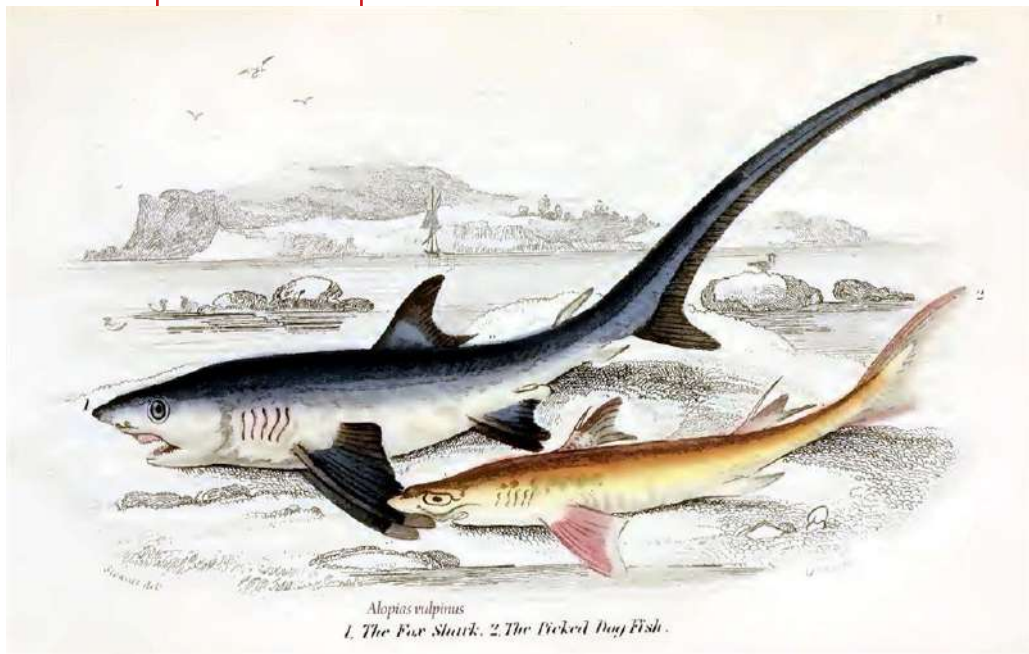
ΤΟ ΑΠΙΑΣΤΟ ΨΑΡΙ

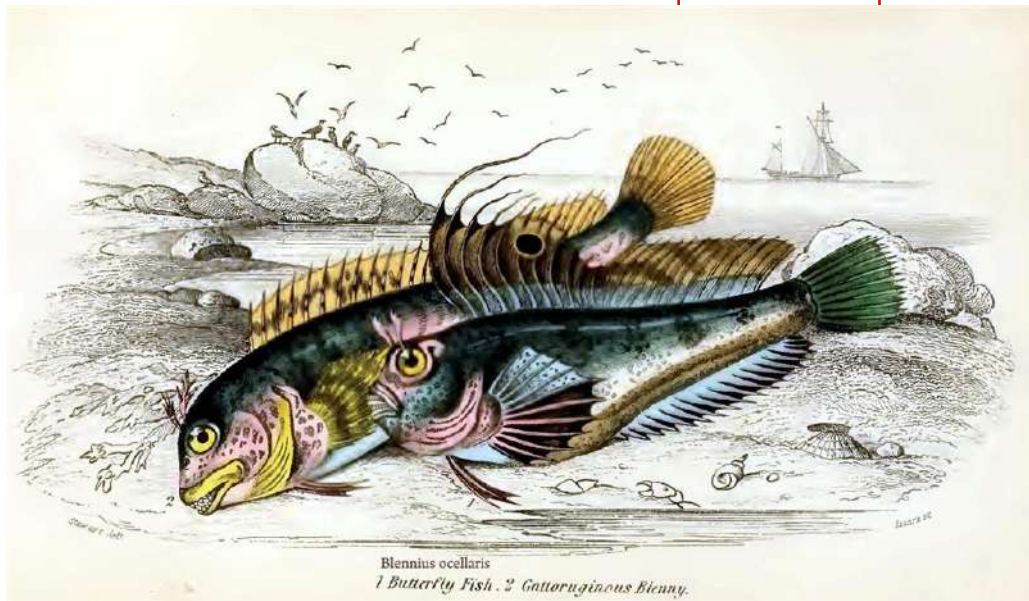
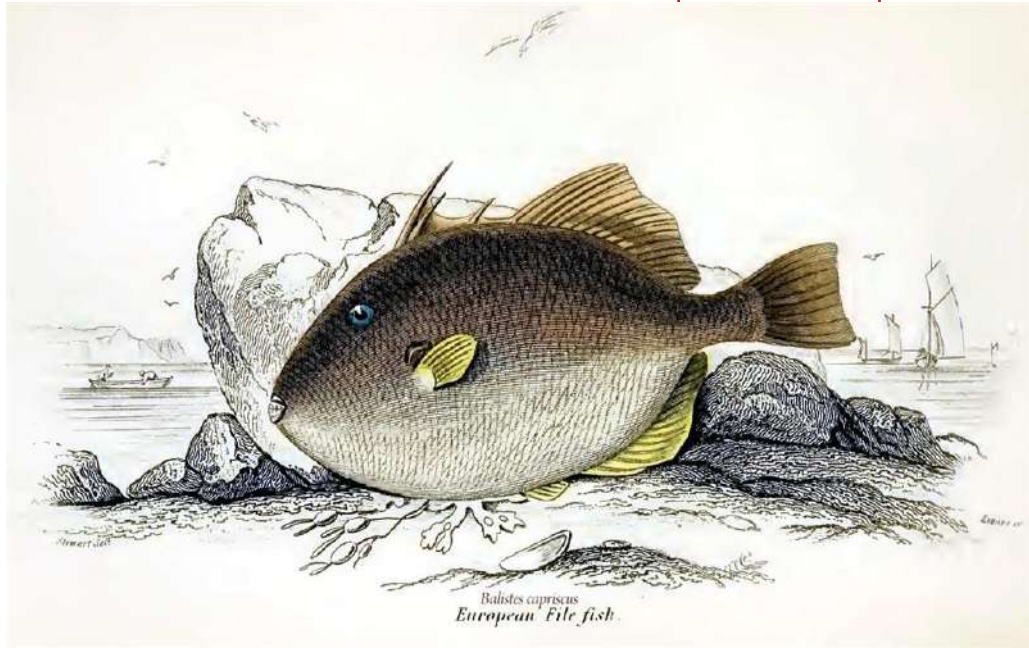
Το άπιαστο ψάρι: Είναι το φως!...

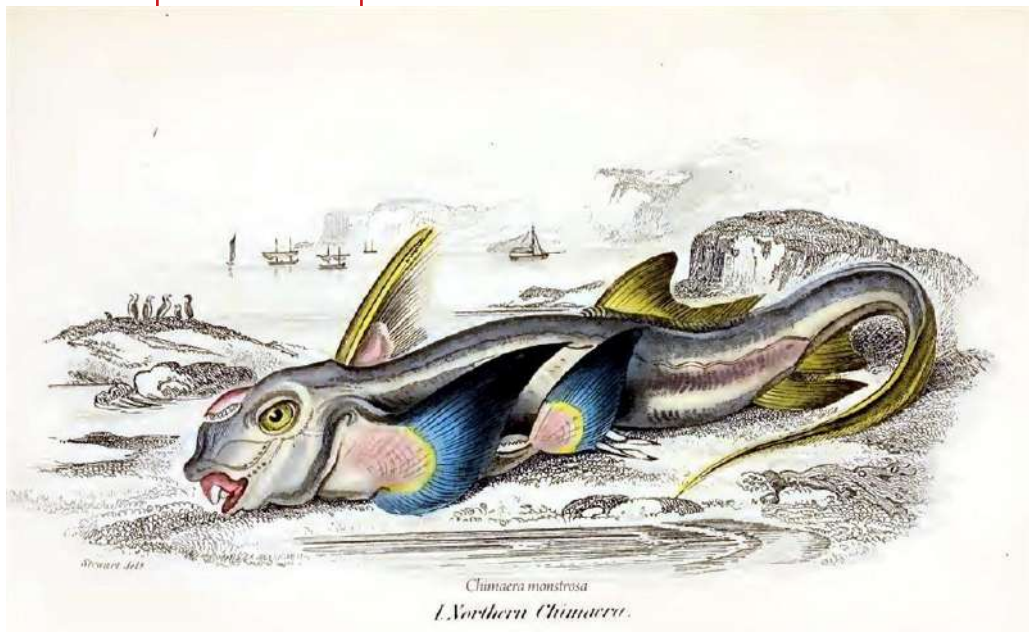
Στίχ. 13. **Ω βράδια τ' Απριλιού κι αυγές του Μάρτη:** Είναι η ωραιότερη εποχή, που τσιμπούν, ανοιχτά στο πέλαο, τα καλόψαρα.

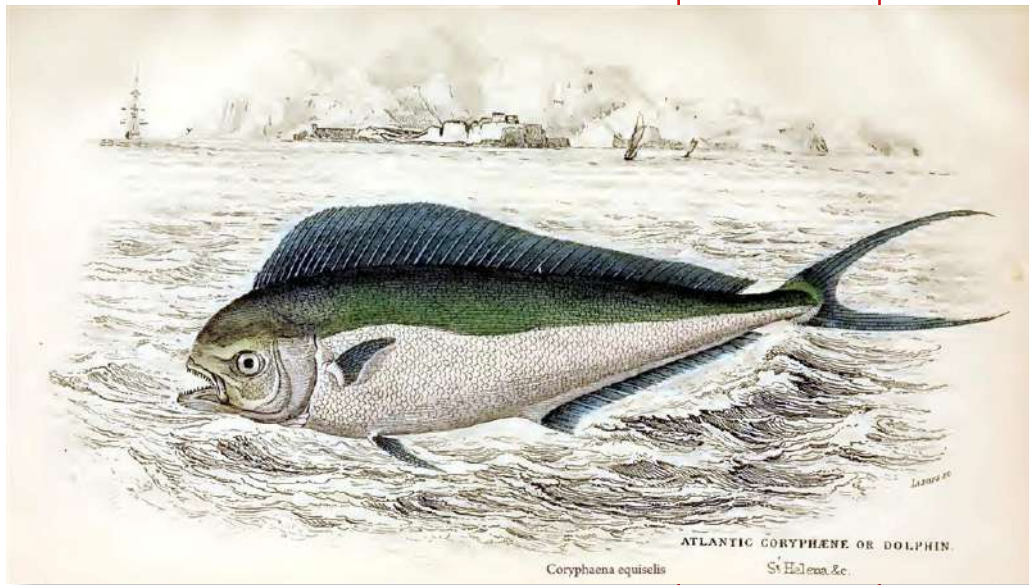
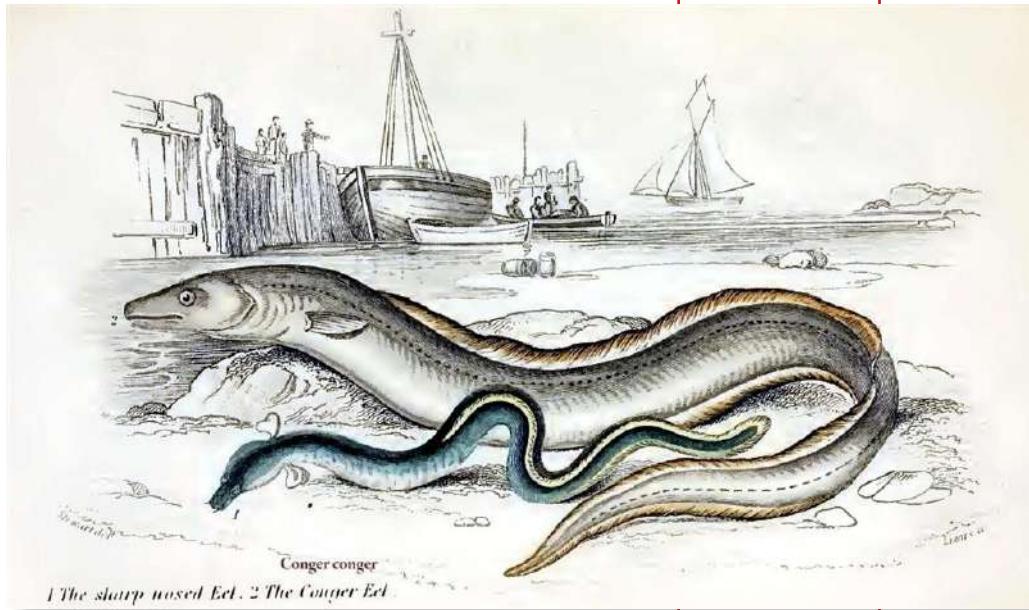
ΛΕΥΚΩΜΑ

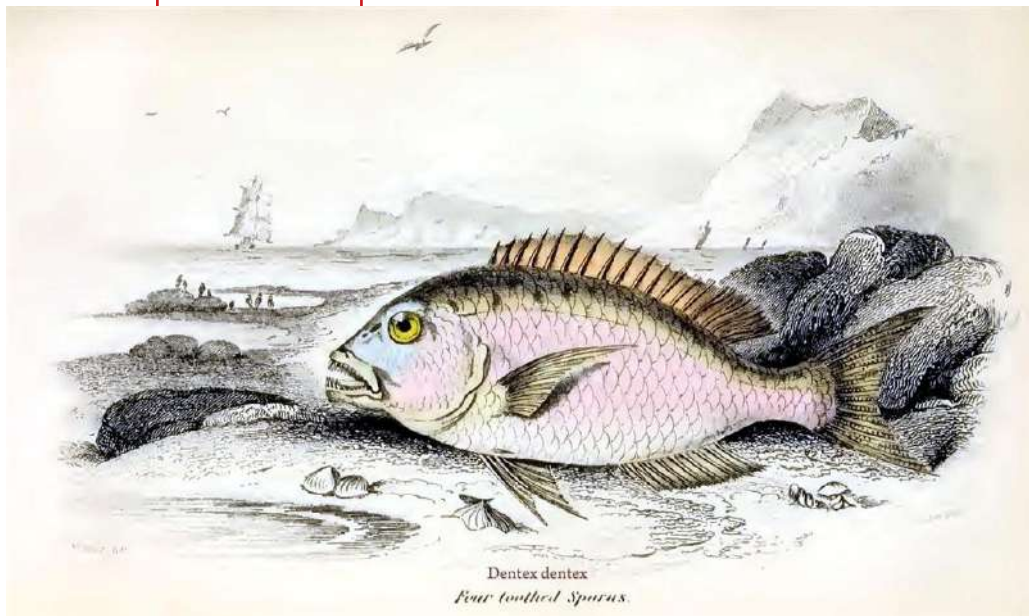

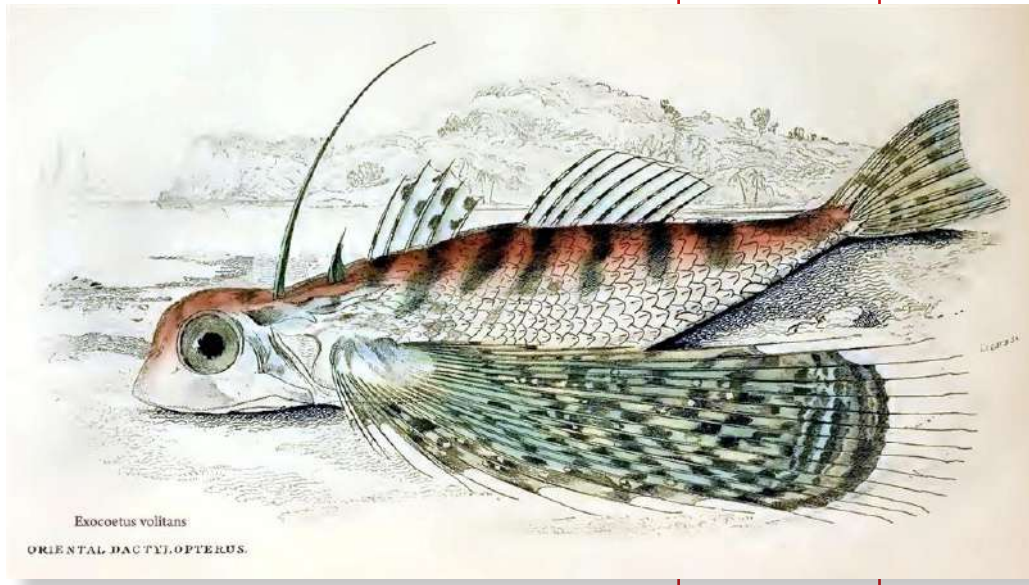

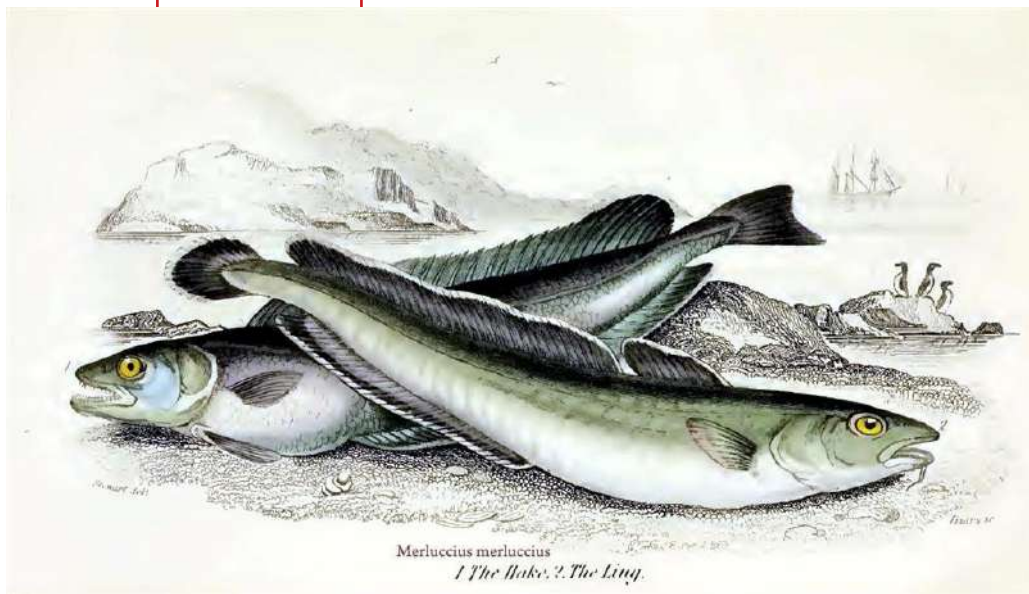
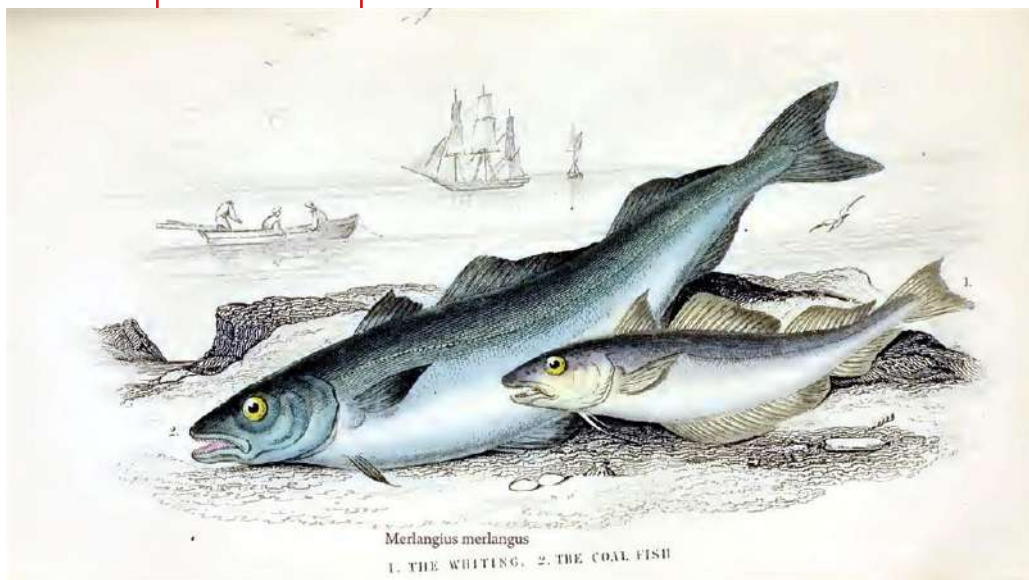

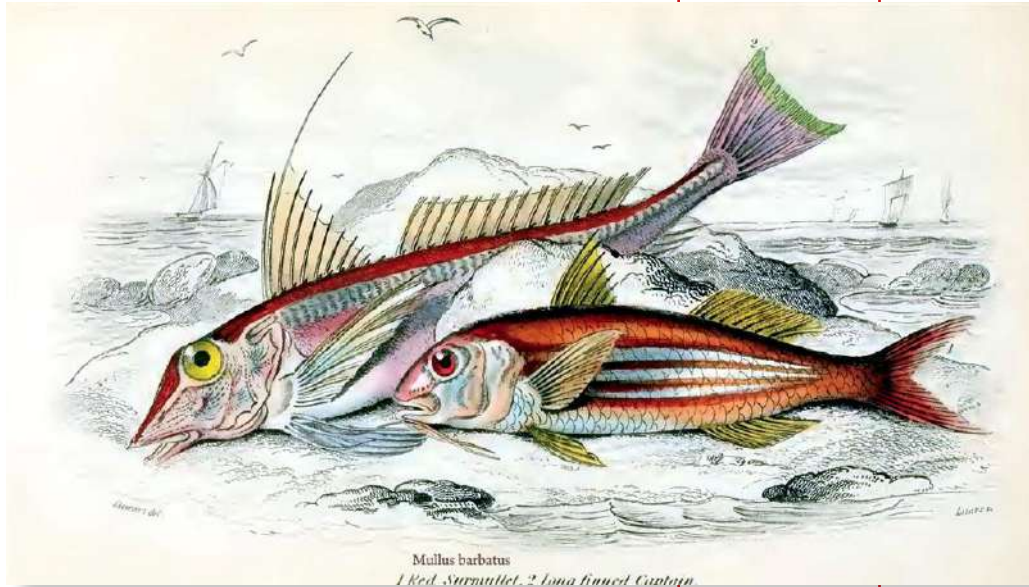

Exocoetus volitans
ORIENTAL DACTYLOPTERUS.

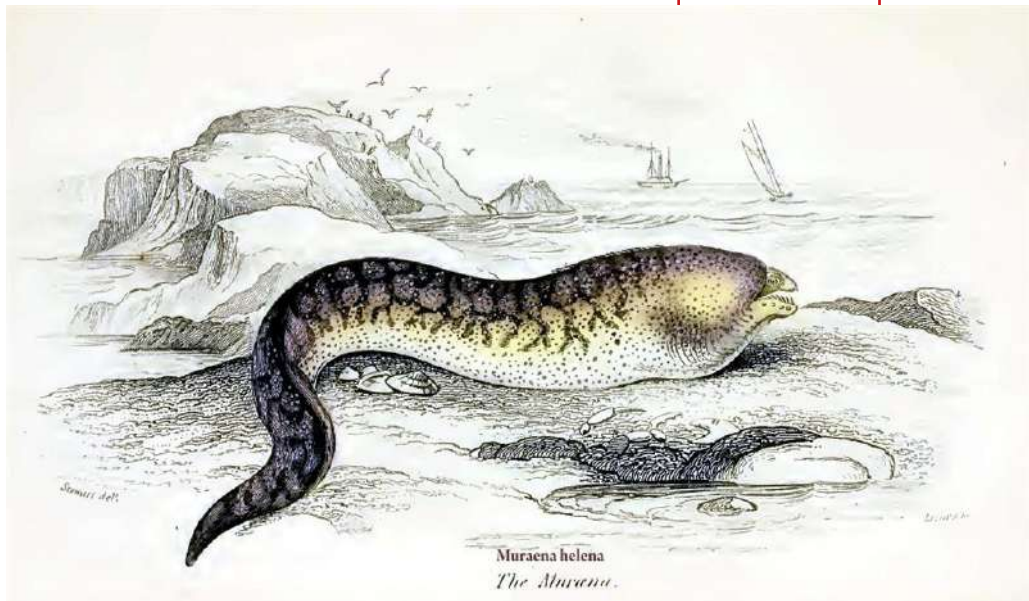

Lophius piscatorius

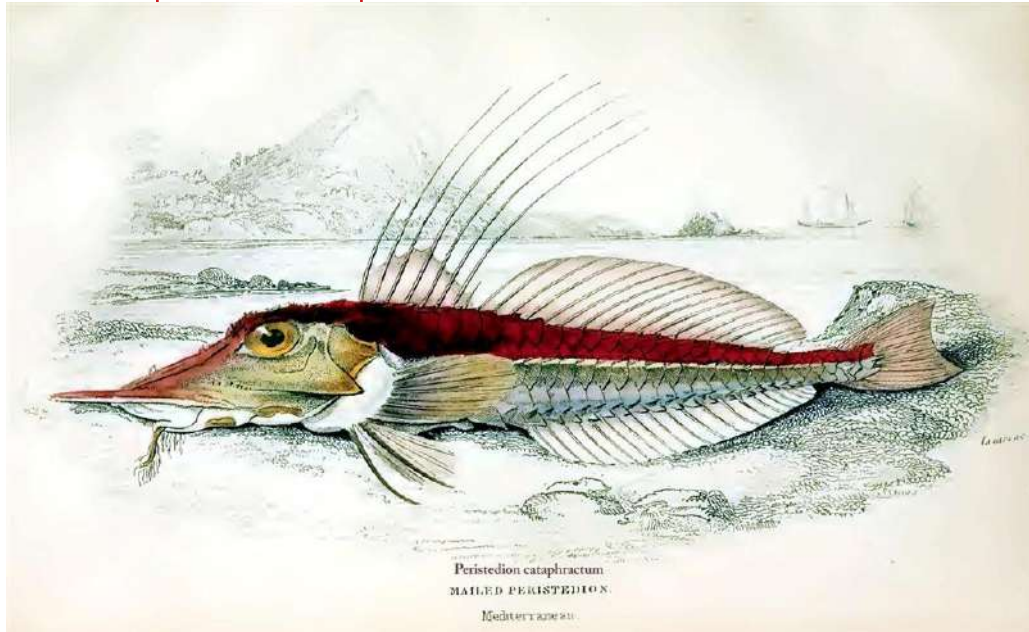

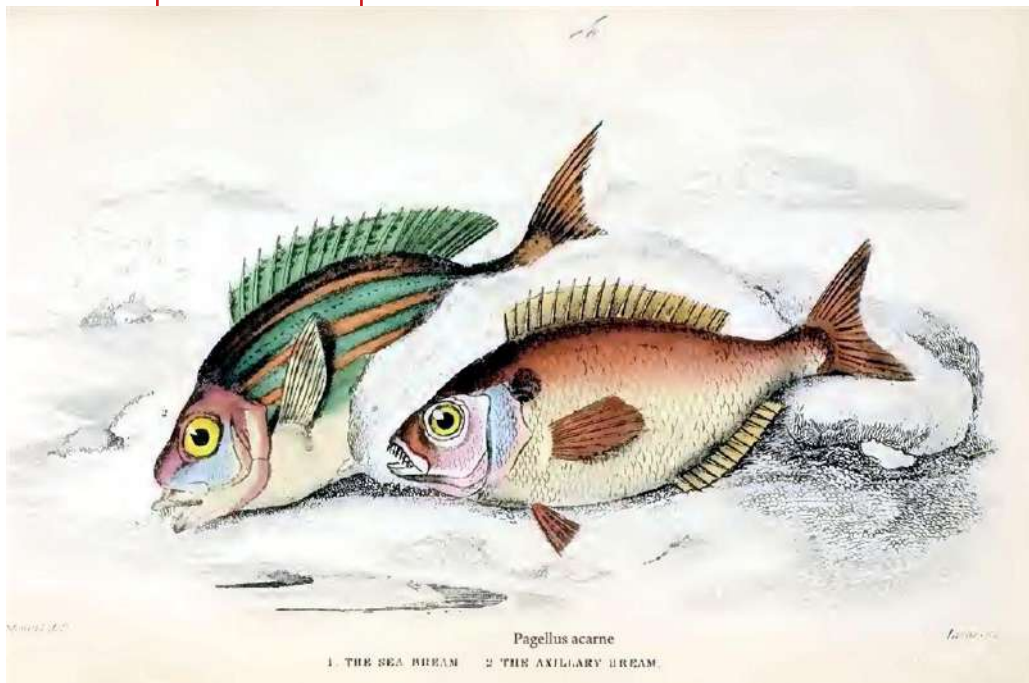
Mullus barbatus
1 Red Sturgeon. 2 Liza fuscus Cavlin

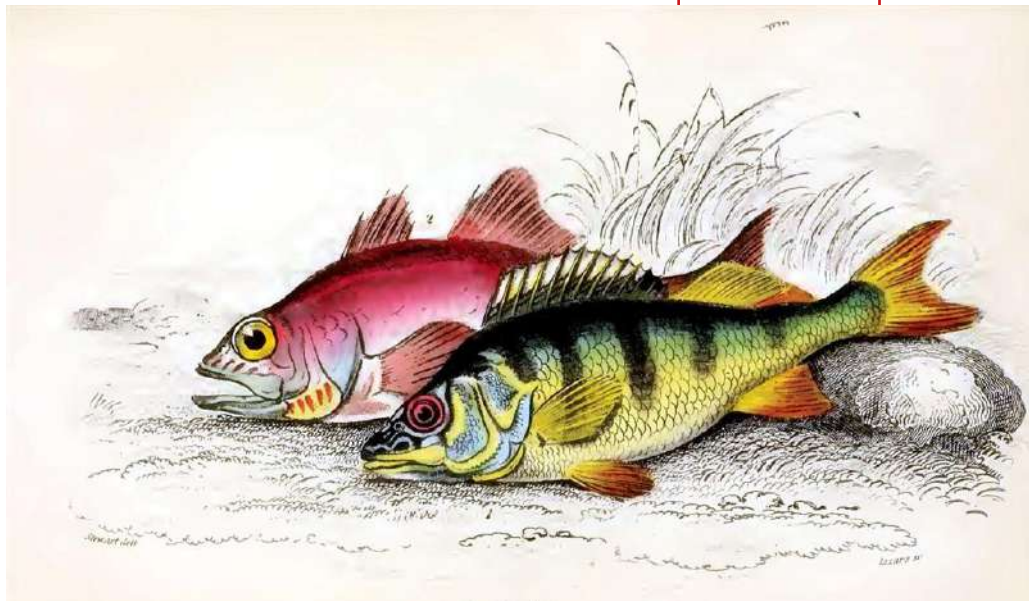
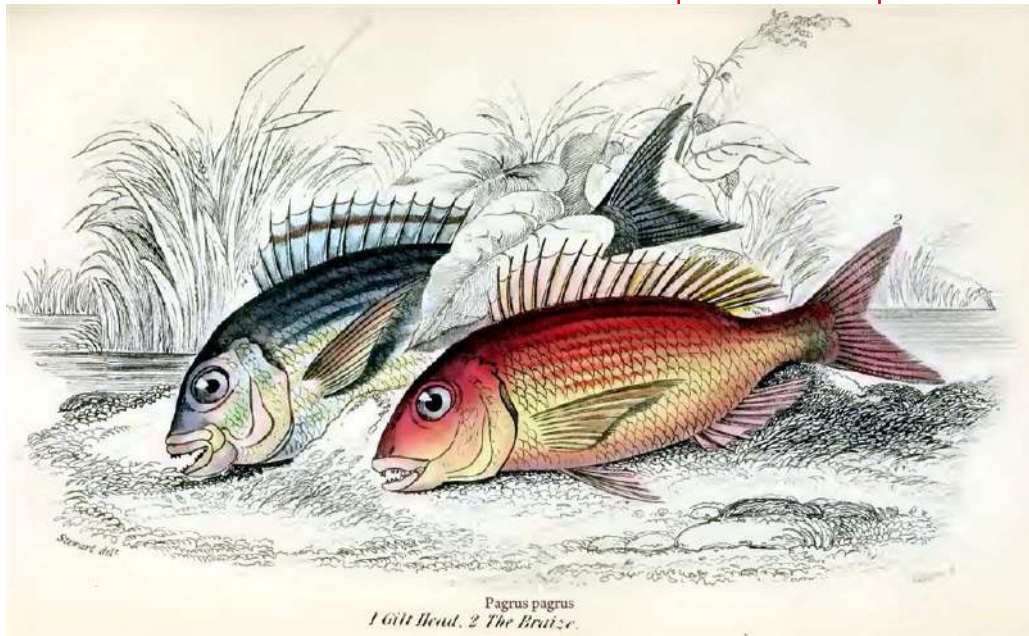
Muraena helena
The Muræna.

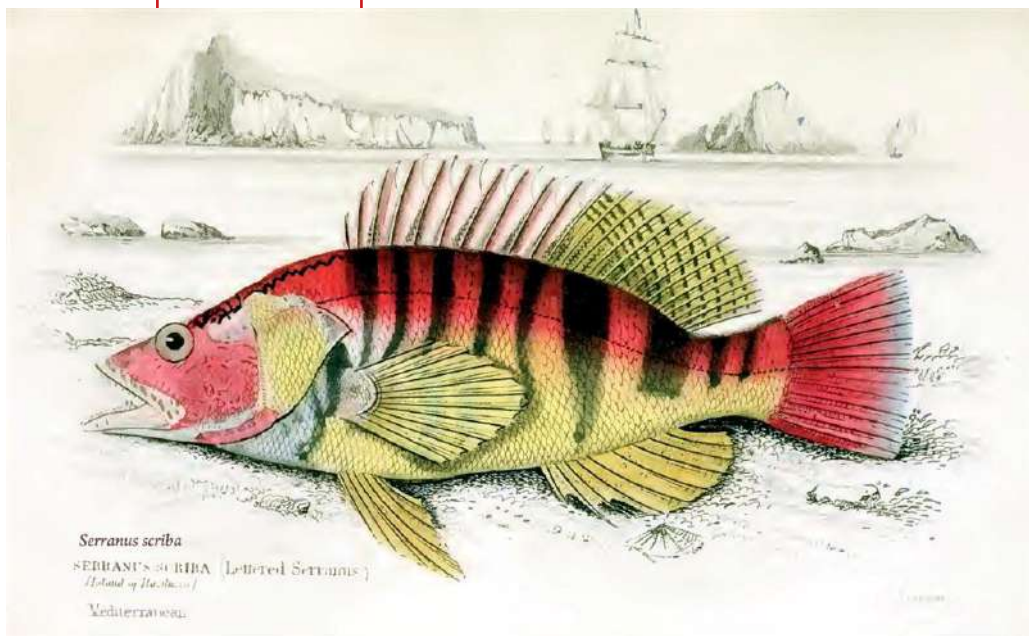
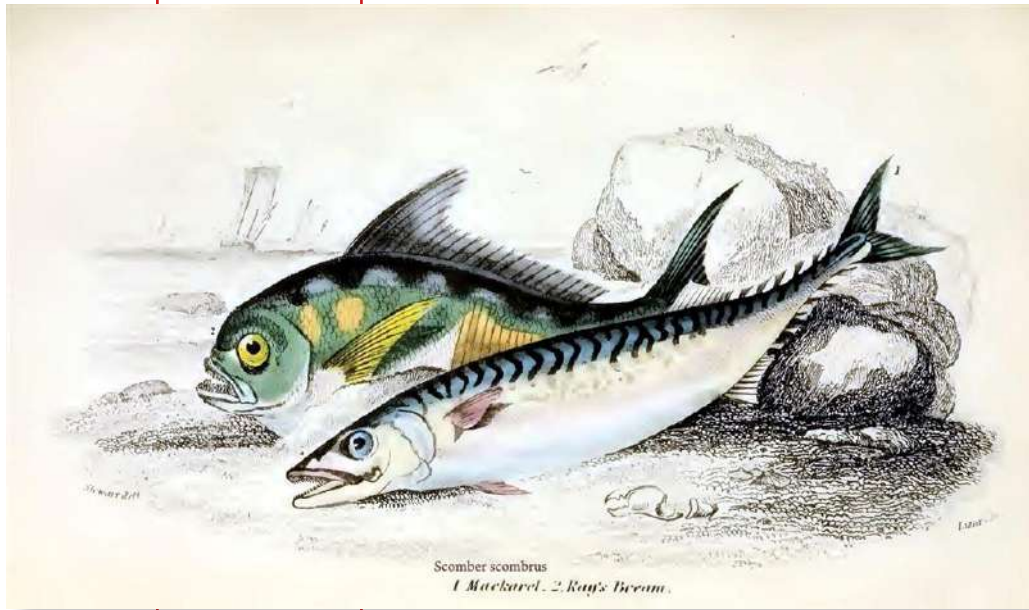

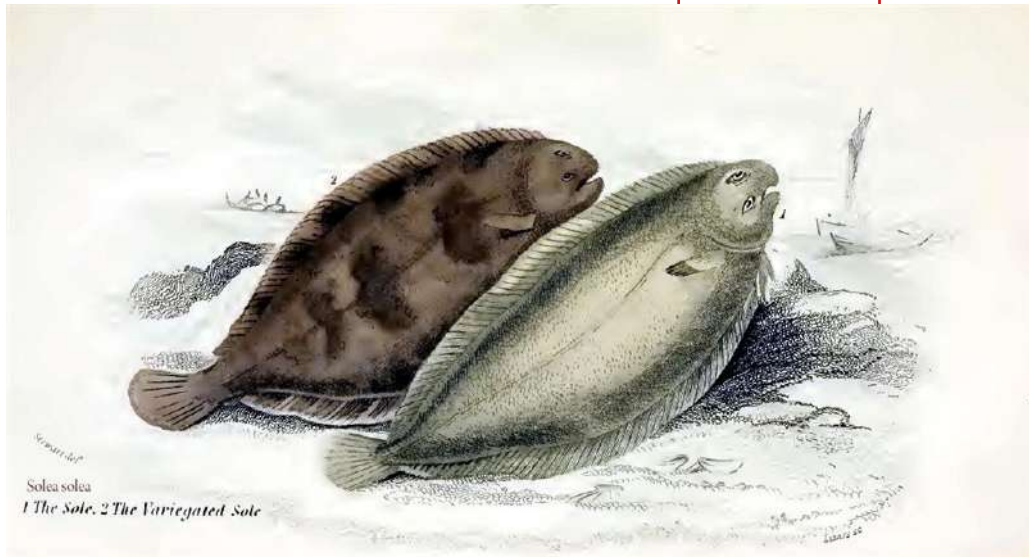
Peristedion cataphractum
MAILED PERISTEDION.
MEDITERRANEAN.

Pagellus acarne
1. THE SEA BREAM 2. THE AUXILIARY BREAM.

Solea solea
1 The Sole. 2 The Variegated Sole

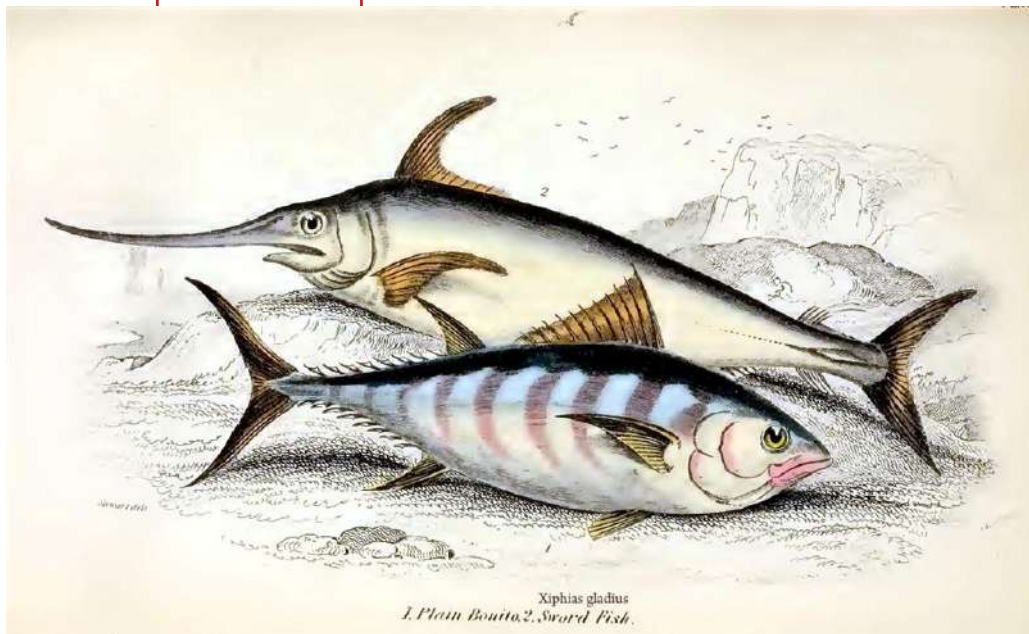

Torpedo torpedo
old British Torpedo.

Zeus faber
THE DORY

J. S. G. 1825

Xiphias gladius
1. Plain Boutta, 2. Sword Fish.

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου	7
Η γλώσσα του ναύτη...	9
1. Αυγινές νότες	11
2. Ο γλάρος	12
3. Ο σαργός	13
4. Το στρείδι	14
5. Ο τσαγανός	15
6. Το δρακόνι	16
7. Το μυλακόπι	17
8. Το κελέρι	18
9. Η ζαργάνα	19
10. Ο ήλιος	20
11. Το μπαρμπούνι	21
12. Εικόνες	22
13. Ο αχινός	23
14. Ο στρούμπος	24
15. Ο χόχλος	25
16. Η πεταλίδα	26
17. Ο ξιφίος	27
18. Η κολλητσίδα	28
19. Ο βάτος	29
20. Το φαγκρί	30
21. Ο κέφαλος	31
22. Το δελφίνι	32
23. Μπουνάτσα	33
24. Ο γλίνος	34
25. Ο φραγκόγλινος	35
26. Το σκυλόψαρο	36
27. Η ψαλίκουρδα	37
28. Το λαβράκι	38
29. Η σύρτη	39
30. Το χελιδονόψαρο	40

31. Το οξύζι	41
32. Η μιδιά	42
33. Η αθερίνα	43
34. Ο κανταρτζής	44
35. Το παγούρι	45
36. Ο λειψός	46
37. Χου λάι λάι, Χου λάι λάι, λάι	47
38. Το χτένι	48
39. Η γαλειά	49
40. Το καλκάνι	50
41. Η έφηα	51
42. Το πισί	52
43. Η γλώσσα	53
44. Το άπιαστο ψάρι	54
Σημειώσεις του ποιητή	55
Λεύκωμα	85

ΤΑ 44 ΣΟΝΕΤΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ “ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ”
ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ
● ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΑΘΛ.Ε.ΠΟΛΙ.Σ. ● ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ ΚΑΙ
ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2016 Η
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΠΕΝΤΑΝΔΡΟΝ ●
ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΕΙΡΗΝΗ ΒΡΕΤΤΟΥ ●
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

Αριθμός έκδοσης

II

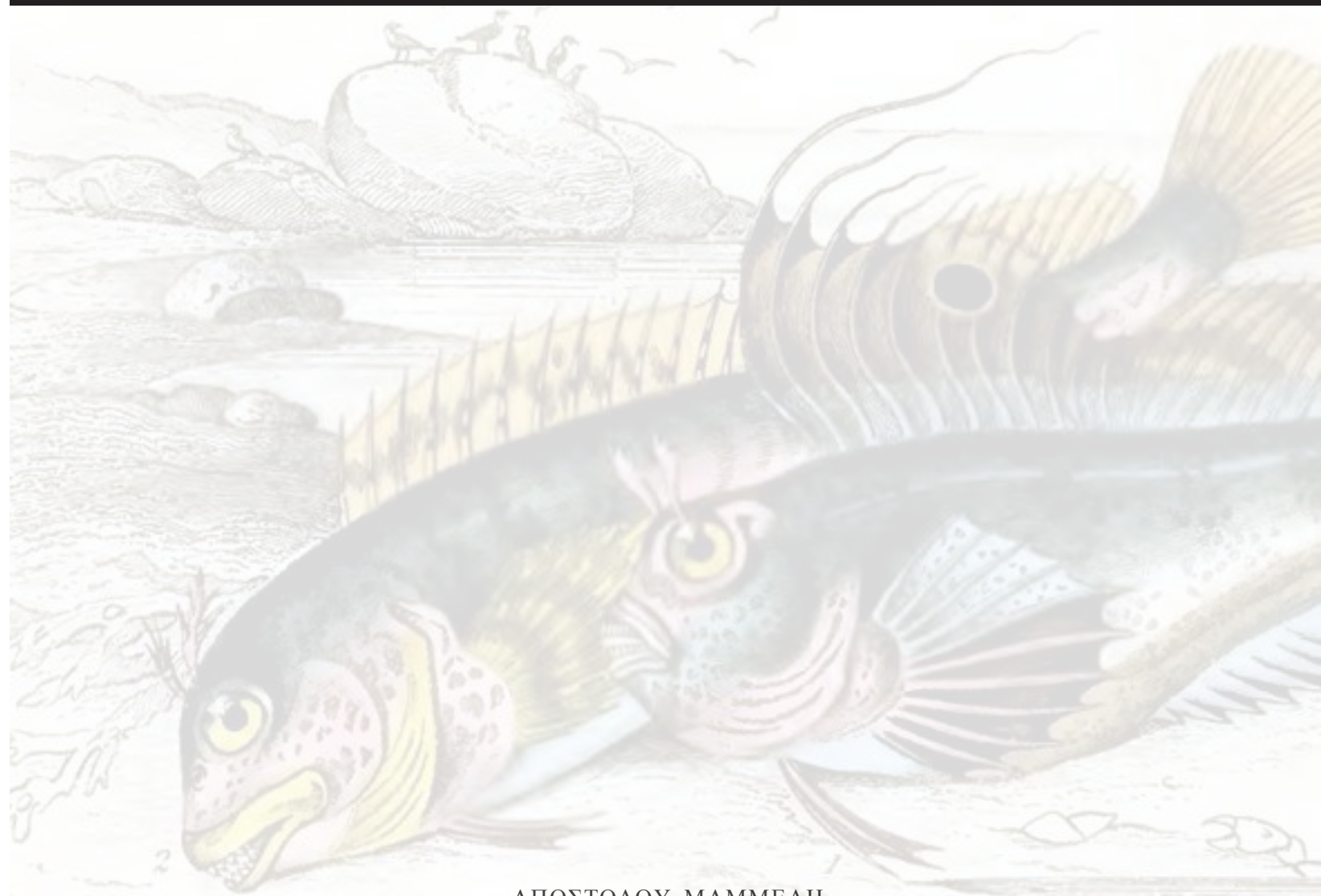

Η νύχτα είναι της σιωπής αυταδερφή, μα το άναστρο σκοτάδι, το βαθύ, το φόβο έχει υμνητή νοερό, το σύντροφο του γλωσσοδέτη!

Μονάχα μέσ' απ' της βάρκας το βυθό, ένας βαθύς, σιγανός βρασμός, ένας μονότονος, αλαργινός, θαρρείς, αφρολυωμός, ένα παράξενο, μαλακό τρίξιμο, τρυπώντας την τρισκότεινη γαλήνη, αλαφροδέρνει «το τύμπανο» κι αφήνει στου πρωτόβγαλτου παγουροπιάστη την ψυχή, διάπλατα ανοιχτή θύρα, να μπουν, καλεσμένοι απ' τη φαντασία, και να οργιάσουν σ' ανατριχιαστικά αγκαλιάσματα η τσιμουδιά με τον τρόπο!

Είναι το αφριστό θρόισμα, φευγάτο μέσ' απ' το πλεχτό μνήμα —το παλιό, βρεμένο σακκί— που κρύβει τους νοσταλγημένους, μικρούς κι ακέφαλους ξεγυμνωτές της ακρογιαλιάς!

Είναι τα Παγούρια! Σαλεύουν, αφρίζουν, ψυχομαχούν!

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΜΜΕΛΗ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

Blennius ocellaris

ISBN: 978-618-83040-6-2

Fish . 2 Gattoruginous Blenny.